

SKAUDID EESTIS 2020

Skautluse tajutud mõju isiklikule arengule,
oskustele ja edasistele eluperspektiividele

Kairi Kasearu, Sirje Otsavel, Tiia-Triin Truusa

Tartu Ülikool, Ühiskonnateaduste instituut 2020

ISBN 978-9985-4-1225-1

EESSÕNA

Hoiate käes skautluse mõju-uuringu raportit, mis on valminud Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi koostöös Eesti Skautide Ühinguga. Unistus analüüsida, kas ja kuidas tänaseks juba enam kui 100-aastase traditsiooniga skaudiliikumine on mõjutanud ja suunanud Eesti noorte arengut on olnud mõttes mitmeid aastaid. Just nüüd, kui tänane Eesti skaudiorganisatsioon tähistab oma 25. juubeliaastat, õnnestus see teoks teha. Uuringus leitu on väärikas vahekokkuvõtte viimase veerandsaja tegevusaasta kohta, kuid ka väärtuslik sisend Eesti skaudiorganisatsiooni järgmise arengukava koostamisse.

Tõenduspõhisus on tänases ühiskonnas oluline alus erinevate tegevuste ja programmide plaanimisel kõigis eluvaldkondades, ja nii ka noorsootöös. See on üks läbiv põhimõte ka äsja valminud Eesti noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõus. Eesti Skautide Ühing on ilmselt üks esimestest noorteorganisatsioonidest Eestis, kus koos teadlastega hinnatakse organisatsiooni mõju. Uuringu planeerimisel saime võtta eeskujuks juba varem läbi viidud skautluse mõju-uuringuid nii Ühendkuningriigis, Ameerika Ühendriikides kui ka Skautide Maailmaorganisatsiooni poolt tellituna. Need on tõestanud skautluse positiivset mõju noore inimese arengule. Siinsest uuringuraportist leiate ka skautluse mõju hindamisega seotud varasemate uuringute lühikokkuvõtte, mis annab põnevaid teadmisi ning aitab mõtestada skautluse üleilmset tähendust.

Käesoleva uuringu juhtküsümusele, kuidas noored skautluse tähendust ja skaudiorganisatsiooni kuumiskogemust oma elus hindavad, annavad skautluse mõju- ja olemusjooni avava vastuse järgmised neli osalejate poolset tsitaati:

Tähtis on, et saan olla mina ise. (skaut)

Olla osa milleski suuremast, mis muudab maailma! (vanemskaut)

Lihtsam on tegeleda asjadega, mis on mugavustsoonest väljas. (rändur)

Vahetu võimalus kaasa aidata maailma paremaks saamisel. (skaudijuht)

Stanfordi Ülikooli professor Milbrey McLaughlin on käsitlenud noorteorganisatsioonides osalemise mõju noore arengule. Ta on kirjutanud, et noorteorganisatsioonidel, mis suudavad pakkuda noorele inimesele tema koolivälisel ajal kõige laiemas mõttes hariduslike eesmärkidega; täiskasvanud juhendajate poolt toetatud pikaajalisi vaba aja veetmise programme, on kõik eeldused anda positiivseid muutusi noore inimese arengusse. Selliste noorteorganisatsioonide tegevustes osalemine on eriti oluline nende noorte jaoks, kes kasvavad majanduslikult piiratud võimalustega, probleemsetes ja/või vaestes peredes.

Selle uuringu ajendiks oli küsimus, kas skaudiorganisatsioon, mille tegevusprogramm tugineb metoodilisele ja noore arengut mitmekülgselt toetavale lähenemisele, ka tegelikkuses oma eesmärgi täidab. Rõõmuga saame tõdeda, et läbiviidud uuringule tuginedes leiab kinnitust, et skautluse mõju noorte arengule on mitmekülgselt positiivne. Saime teada, et skautlus kujundab aktiivset eluhoiakut, soodustab ja süvendab sotsiaalsete sidemete kujunemist ja püsimist, luues mõnel juhul lausa sõpruskonna ja sotsiaalse tugivõrgustiku kogu edasiseks eluks. Oluline on ka, et skautlikus tegevuses osalemine arendab koostööd ja -toimimist teiste inimestega, aitab panustada erinevatesse kogukondlikesse tegevustesse, laiendab arusaama maailmast ning avardab võimalusi oma koha leidmiseks ning oma potentsiaali realiseerimiseks tulevikus.

Ligikaudu üheksa kümnest uuringus osalenust on nõus või täiesti nõus väitega, et tänu skaudiks olemisele ollakse arendanud oskusi, mis tulevad tulevikus kasuks. Samuti seostatakse skautlusega suuremat enesekindlust ning õnnelikuks olemist. Ilmnes, et skautide ja nende vanemate arusaam skautluse mõjust ühtib suurel määral. Pea kõik vanemad nõustusid väitega, et tänu skaudiks olemisele on

laps arendanud oskusi, mis on ka tulevikus kasuks. Samuti leidsid vanemad, et laps on enesekindlam, abivalmim, õnnelikum ja sallivam tänu skaudiks olemisele.

Need on tulemused, mis mõjuvad nii innustuse kui tunnustusena igale skaudijuhile, kes skautliku tegevust noortele korraldab. Need tulemused on ka kinnituseks, et saja-aastase traditsiooniga ning maailmas enam kui 50 miljonit liiget kaasav skautlik noorteliikumine on Eestis aja- ning asjakohane ka täna.

Südamlik tänu uuringu läbiviijatele Tartu Ülikoolist, kellega koostöö on olnud suurepärase. Väga suur tänu ka Eesti Skautide Ühingu vabatahtlikele skaudijuhtidele, töötajatele ja noortele ning nende lapsevanematele, kes aitasid uuringut teha. Täname ka head koostööpartnerit Haridus- ja Teadusministeeriumi, kelle poolt Eesti Skautide Ühingu eraldatud noorteühingu toetusest saime uuringu teoks teha.

Kristjan Pomm

Uuringu Eesti Skautide Ühingu poolne koordinaator, vabatahtlik skaudijuht

SISUKOKKUVÕTE

Noorte osalus, aktiivsus ja heaolu on olulised küsimused tänapäeva Eestis. Noorteorganisatsioonide tegevus on oluline eelnimetatud küsimuste valguses. Skautlusel on pikad traditsioonid nii rahvusvaheliselt kui ka Eestis.

Oluliseks skaudiliikumise osaks on noorte organiseeritud vabatahtlik panustamine erinevatesse kogukonnategevustesse. See on osaks väärtuskasvatusest, mis arendab noortes vastutustunnet, kogukonnuuluvust ja tegutsemist aktiivsete ühiskonnaliikmetena juba varasest noorusest alates. Mitmekesiste õppeprogrammide eesmärk on pakkuda noortele võimalust olla füüsiliselt aktiivne, õppida uusi oskusi kogu eluks, saada enesekindlaks leidmaks tulevikus oma koht ühiskonnas. Noori julgustatakse proovima uusi tegevusi, õppima iseseisvalt sõltumata akadeemilisest edukusest, leidma enesekindlust endas ja oma väärtustes, arendama suutlikkust meeskonnatöös ja juhioskusi, austama erinevusi jmt. Õppimine toimub mitmekülgsete ja kaasavate programmide kaudu, kavandatud tegevused on huvitavad, pingutust nõudvad, toimuvad sageli välitingimustes, eeldavad aktiivset osalemist, koostööd osalejate vahel, vastutuse võtmist ja otsuste langetamist. Täiskasvanute juhendamisel toimuvad regulaarsed kohtumised, matkad ja laag-

rid loovad eeldused erinevate oskuste arendamiseks ja kinnistamiseks, sõprussuhete loomiseks, arendavad eneseusku ning tekitavad optimismi tuleviku suhtes.

Skautide Maailmaorganisatsioon viis 2018. aastal läbi pilootuuringu „*Measuring Scouting's Impact on the Development of Young People*“, milles osalesid Keenia, Singapuri ja Suurbritannia 14–17-aastased skaudid. Uuringus osales 2685 skauti, võrdlusgrupis oli 936 samaealist noort, kes ei olnud kunagi skaudiliikumises osalenud. Tulemused näitasid, et skaudid eristusid positiivselt oma eakaaslastest füüsilise aktiivsuse, kodanikuaktiivsuse ning eluks ja tööturuks vajalike oskuste poolest.

Euroopa Noortefoorumi poolt tellitud 2012. aasta uuringu „*Study on the Impact on Non-formal Education in Youth Organisations on Young People Employability*“ tulemused näitavad, et üldiselt hindavad tööandjad kõrgelt sotsiaalseid oskusi, mida noored omandavad noorteorganisatsioonide tegevustes osaledes. Suhtlemis-, planeerimis-, organiseerimisoskused, samuti meeskonnatöö kogemused, eneseusaldus ja autonoomsus on omadused, mida väärtustatakse kõrgelt.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et erinevates riikides läbiviidud uuringud tõestavad skautluse pikaajalist

positiivset mõju ühelt poolt indiviidi heaolule ja hakkama saamisele, kuid teisalt ka ühiskonna toimimise efektiivsusele.

Eesti Skautide Ühingu eestvedamisel viis Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut läbi uuringu „Skaudid Eestis 2020: skautluse tajutud mõju isiklike arengule, oskustele ja edasistele eluperspektiividele“. Ajavahemikus oktoober 2019 kuni aprill 2020 viidi läbi kuus fookusgrupi intervjuud ning ankeetküsitlus. Ankeetküsitluses osales kokku 193 skautlusega seotud vastajat, kellest 46 olid skaudijuhid, 31 rändurid (18–26-aastased noored), 31 vanemskaudid (15–17-aastased noored) ja 85 skaudid (11–14-aastased noored). Lisaks küsitleti eraldi lapsevanemaid, keda uuringus osales kokku 130. Uuringust jäid välja hundud, kes on 6–10-aastased lapsed.

Uuringu eesmärk oli selgitada, kuidas skautlusega seotud noored ja täiskasvanud mõtestavad ja annavad tähenduse skautlusele enda elus ning mõista kuivõrd ja millised väärtused, arvamused ja hoiakud on levinud skautluse kohta skautide, vanemskautide, rändurite, skaudijuhtide ja lapsevanemate seas. Püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on noorte rahulolu skautlusega?
2. Kuidas on noored jõudnud skautluse juurde?
3. Millisena tajuvad noored skautluse rolli oma igapäevases elus?
4. Milline on noorte endi hinnangul skautluse mõju nende elule, isiklike arengule?
5. Milline on pikema vaade skautluse olulisusele?
6. Kuivõrd kujundab skautlus edasist elukäiku ja noorte hakkamasaamist igapäevastes tegevustes?

Põhitulemused

Osalemisaktiivsus ja rahulolu skautlusega

36% kõigist vastanutest osaleb skaudiüritustel vähemalt kord kahe nädala jooksul või sagedamini. Kord kuus osaleb üks viiendik ning vähem kui kord

kuus 11%. 46 vastajat (24%) osaleb tegevustes keskmiselt korra 3–6 kuu jooksul ning 15 vastajat on märkinud, et nad osalevad veelgi harvemini.

Ürituste meeldivus ei sõltu sellest, kuivõrd sagedasti osaletakse üritustel. Kord nädalas skaudiüritustel osalejate keskmine hinnang meeldivuse skaalal on 8.3 punkti ja kord 3–6 kuu jooksul osajatel 8.5 punkti.

Uuringus osalenud on rahul skautluse erinevate aspektidega: üritused, skaudijuhid, kaaslased, skaudiks olemise ja laagrite korraldamisega. Keskmised hinnangud on 10-punktilisel skaalal selgelt üle 8 punkti. Ligikaudu üheksa vastajat kümnest on nõus või täiesti nõus väitega, et tänu skaudiks olemisele on ta arendanud oskusi, mis tulevad tulevikus kasuks. Samuti seostatakse skautlusega suuremat enesekindlust ning õnnelikuks olemist.

Võrreldes skaute Eestis ja Ühendkuningriigis, siis ilmneb, et valmidus soovitada skautlust oma sõpradele on suhteliselt sarnane. Soovitusindeks skautide seas Eestis on 47%, UK-s 52%. Ootuspäraselt on soovitusindeks kõrgeimskaudijuhtide hulgas – 73%, mis kinnitab skaudijuhtide suurt pühendumist ja motiveeritust organisatsiooni arengusse panustada.

2/3 skautidest ja vanemskautidest näeb ennast täiskasvanuna skaudiliikumises osalemas.

Klasteranalüüsi tulemusel jagunesid uuringus osalenud oma sotsiaalsete oskuste ja isiksuse omaduste alusel kolme rühma: (1) sotsiaalselt vilunud juhtimise ambitsiooni ja võimekusega liidrid; (2) tagasihoidlikud keskmikud; (3) ebakindlad, kuid sotsiaalsete oskuste poole pürgijad. Ilmneb, et esimesse rühma kuulumine on iseloomulik ränduritel ja skaudijuhtidele. Seega rändureid ja skaudijuhte iseloomustavad head juhtimisoskused, mis võivad tuleneda nii elukogemusest kui ka sellest, et suurema juhtimisvõimekusega noored jäävad pikemaajaliselt skaudiliikumise seotuks ja neist kasvavad tulevased skaudijuhid.

Milline on skautluses osalev noor?

Eestis on skautide puhul tegemist noortega, kes on suhteliselt enesekindlad, peavad oluliseks õigete ja

mõistlike asjadega tegelemist, on orienteeritud parima tulemuse andmisele ning on uhked enda saavutuste üle. Samuti väärtustatakse meeskonnatööd, ollakse veendunud oma oskustest anda abi füüsilise vigastuse puhul ning ollakse enesekindlamad tuleviku väljavaadete, töö leidmise ja karjääri võimaluste osas. Seega võib eeldada, et sarnaselt Ühendkuningriigis läbiviidud skaute ja mitteskaute võrdleva uuringuga, on ka Eestis skaudid paremini ettevalmistatud meeskonnatöökaks ja hindavad eluks vajalikke oskuste olemasolu kõrgemalt kui seda mitteskaudid.

„Skautluse vaim“ ehk skautluse põhiprintsiipide kõrgelt väärtustamine on iseloomulik skautlusega soetud noortele. Skautluse vaimu all toonitatakse üldiseid humanistlikke väärtusi nagu sallivus, avatus ja paindlikkus, suhete ning sidemete väärtustamine, austus teiste suhtes, püüd õiglasema ja parema ühiskonna poole ning teadlikkus keskkonnast ja ümbritsevast. Antud põhimõtted on olulisteks alustaladeks sotsiaalsete oskuste, meeskonnatöö ning ühiskonnas kaasrääkimise kujunemiseks täiskasvanueas.

Uuringus osalenud skaudid ja vanemskaudid on eelarvamuste vabad teise nahavärvi, keele ja rahvusega inimeste suhtes. Ligikaudu 90% noortest esindab sallivat maailmavaadet, mis on tunduvalt kõrgem näitaja kui seda varasemad Eestis läbiviidud koolinoorte uuringud on tuvastanud.

Skaudid väärtustavad looduskeskkonda, neile meeldib looduses viibida, oskavad hinnata enda tegevuse mõju ümbritsevale looduskeskkonnale samas looduses ja loodusest õppides ning ise keskkonna heaks panustades. Ühendkuningriigis läbiviidud võrdlev uuring skautide ja mitteskaute seas näitas, et skaudid on oma vaadetelt rohkem looduskeskkonda väärtustavad kui mitteskaudid. Sarnast erisust võib eeldada ka Eesti puhul, eriti mis puudutab linnas elavaid noori.

Skautlusega seotud noored on aktiivsed huvitegevuses osalejad – 90% noortest tegeles peale skautluse veel mõne huviala või huvitegevusega. Samas kui 2017/2018 osales 7–16-aastastest noortest huvi-

koolide tegevuses 46% ning üldhariduskooli huviringides osalesid ligemale pooled õpilased, Selle põhjal võib kinnitada skautlusega seotud noorte suuremat aktiivsust ja enesearendamist läbi huvitegevuse.

Toetavate sõprussuhete loomisel ja hoidmisel on skautlusega seotud noored edukamad kui mitteskaudid. Skautide hulgas on sõprade toetuse tajumine kõrgem kui seda kooliõpilaste seas üldiselt. Nimelt, skautidest 74% tajub kõrget sõprade toetust ja kooliõpilastest 59%.

Fookusgrupi intervjuudes tuli esile, et skautluse toetav ja rahulik keskkond on olnud noorte jaoks oluline turva- ja väärtustatuse tunde kujunemisel. Venekeelsete gruppide vastajad tõid võrdluseks välja, et positiivne õhkkond skaudirühmas erineb suurel määral nende suhetest näiteks klassikaaslastega, skautluses on suhted oluliselt sõbralikumad ja vastastikku lugupidavamad. Eestikeelsetes gruppides märkisid mitmed vastajad, kes olid eelnevalt olnud kehvad või kinnised suhtlejad, mitte just populaarsed eakaaslaste hulgas või olid sattunud halba seltskonda, et skautlusega liitudes leidsid nad eest väga toetava ja sõbraliku keskkonna. Selline keskkond võimaldas neil tunda end turvaliselt, arendada oma suhtlemisoskusi ja eneseväärikustunnet.

Kokkupuuted sõbralike ja toetavate täiskasvanud skautidega laagrites ja matkadel olid noorte skautide jaoks samuti oluliseks meie-tunde allikaks. Noored tajuvad, et neid koheldakse täiskasvanute poolt hoolimise ja lugupidamisega ning suhetes puudub hierarhilisus ja hinnangulisus, mis oli noorte sõnul skautluse oluliseks positiivseks jooneks igapäevase koolieluga võrreldes.

Keskmiselt ei eristu skaudid ülejäänud noortest ekraanide taga veedetud aja poolest, kuid skautide ja vanemskautide kehaline aktiivsus on mõnevõrra kõrgem kui seda üldiselt Eesti koolinoorte hulgas. 2018. aastal oli 70% koolinoortest vähemalt 2 korda

nädalas vabal ajal intensiivselt kehaliselt aktiivsed¹, siis skautide seas oli vastav osakaal 80%.

Viimastel kohalike omavalitsuste valimistel osales valimiseas skautidest 79%, samas kui üldine valimisaktiivsus 16–17-aastaste noorte seas oli 59%. Seega on skautide ühiskondlik aktiivsus tunduvalt kõrgem, samuti ollakse positiivsemalt meelestatud ajateenistusse asumise osas.

Vanemate vaade noorte osalemisele skaudiliikumises

Lapsevanemad toovad esile, et skautluse juurde jõudis laps ikkagi peamiselt läbi personaalsete kontaktide: sõbra, tuttava soovitusel või koolis korraldatud tutvustava ürituse kaudu. Seega on liikmeskonna suurendamine võimalik eelkõige otseste kontaktide kaudu, vähe on neid, kelle liitumine organisatsiooniga on ajendatud kodulehelt leitud või meediakanalite kaudu saadud infost.

Lapsevanemad on skautluse erinevate tahkudega rahul, keskmine hinnang jääb 8,6–9 punkti vahele. Enim ollakse rahul lapse skaudijuhiga ning skautluse käigus õpetatavate oskustega.

Vanematest 97% nõustub väitega, et tänu skaudiks olemisele on laps arendanud oskusi, mis tal tulevikus kasuks tulevad. Samuti leitakse, et laps on tänu skaudiks olemisele enesekindlam, abivalmim, õnnelikum ja sallivam.

Vanemad leiavad, et tänu skautlusega liitumisele on toimunud lapse: (1) isiksuse areng; (2) sotsiaalsete oskuste paranemine; (3) praktiliste oskuste omandamine; ja (4) pere ühistegevuste suurenemine.

Skautlus on eluaegne pühendumine ning elustiil, paljude jaoks on tegemist perekondliku traditsiooniga ning erinevatesse tegevustesse on kaasatud

terve pere. Samas, suur pühendumine on kahe te-raga mõök. Ühelt poolt liidab see perekonda ja an-nab võimaluse ühisteks tegevusteks, teisalt tõsta-tus just skaudijuhtide ja lapsevanemate seas küsi-mus suurest koormusest seoses vabatahtliku tege-vusega ning organisatsiooni jätkusuutlikkusest.

Kokkuvõtlikult uuringu tulemused kinnitavad, et skautlusega seotud noored ja lapsevanemad toovad esile skautluse kaudu arendatavaid oskusi ja päde-vusi, mis vastavad igati tänapäevastele käsitlustele noorte arenguvajadustest ning tulevikutöö oskus-test. Eesti noortevaldkonna arengukava 2021–2035² eelnõu koostamisel oli üheks lähtekohaks ekspert-grupi poolt koostatud visioonidokument, milles oli muuhulgas esile toodud Phoenixi Ülikooli tulevi-kuinstituudi poolt sõnastatud universaalsed tulevi-kutööoskused³. Antud tulevikutöö oskuste raamis-tikku konteksti asetatuna saab öelda, et skautluses osalemine arendab noortes loovust ja kohanemis-võimet uute oludega, arendab transdistsiplinaar-sust, mõtestamisvõimet ja oskusi oma tegevusi eesmärgipäraselt kavandada ning kommunikeerida (disainmõtlemine). Kindlasti saab välja tuua skaut-luses osalemise mõju noorte sotsiaalse intelligent-suse arengule, mis soodustab koostöö arengut teiste inimestega, samuti kultuuridevahelise kom-petentsuse arengule, mis on hädavajalik globali-seerivas maailmas. Skautluses nähakse tõhusat mõju enesearengule, enesetõhususele ja vajalike teadmiste ja oskuste omandamisele, mis tulevad kasuks edasises elus. Samuti hinnatakse kõrgelt skautluse käigus omandatavaid kogemusi, alates praktilistest oskustest (nt metsas liikumine) kuni sotsiaalsete oskusteni (sallivus, enesejuhtimine jne).

¹ Oja L, Piksoot J, Aasvee K, jt. (2019). *Eesti kooliõpilaste tervi-sekaitumine. 2017/2018. õppeaasta uuringu raport*. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

² Noorte valdkonna arengukava 2021–2035.

³ Davies, A., Fidler, D., Gorbis, M. (2011). *“Future Work Skills 2020”* IFTF & Apollo Research Institute. (Palo Alto:

Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute, 2011), 1. https://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf

SISUKORD

EESSÕNA	2
SISUKOKKUVÕTE.....	4
SISSEJUHATUS.....	10
TAUST.....	12
Noored, noorteorganisatsioonide roll, skaudiliikumine ning selle mõju tänapäeva ühiskonnas.....	12
1.1 Noored ja noorteorganisatsioonid	12
1.1.1 Ebasoodsates oludes kasvavate noorte kaasamise olulisus.....	13
1.1.2 Noorteorganisatsioonide positiivne mõju	13
1.1.3 Noorte arenguvajadused	14
1.1.4 Noorte tulevikuoskused.....	14
1.1.5 Noorsootöö uuringud Eestis	15
1.2 Skaudiliikumine	16
1.2.1 Skaudiliikumise ulatus.....	16
1.2.2 Organisatsiooni väärtused ja põhimõtted	16
1.2.3 Skautluse programmi põhimõtted.....	17
1.3 Senistest uuringutest skautluse mõjust noortele.....	18
1.3.1 Skaudiliikumise lühiajalised mõjud noortele.....	21
1.3.2 Skaudiliikumise pikaajalised mõjud.....	23
METOODIKA.....	24
2.1 Ankeetküsitlus.....	24
2.2 Fookusgrupi intervjuud.....	26
FOOKUSGRUPI UURINGUTULEMUSED.....	28
3.1 Skautluse juurde jõudmine.....	28
3.2 Skautluse positiivne ja toetav keskkond	29
3.3 Lähedased sõprus- ja inimsuhted	30
3.4 Skautluse mitmekülgne mõju noorte isiklikule arengule.....	31
3.5 Skaudina omandatud oskused ja pädevused	33

3.6 Sotsiaalne areng.....	33
3.7 Enesekohaste oskuste areng.....	34
3.8 Skautluse (laiem) tähendus	35
ANKEETKÜSITLUSE TULEMUSED	37
4.1 Skautlusega rahulolu ja jätkamise plaanid.....	37
4.2 Osalemisaktiivsus ja ürituste meeldivus.....	44
4.3 Osalemine teistes organisatsioonides ja huvitegevuses.....	45
4.4 Füüsiline aktiivsus ja teadlikkus oma tervisest	46
4.5 Keskkonnateadlikkus.....	47
4.6 Isiksuse omadused ja sotsiaalsed oskused.....	48
4.7 Meeskonnatöös osalemine ja oskused	52
4.8 Sõprussuhted	53
4.10 Sallivus	54
4.10 Edukus koolis	55
4.11 Vaba aja tegevused.....	55
4.12 Poliitiline aktiivsus ja valmidus panustada riigikaitsele	56
4.13 Skautluse tajutud mõju	57
LAPSEVANEMATE VAADE SKAUTLUSELE	61
5.1 Lapse ühinemine skautidega	61
5.2 Lapse osalemisaktiivsus.....	62
5.3 Rahulolu skautlusega ja skautluse tajutud mõju lapsele	62
KOKKUVÕTE.....	66
KASUTATUD KIRJANDUS.....	69

SISSEJUHATUS

Kiiresti muutuv asuühiskonnas võib noorel inimesel olla keeruline leida üles oma tee ja siht. Järjest enam on hakatud rõhutama noorsootöö ja noorteorganisatsioonide tähtsust noorte kaasamisel ja osaluse suurendamisel erinevate tasandite otsustusprotsessides ning teisalt noore heaolu suurendamisel ja täiskasvanuks saamise toetamisel.

Eestis tehtud uuringud on analüüsinud noorte kaasamist ja osalemist otsustamisprotsessides⁴, noorte erinevaid võimalusi, nt maapiirkonnas⁵ või asenduskodust ellu astudes⁶. Lisaks on teostatud riskikäitumise ja tervisega seotud uuringuid⁷. Eraldi valdkonnana saab tuua esile noorte vaba aja ning huvihariduse.

Espenberg jt⁹ uurisid noorsootöös osalemise motivatsioone ning ühe põhijäreldusena toovad nad esile noorsootöös osalemist toetavate omaduste ja

tegurite laiahaardelisuse – alustades isikuomadustest ja sotsiaalsest identiteedist ja lõpetades koduse kasvatuse ja sotsiaalmajandusliku taustaga. Noorsootöös osalemist pärssivad võimaluste puudumine, enesekindlus ja algatusvõime vähesus, kriitika, väheesteetiline keskkond, sobimatus teiste noortega, pakutavate oskuste ja kogemuste vähene vajalikkus. Noore enda toimimisvõime on samuti oluline noorsootöös osalemise käigus omandatavate oskuste ja pädevuste rakendamisel täiskasvanueas (Espenberg jt 2018: 74). Eesti noorsootöö seadusest tulenevalt on noorsootöö eesmärgiks tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arengu tasemeharidus-, perekonna- ja tööväliste tegevuste kaudu (§ 4 lg 1). 2017. aasta eurobaromeetri noorte uuringu andmetel osales Eestis 15–30-aastastest noortest vähemalt ühe noorele suunatud

⁴ Aksel, M.; Kiisel, M.; Saarsen, K.; Koppel, H.; Jaanits, J.; Tammsaar, H.; Rajaveer, L.; Narusson, D.; Trumm, E. (2018). *Noorte osalus otsustusprotsessides: lõpparuanne*: jaanuar 2018. TÜ: RAKE

⁵ Mõtte, M.; Runnel, M. I.; Lillemets, J. (2016). *Maapiirkond noorte elu- ja ettevõtluskeskkonnana* / Eesti Maaülikool, majandus- ja sotsiaalinstituut.

⁶ Osila, L.; Turk, P.; Piirits, M.; Biin, H.; Masso, M.; Anniste, K. (2016). *Asendushoolduselt elluastuvate noorte uuring*. Politiikauuringute Keskus PRAXIS

⁷ Lõhmus, L.; Rüütel, K.; Lemsalu, L. (2016). *HIVI temaatikaga seotud teadmised, hoiakud ja käitumine Eesti noorte hulgas*: uuringuraport 2015. Tervise Arengu Instituut

⁸ Oja, L.; Piksoot, J.; Aasvee, K. jt. (2019). *Eesti koolilapselaste tervisekaitumine*. 2017/2018. oppeaasta uuringu raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

⁹ Espenberg, K.; Kiisel, M.; Saarsen, K.; Jaanits, J.; Rajaveer, L.; Nõmmela, K.; Aksel, M. (2018). *19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon*: lõpparuanne / Tartu Ülikool, sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus (RAKE).

organisatsiooni (sh spordiklubid, noorteklubi/ühendused, kultuuriorganisatsioonid, poliitilised ja kogukonna arendamisega tegelevad organisatsioonid jne) tegevuses 41%, mis jääb allapoole Euroopa Liidu keskmist näitajat, milleks oli 53%¹⁰. Erinevad noorteorganisatsioonid tegelevad noorsootöö eesmärkide elluviimisega, sh Eesti Skautide Ühing, kes kannab ja edendab skautluse põhimõtteid Eesti noorte seas.

Käesolev aruanne keskendub küsimusele milline on skautluse mõju noorte isiklikule arengule, oskustele ja edasistele eluperspektiividele. Täpsemalt keskendume alljärgnevale uurimisküsimustele:

1. Milline on noorte rahulolu skautlusega?
2. Kuidas on noored jõudnud skautluse juurde?
3. Millisena tajuvad noored skautluse rolli oma igapäevases elus?
4. Milline on noorte endi hinnangul skautluse mõju nende elule, isiklikule arengule?
5. Milline on pikem vaade skautluse olulisusele?
6. Kuivõrd skautlus kujundab edasist elukäiku ja hakkamasaamist igapäevastes tegevustes?

Aruanne annab ülevaate skautluse mõju rahvusvahelistest uuringutest, luues konteksti mõistmaks skautluse tähendust ja rolli noore inimese elus ning toetamaks Eestis läbiviidud uuringu tulemuste mõtestamist. Aruande aluseks oleva uuringu viisime läbi 2019 aasta lõpus ja 2020 aasta alguses kahes etapis: (1) fookusgrupi intervjuud ning (2) ankeetküsitlus skautide ning lapsevanemate seas. Uuringul on Tartu Ülikooli inimuuringute eetika komitee kooskõlastus nr 297/T-28.

Uuringu eesmärgiks on ühelt poolt selgitada välja kuidas skautlusega seotud noored ja täiskasvanud mõtestavad ja annavad tähenduse skautlusele enda elus ning teiselt poolt mõista, kuivõrd ja millised väärtused, arvamused ja hoiakud on levinud skautluse kohta skautide, vanemskautide, rändurite, skaudi-juhtide ja lapsevanemate seas.

Eesmärgi realiseerimiseks rakendasime kombineeritud meetodit: viisime läbi kuus fookusgrupi intervjuud, millest kaks olid venekeelsete noortega ning ankeetküsitluse. Ankeetküsitluses osalemise kutset levitati skaudiüksuste kaudu ning uuringus oli võimalik osaleda nii elektrooniliselt kui paberkandjal ankeeti täites. Uuringus osales 193 vastajat, kellest 85 olid skaudid, 31 vanemskaudid, 31 rändurid ning 46 skaudi-juhti. Lapsevanemaid osales uuringus 131.

Lisaks aruande autoritele osalesid uuringu läbiviimisel TÜ ühiskonnateaduste instituudi bakalaureuseastme üliõpilane Helena Keskpalu ning magistrandid Maia Kerman ja Denis Larchenko. Teema fookuseerimisel, küsitluste korraldamisel ja aruande tagasisidestamisel andis hindamatu panuse uuringu Eesti Skautide Ühingu poolne algataja ja koordinaator Kristjan Pomm. Aruande toimetaja ja küljendas Avo Trumm.

Aruandes on kasutatud fotosid Eesti Skautide Ühingu arhiivist.

Uuringu aruandele palume viidata järgnevalt: Kasearu, K., Otstavel, S., Truusa, T.-T. (2020). Skaudid Eestis: Skautluse tajutud mõju isiklikule arengule, oskustele ja edasistele eluperspektiividele. Tartu Ülikool.

¹⁰ Tasuja, M. (2018). Noorte osalus vabaajategevuses ja noorsootöös. *Eesti piirkondlik areng. Noored Eestis*. (lk 68–80). Statistikaamet.

1

TAUST

Noored, noorteorganisatsioonide roll, skaudiliikumine ning selle mõju tänapäeva ühiskonnas

1.1 Noored ja noorteorganisatsioonid

Tänapäeva noored kasvavad üles teistsuguses maailmas kui nende vanemad ja vanavanemad. Neil on paremad võimalused saada head haridust, reisi- ja näha maailma ning kaasaegsed tehnoloogilised vahendid avavad neile võimalusi, mis pole varasematele põlvkondadele kättesaadavad olnud. Samas elavad nad maailmas, mis on pidevalt kiires muutumises – töökohti, kus nad kunagi töötama hakkavad, pole veel olemaski; ühiskond, milles nad kasvavad, on teravalt jagunenud nii usuliselt kui ka uskumuste ja hoiakute baasil.

Skautluse üks põhiprintsiip – sotsiaalse sidususe edendamine kogukondades ja ühiskonnas laiemalt – on noorte kui tulevaste ühiskonnaliikmete hoiakute kujundamisel tulevikuperspektiive silmas pi-

dades jätkuvalt oluline ka kaasajal. Koostöökuste, erinevustest lugupidamise ja eluks vajaminevate oskuste arendamine on jätkuvalt skaudiliikumise olulisteks eesmärkideks kiiresti muutumas maailmas¹¹.

Noorteorganisatsioonidel, mis suudavad pakkuda noortele inimestele nende koolivälisel ajal kõige laiemas mõttes hariduslike eesmärkidega ja täiskasvanud juhendajate poolt toetatud pikaajalisi vaba aja veetmise programme, on kõik eeldused tuua kaasa positiivseid muutusi noorte inimeste arengusse. Selliste noorteorganisatsioonide tegevustes osalemine on eriti oluline nende noorte jaoks, kes kasvavad majanduslikult piiratud võimalustega, probleemsetes ja/või vaestes peredes¹².

¹¹ Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities*. The Scout Association's 2017 Impact Report.

¹² McLaughlin, M. (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.

1.1.1 Ebasoodsates oludes kasvavate noorte kaasamise olulisus

Vaesuses või muudes ebasoodsates oludes kasvamisel võivad olla noorte arengule elukestvad negatiivsed mõjud nii individuaalsel kui ka sotsiaalsel tasandil: õpiraskused, haridustee katkemine, käitumuslikud ja emotsionaalsed probleemid, suurem tõenäosus riski- ja antisotsiaalseks käitumiseks, samuti suurem tõenäosus ka ise täiskasvanuna vaesuses elada. Selliste noorte puhul on eriti oluline kaasata neid tegevustesse, mis on selgelt struktureeritud ja mõtestatud, tulevikku suunatud ja nende jaoks olulisi ja saavutatavaid eesmärgi pakkuvad. Oma identiteedi leidmine ja mõtestamine, elule suuna andmine, kogukonda ja maailma panustamine võivad toetada neid igapäevaskustega toimetulekul, nad võivad oma eksistentsi tajuda senisest sügavamalt tähendusega ja leida endas potentsiaali tuleviku eesmärkide suunas liikumiseks¹³. Sellist laadi positiivse suunitlusega programidesse kaasamine vähendab ka riskigrupi kuuluvate noorte puhul tõenäosust, et nende peamiseks sotsialiseerijateks teismeeas on samasse sotsiaalsesse gruppi kuuluvad, neist pisut vanemad eakaaslased, mis omakorda soodustaks probleemse käitumise ja lootusetuse süvenemist noorte hulgas¹⁴.

Eestis elab suhtelises vaesuses ligikaudselt iga viies laps, samas eksisteerivad väga suured piirkondlikud erinevused – suurim on laste suhtelises vaesuses elavate laste arv Lõuna-Eesti maakondades (Võrumaa, Valgamaa, Põlvamaa), väikseim Tallinnas ja Tartus¹⁵.

1.1.2 Noorteorganisatsioonide positiivne mõju¹⁶

Noorteorganisatsioonide, mille tegevuste eesmärgiks on noorte kaasamine mitmekesistesse arendavatesse tegevustesse noorte isiksuslikku arengut

silmas pidades, positiivset mõju seletatakse erinevate asjaolude koosmõjuna.

Akadeemilist edukust peetakse tänapäeval üheks peamiseks teguriks edu saavutamisel ühiskonnas. Samas on vajalikud ka paljud teised olulised teadmised ja oskused: kuidas planeerida tulevikutegevusi, kuidas ületada raskusi, oskus teha koostööd teistega; eneseusu, enesekindluse, vastutustunde, usaldusväärsuse ja enesetõhususe arendamine.

Kõige laiemas plaanis toovad uuringud välja, et pikemaajaliselt noorteorganisatsioonide tegevustes osalevad noored on oma tuleviku suhtes optimistlikumad ja enesekindlamad mitteosalevate noortega võrreldes – neil on olemas tulevikuplaanid, nad usuvad oma suutlikkusse neid plaane ellu viia, nad loodavad leida tulevikus töökoha, mis neile meeldib. Nad tajuvad end väärtuslike inimestena ning rohkem teadlikena enesest, oma võimetest ja võimalustest.

Noorteorganisatsioonides osalemine mõjutab märkimisväärselt noorte inimeste panustamist kohalikesse kogukondadesse vabatahtliku töö ja kuuluvustunde kaudu. Neile on teiste noortega võrreldes omane isikliku vastutuse tajumine oma kogukonna heaolu parandamisel. Vastandina nendele noortele, kes ei ole olnud kaasatud kogukondlikesse tegevustesse ning kes tunnevad end seetõttu võõrandununa, soovivad kaasatud noored oma positiivseid kogemusi teistele noortele ning kogukonnaliikmetele edasi anda. Kui selline mõttelaad kujuneb noortel välja pikemaajalise programmi käigus, jääb see enamasti kestma kogu eluks.

Siinkohal olgu välja toodud ka peamised printsiibid, millest peab noorteorganisatsiooni tegevus lähtuma maksimeerimaks positiivset mõju noorte inimeste mitmekülgsele arengule:

¹³ Machell, K., Disabato, D., Kashdan, T. (2016). Buffering the Negative Impact of Poverty on Youth: The Power of Purpose. *Social Indicators Research*, 126, 845–861.

¹⁴ McBride Murry, V., Berkel, C., Gaylord-Harden, N., Copeland-Linder, N., Nation, M. (2011) Neighborhood Poverty and Adolescent Development. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 114–128

¹⁵ *Eesti piirkondlik areng. 2018. Noored Eestis*. Eesti Statistikaamet, 2019.

¹⁶ McLaughlin, M. (2000), *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.

- tegevuste keskmes on õppimine kõige laiemas plaanis – uute teadmiste, oskuse ja hoiakute omandamine;
- noorte kaasatus ja huvid on seatud esikohale;
- täiskasvanud juhendajad väärtustavad mitmekülgseid oskusi, andeid ja huvisid, et kõik noored oleksid kaasatud;
- tegevusi kohandatakse vastavalt osalejate huvidele ja võimetele;
- täiskasvanud juhendajad peaksid olema suutelised pühendama osalevatele noortele isiklikku tähelepanu;
- organisatsioon peaks tegema aktiivset teavitustööd oma tegevusest, parimateks infolevitajateks on noorliikmed ise teiste noorte hulgas;
- selge eesmärgiga programm on võtmetähtsusega efektiivse tegevuskava elluviimiseks;
- pühendunud ja motiveerivad juhendajad, kes on suutelised pakkuma mitmekülgseid teadmisi ja oskusi, olema aktiivsete ühiskonnaliikmetena eeskujuks ja andma adekvaatset tagasisidet osalevatele noortele nende edenemise kohta;
- tunnustuse ja autasude süsteemi olemasolu.

Sellistest põhimõtetest lähtuval noorteorganisatsioonil võib olla noortele inimestele nende kujunemisperioodil väga oluline mõju, pakkudes turvatunnet, sõbrussuhete loomist teiste noorte ja täiskasvanutega, kuuluvusvõimalust, identiteeti ja nõ teist perekonda kasvuperekonna kõrvale. Mitmekülgseid oskusi ja teadmisi arendades ei saa aga alahinnata ka kaugeleulatuvat mõju noorte edasisele elukäigule, näiteks sotsiaalsete sidemete loomisele, hariduslikele ja elukutsevalikule, sotsiaalse kapitali loomisele ning laiemas plaanis aktiivse eluhoiakuga ühiskonnaliikmete arendamisele¹⁷.

1.1.3 Noorte arenguvajadused¹⁸

Inimese arengut käsitletakse tänapäeval protsessina, mis kestab kogu elu. Noorte arengut silmas pidades peetakse väga oluliseks viit peamist aspekti,

mis vajavad eakohast arendamist üldiste inimlike omaduste mitmekülgseks kujunemiseks:

- kompetentsuse all peetakse silmas teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad ümbritsevat keskkonda mõista ja selles efektiivselt toime tulla, planeeritud ellu viia ja oma plaane oludega kohandada;
- eneseteadlikkuse all peetakse silmas suutlikkust enda jaoks õigeid ja olulisi tegevusi kavandada;
- seotus teiste inimestega ehk sotsiaalsed suhted laiemalt, nii täiskasvanute, eakaaslaste kui ka nooremate lastega;
- eneseusalduse all peetakse silmas inimese suutlikkust toime tulla ka keerukate ja väljakutseid esitavate olukordadega;
- panustamise all peetakse silmas inimese soovi oma käitumises ja tegevustes lähtuda mitte ainult enese heaolust ja eesmärkidest, vaid panustada ka teiste inimeste heaolusse.

Kõigi loetletud viie aspekti areng on omavahel seotud ja summeerivad noorte arendamisele seatavaid eesmärgi. Need peaksid olema iga noorteorganisatsiooni tegevusprogrammi planeerimise lähtekohtadeks ja skaudiliikumine, mis on saanud alguse enam kui sajand tagasi, on väga heas kooskõlas kõige kaasaegsemate arusaamadega noorte arengu põhimõtetest.

1.1.4 Noorte tulevikuoskused

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development*) on oma tulevikuvisioonis „*The Future of Education and Skills. Education 2030*“¹⁹ välja toonud, et noortes on vaja arendada uudishimu, kujutlusvõimet, paindlikkust ja enesejuhtimisoskusi. Nad peavad oskama lugu pidada teiste inimeste ideedest, vaatenurkadest ja väärtustest. Nad peavad toime tulema ebaõnnestumiste ja äraütlemistega ning

¹⁷ McLaughlin, M. (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.

¹⁸ Hamilton, S.F., Hamilton, M.A., & Pittman, K. (2004). Principles for Youth Development. In Hamilton S.F. & Hamilton, M.A. (Eds.) *The Youth Development Handbook: Coming of Age*

in American Communities (pp.3–22). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

¹⁹ [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)

vastuseisust hoolimata edasi liikuma. Phoenixi Ülikooli tulevikuinstituut on sõnastanud ka kümme universaalset tulevikutöö oskust 2020²⁰:

- **mõtestamine** – võime mõtestada ja väärtustada väljendatu sisulist tähendust;
- **sotsiaalne intelligentsus** – oskus tunnetada suhtlemisel teiste inimeste vajadusi ja soove ning luua nendega usalduslik suhe;
- **loovus ja kohanemine** – oskus kiiresti reageerida ootamatule situatsioonile ja leida mittestandardseid lahendusi;
- **kultuuridevaheline kompetents** – oskus edukalt toime tulla erinevates kultuurikeskkondades;
- **programmeeriv mõtlemine** – oskus teisedada suuri andmemahutusi abstraktseteks mõisteteks ja aru saada andme- ja tõenduspo- hisest otsustamisest;
- **uue meedia kirjaoskus** – oskus kriitiliselt hinnata ja luua sotsiaalmeedias uut sisu ning kasutada seda veenvaks kommunikatsiooniks;
- **transdistsiplinaarsus** – oskus aru saada erinevate distsipliinide (ainevaldkondade) mõis- tetest ja nende omavahelistest seostest;
- **disainmõtlemine** – oskus tegevusi eesmärgi- päraselt kavandada, visualiseerida ja kommu- nikeerida;
- **enesejuhtimine ja kognitiivse koormuse ohjamine** – oskus filtreerida andmeid tähtsuse järgi ja maksimeerida kognitiivset võimekust, kasutades erinevaid meetodeid;
- **virtuaalne koostöö** – oskus töötada tulemus- likult erinevates (virtuaalsetes) tööühmades, hoida inimesi pühendunud ja motiveeritud ning tekitada neis kollektiivitunnet.

Euroopa Liit on sõnastanud ka 21. sajandi võtme- kompetentsid:

- **õpioskused ja innovatsiooni loomise os- kused** (sh kriitilise mõtlemise, suhtlemise ja koostöö oskused ning loovus);
- **informatsiooni kasutamise, meedia ja tehnoloogia oskused** (sh digikompetentsus, mis hõlmab info- ja andmekirjaoskust, digitaal- ses maailmas suhtlemise ja koostöö tegemise oskust, digisisu loomise oskust, digimaailmas ohutu tegutsemise oskust, tehnoloogiarikkas keskkonnas probleemide lahendamise oskust ja oskust probleemide lahendamisel tehnoloogia abi kasutada);
- **elu- ja karjäärioskused** (oskus rakendada oma potentsiaali ja kujundada karjääri);
- **erinevate tuumvaldkondadega seotud oskused** (sh keeleoskus, matemaatilise mõt- lemise oskus, loodusteaduslikud oskused).

1.1.5 Noorsootöö uuringud Eestis

2015. aastal viis Eesti Noorsootöö Keskuse tellimu- sel Ernst & Young AS läbi uuringu „Noorsootöös osa- levate noorte rahulolu noorsootöoga“²¹. Represen- tatiivse valimiga küsitleti 2859 noort vanuses 7–26 eluaastat. Lühidalt kokku võetuna näitasid peami- sed tulemused, et noorsootöös osalevate noorte ra- hulolu noorsootöoga on kõrge, nad on omandanud osalemise käigus palju uusi teadmisi, nad peavad oluliseks aktiivset osalust kogukonnategevustes ja otsuste tegemises.

2018. aastal viis Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut läbi uuringu „Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga“²². Küsimustikule vastasid ligi 3000 noort ja 1200 lapsevanemat. Antud aruande temaga seonduvalt on oluliseks tulemu- seks see, et noorteühingutesse ja -organisatsiooni- desse kuuluvate noorte rahulolu nende organisat- sioonide tegevusega oli kõrge. Uuringus paluti noor- tel ka nimetada, mida uut nad noorsootöö kaudu õp-

²⁰ Davies, A., Fidler, D., Gorbis, M. (2011). „*Future Work Skills 2020*“ IFTF & Apollo Research Institute. (Palo Alto: Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute, 2011), 1. [https://www.iftf.org/up- loads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf](https://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf)

²¹ https://www.hm.ee/sites/default/files/ey_entk_lopp- aruanne.pdf

²² https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/noorsoo- toos_osalevate_noorte_rahulolu_noorsootooga_loppra- port_2018a.pdf

pisid. Alljärgnevalt on tähtsuse järjekorras loetletud need tegurid, mida noored enda jaoks kõige olulisemaks pidasid:

1. oskan erinevate inimestega suhelda ja koostööd teha;
2. olen leidnud uusi sõpru ja mõttekaaslasi;

3. oskan oma seisukohti paremini sõnastada ja väljendada;
4. oskan ennast paremini hinnata ja ise oma elu kujundada;
5. oskan tulemuslikumalt õppida ja õpitavat kasutada;
6. oskan algatada ja korraldada erinevaid tegevusi.

1.2 Skaudiliikumine

Skautlus sai alguse 1907. aastal Suurbritannias, mil Robert Baden-Powell (1857–1941) korraldas 22 erineva sotsiaalmajandusliku taustaga poisile eduka 9-päevase laagri Brownsea saarel Inglismaa lõunaranniku lähedal. Pärast seda kirjutas ta skautluse põhimõtete kohta raamatu *Scouting for Boys* ning tema eestvedamisel levis skaudiliikumine kiiresti ka teistesse riikidesse. Skautide ülemaailmsel konverentsil 1922. aastal olid esindatud juba 33 riigi skaudiorganisatsioonid, teiste seas ka Eesti²³. Esimene skaudiüksus oli Eestis asutatud 1912. aastal, Eesti Skautide Malev 1921. aastal²⁴.

1.2.1 Skaudiliikumise ulatus²⁵

Enam kui sajandi jooksul on skaudiliikumises osalenud ligikaudu 500 miljonit inimest. Praegu on oma rahvuslikud skaudiorganisatsioonid 170 riigis maailmas, need kuuluvad katusorganisatsiooni *World Organization of the Scout Movement* (WOSM). Selle peakorter asub Šveitsis Genfis ja peasekretäri büroo on Malaisias Kuala Lumpuris. Iga kolme aasta tagant toimub skautide maailmakonverents ja noortefoorum erinevas maailmajaos²⁶ WOSMi andmetel oli 2016. aasta seisuga maailmas kokku 40,5 miljonit skauti ja vabatahtlikku juhendajat. Skautlus on levinud kõigis maailmajagudes ja ülekaalukalt suurima liikmeskonnaga on Indoneesia skaudiorganisatsioon – 21,6 miljoni liikmega. Indias osaleb skautluses 3,6, USA-s 2,5 ja Filipiinidel 1,9 ja Keenias 1,3 miljonit noort ja vabatahtlikku juhendajat.

Skautluse sünnimaal Suurbritannias on skaudiliikumine jätkuvalt populaarne, osalejate arvuks märgitakse üle poole miljoni noore ja vabatahtliku.

Eestis taastati skautlus 1989. aastal, 1995. aastal loodi Eesti Skautide Ühing, mis on Eesti skautluse ajaloolise järjepidevuse kandjaks ja koondas skautluse taastamise esimestel aastatel tegutsenud Eesti skaudiüksused. Käesoleval ajal osaleb Eesti skaudiliikumises üle 1000 noore skaudi ja skaudi-juhi.

1.2.2 Organisatsiooni väärtused ja põhimõtted

Oma kodulehel nimetab organisatsioon end maailma suurimaks hariduslikuks noorteliikumiseks, mille tunnuslauseks on „Skaudid: muudame maailma paremaks („*Scouts: Creating a Better World*“). Organisatsiooni missiooniks on panustada noorte inimeste haridusse laiemalt inimarengu, sotsiaalse mobiilsuse ja sotsiaalse integratsiooni pikaajalisi perspektiive silmas pidades. Noorte kaasamisel lähtutakse universaalsuse ja sotsiaalse sidususe printsiibist – oodatud on erineva sotsiaalmajandusliku tausta, usuliste tõekspidamiste, rasviline kuuluvuse, akadeemilise ja füüsilise võimekusega jmt noored. Neile soovitakse pakkuda mitmekülgset ja arendavat programmi, mis arendaksid neis oskusi, väärtusi ja hoiakuid, mis jäävad püsima kogu eluks.

²³ <https://www.scout.org/>

²⁴ <https://www.skaut.ee/et/eesti-skautide-uehing>

²⁵ <https://www.scout.org/scout-history>

²⁶ 2020 aasta maailmakonverents, mis pidi toimuma augustis Egiptuses lükkus COVID-19 ülemaailmse pandeemia tõttu edasi.

Lisaks noorte kaasamisele on oluliseks põhimõtteks organisatsiooni tegevuses ka täiskasvanud vabatahtlike juhendajate kaasamine – nii tuuakse kokku erinevad inimesed erinevatest kogukondadest, aidates kaasa skautluse ühe olulise väärtuse, grupikuuluvuse, edendamisele. Vabatahtlik juhendamine tähendab ka seda, et organisatsioonis osalemise kulud on osalevate noorte jaoks võrreldes teiste kooliväliste tegevustega oluliselt madalamad või puuduvad täiesti.

Oluliseks skaudiliikumise osaks on noorte organiseeritud vabatahtlik panustamine erinevatesse kogukonnategevustesse. See on osaks väärtuskasvatusest, mis arendab noortes vastutustunnet, kogukonnapuuluvust ja tegutsemist aktiivsete ühiskonnaliikmetena juba varasest noorusest alates.

Mitmekesiste õppeprogrammide eesmärk on pakkuda noortele võimalust olla füüsiliselt aktiivne, õppida uusi oskusi kogu eluks, saada enesekindlaks leidmaks tulevikus oma koht ühiskonnas. Noori julgustatakse proovima uusi tegevusi, õppima iseseisvalt sõltumata akadeemilisest edukusest, leidma enesekindlust endas ja oma väärtustes, arendama suutlikkust meeskonnatöös ja juhioskusi, austama erinevusi jmt. Õppimine toimub mitmekülgsete ja kaasavate programmide kaudu, kavandatud tegevused on huvitavad, pingutust nõudvad, toimuvad sageli välitingimustes, eeldavad aktiivset osalemist, koostööd osalejate vahel, vastutuse võtmist ja otsuste langetamist. Täiskasvanute juhendamisel toimuvad regulaarsed kohtumised, matkad ja laagrid loovad eeldused erinevate oskuste arendamiseks ja kinnistamiseks, sõprussuhete loomiseks, arendavad eneseusku ning tekitavad optimismi tuleviku suhtes.

1.2.3 Skautluse programmi põhimõtted

Skautluse mitmekülgne ja tasakaalustatud tegevusprogramm lähtub noorte huvidest, pakkudes vaba aja veetmiseks hulgaliselt erinevaid võimalusi. Tegevused jagunevad järgnevalt: koolis, tööl ja sotsiaalses elus vajalikud praktilised oskused; välitingimustes vajalikud oskused (looduses ja maastikul orienteerumine, laagrid, retked jmt); füüsilised tegevused; kohaliku kogukonnaga seonduvad tege-

vused; vabatahtlik tegevus, mis on suunatud inimeste, loomade ja keskkonna hüvanguks; rahvusvahelise suunitlusega tegevused (välisreisid või teiste kultuuridega tutvumine), loovust arendavad tegevused (eneseväljendusoskus, avalik esinemine, kaunite kunstide rakendamine mängu kaudu jmt); spirituaalsed tegevused (õppimine teiste uskude, uskumuste ja hoiakute kohta). Tegevused viiakse ellu läbi mitteformaalse õppe, pakkudes noortele võimalust uusi ja huvitavaid kogemusi ja teadmisi omandada, sageli välitingimustes.

Nende tegevuste kaudu püüab skaudiliikumine panustada noorte isiklikku arengusse saavutamaks igaühe täielikku potentsiaali järgmisi dimensioone silmas pidades:

- **seikluslikkus** – füüsiline aktiivsus, teadmised tervislikust eluviisist, vabas õhus tegutsemise väärtustamine, soov katsetada uusi asju, julgus riskida ja ületada raskusi;
- **erinevad eluks vajalikud oskused** – oskused saavutada edu sõltumata akadeemilisest suutlikkusest – täienenud probleemilahendusoskused, sõltumatus kõrvalisest abist, efektiivsed suhtlejad, hulgaliselt praktilisi ja kaasaegseid oskusi, mis on vajalikud koolis, tööl ja elus;
- **heaolu** – noored on õnnelikumad, paindlikumad, enesekindlamad, rahulolevamad, tunnevad end väärtuslikumatena, vähem ärevatena;
- **eestvedamine** – vastutustundlikud juhid ja meeskonnamängijad, on usaldusväärsed, oskavad töötada meeskonnas, julgevad võtta initsiatiivi ja juhtida teisi;
- **aktiivsed ühiskonnaliikmed** – panustavad tulevikus ühiskonda kohalikul, rahvuslikul ja rahvusvahelisel tasandil, aktiivsed ja vastutustundlikud kogukonnaliikmed;
- **sidusus** – austavad erinevusi, neil on rohkem ja sügavamaid sõprussuhteid teiste inimestega; hoolivad rohkem teistest inimestest, austavad ja usaldavad rohkem teisi inimesi, sealhulgas ka neid, kes on erineva taustaga neist enestest.

1.3 Senistest uuringutest skautluse mõjust noortele

Viimasel kümnendil on skaudiorganisatsioonid teinud uuringuid, et selgitada, mil määral mõjutavad tegevusprogrammid neis osalevate noorte arengut, arusaamu ja hoiakuid. Kõikides uuringutes on küsitletud skaute ning võrdlusgrupiks on sarnase vanuse ja sotsiaalmajandusliku taustaga noored, kes ei ole kunagi skaudiliikumises osalenud.

Kokkuvõttena võib juba ette öelda, et pea kõigi vaadeldud valdkondade lõikes on skaudid samaealiste noortega võrreldes enesekindlamad ja positiivsema ellusuhtumisega. Kas kõik need positiivsed jooned on noortes ilmnenud ainult skautlusega tegelemise tõttu, ei saa nii üheselt öelda – siin võivad mängida olulist rolli ka muud, varjatud tegurid, näiteks muuhulgas ka see, millised noored sattusid võrdlusgruppidesse. Samas ilmnes kahe uuringu puhul selge seos, et mida sagedamini noored skautlikes tegevustes osalesid, seda paremad näitajad neil mitmes mõõdetud kategoorias olid. See annab siiski üsna selget tunnistust just skautluse positiivsest mõjust noorte arengule.

2005. aastal alustati USA-s 5-aastast uuringut 6-12-aastaste skautide hulgas, milles osales 1800 skauti ja võrdlusgrupis 400 samaealist noort (kõik olid poisid). Kolme aasta järel näitasid tulemused, et skaudiliikumises osalevad poisid olid eakaaslastega võrreldes olulisel määral sõnakuulelikumad, rõõmsameelsemad, abivalmimad, lahkemad, lootusrikkamad ja usaldusväärsemad. Mida sagedamini ja regulaarsemalt skaudid osalesid organisatsiooni tegevustes, seda kõrgemaid tulemusi kalduisid nad kõigis nimetatud kategooriates näitama.

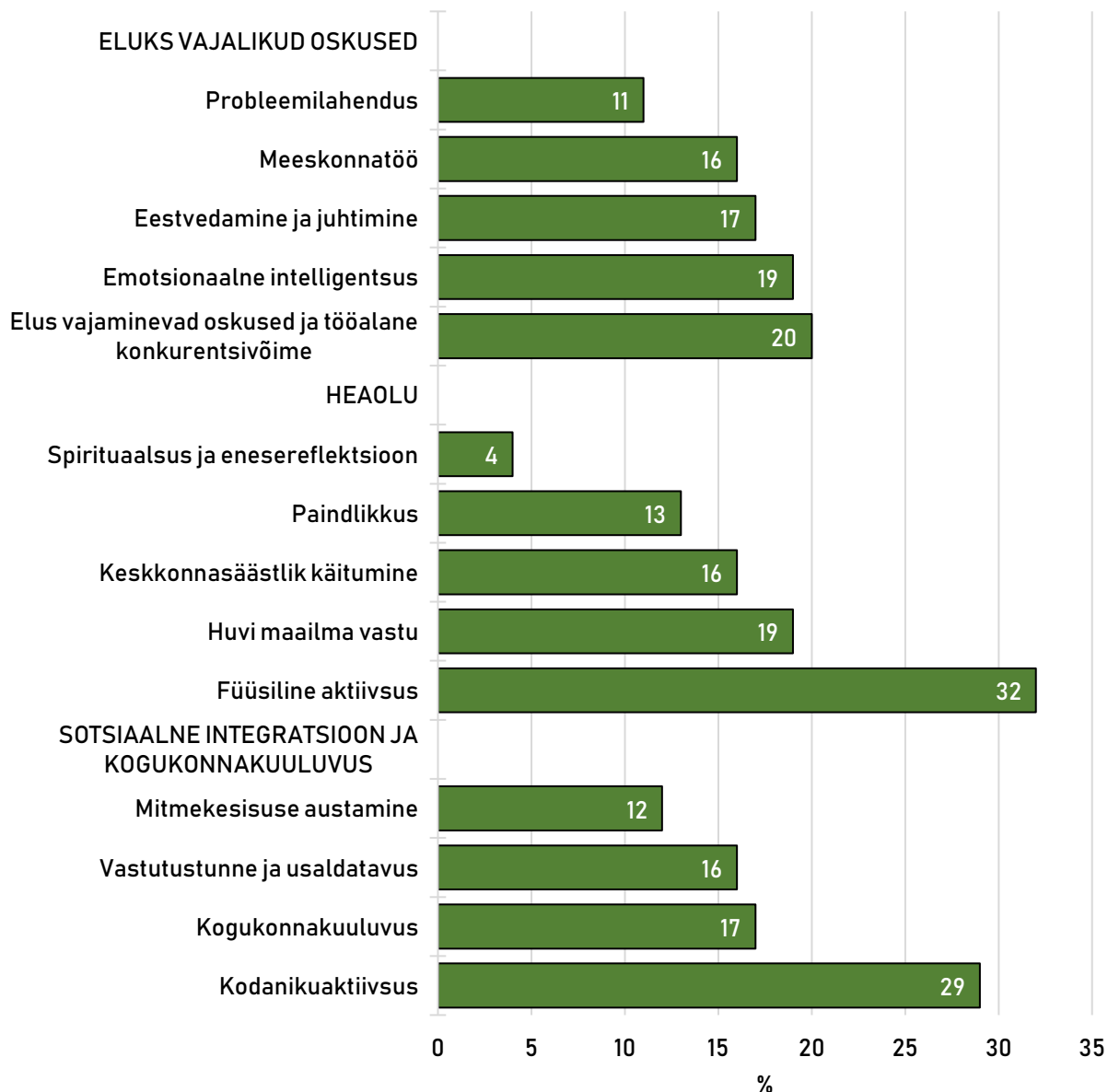
2011. aastal Suurbritannia Skautide Assotsiatsiooni poolt läbiviidud uuringus „*Impact Assessment Evaluation of The Scout Association*“ osales enam kui 2500 inimest, kes olid erineval määral skautlusega seotud. Lõppraporti järgi oli individuaalsel tasandil

skaudiliikumises osalejate jaoks skautluse positiivsed mõjud järgmised:

- **füüsiline tasand:** ligi 80% vastanutest hindasid, et nende füüsiline vorm ja meisterlikkus ning suutlikkus toime tulla välitingimustes olid paranenud;
- **Intellektuaalne tasand:** kolmveerand vastuastuist märkisid, et nende üldised oskused olid varasemaga võrreldes paremad; kaks kolmandikku vastuastuist leidsid, et paranenud olid nende oskused panustada vabatahtlikku töösse ja toimetulekul tööturul;
- **sotsiaalne tasand:** ligikaudu kolmveerand vastuastuist hindasid varasemast paremateks oma sotsiaalseid toimetulekuoskusi, meeskonnatööoskusi, eneseusaldust ja juhtimisoskusi;
- **spirituaalne tasand:** ligi kolmveerand vastuastuist mõistsid iseennast ja oma väärtusi paremini ning hindasid paremaks ka oma suutlikkust elu mõtestada;
- **kogukonna tasand:** ligi kolmveerand vastuastuist tundsid enam lugupidamist teiste inimeste vastu ning mõistsid paremini nii kogukonda kui maailma.

2017. aastal aprillis küsitles Suurbritannia Skautide Assotsiatsioon oma liikmeskonnas hulgas 2500 skauti²⁷. Uuringu tulemused näitasid oluliselt positiivsemaid näitajaid skautide hulgas enesekindluse (*confidence*) osas võrdluses eakaaslastega, kes ei olnud kunagi skaudiliikumises osalenud. Kõige selgemalt eristusid skaudid eakaaslastest füüsilise aktiivsuse ja kodanikuaktiivsuse osas, samas ka väga paljude teiste näitajate osas olid selged ja ka statistiliselt olulised erinevused gruppide vahel olemas. Kokkuvõtlikud andmed on esitatud erinevate dimensioonide lõikes joonisel 1.1, tuues välja, millisel määral ületasid protsentuaalselt skautide hinnangud enesekindluse/eneseusalduse osas võrdlusgrupi hinnanguid.

²⁷ Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities*. The Scout Association's 2017 Impact Report.

Joonis 1.1. Skaudiliikumises osalenud noorte hinnangute erinevus võrreldes eakaaslastega, kes ei olnud skaudiliikumises osalenud (%). Allikas: Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities. The Scout Association's 2017 Impact Report*.

Lisaks saab välja tuua ka teisi olulisi tulemusi skautluse positiivsest mõjust osalejate hoiakutele:

- üle 3/4 skautidest märkisid, et nad tunnevad just skaudiliikumises osalemise tõttu suuremat vastutust oma kohaliku kogukonna eest, see oli ka üks suuremaid erinevusi eakaaslastega võrreldes – kui skaudid oli panustanud vabatahtlikku tegevusse keskmiselt 82 tundi aastas, siis

nende eakaaslaste keskmine võrdlusgrupis oli 27 tundi aastas;

- 10st skaudist 9 nõustusid väitega, et nad on uhked selle üle, mida nad on saavutanud skaudiliikumises osaledes;
- 87% vastanuist hindasid skaudiliikumises osalemist väga toredaks;
- 80% vastanuist soovitasid skaudiliikumises osalemist ka sõbrale.

Selle uuringu tulemuste puhul saab välja tuua veel üldise seaduspära, et mida sagedamini skaudid osalesid erinevates skauditegevustes, seda kõrgem oli ka nende eneseusaldus enamikus kategooriates.

Skautide Maailmaorganisatsioon viis 2018. aastal läbi pilootuuringu „*Measuring Scouting's Impact on the Development of Young People*“, milles osalesid Keenia, Singapuri ja Suurbritannia 14–17-aastased skaudid. Uuringus osales 2685 skauti, võrdlusgrupis oli 936 samaealist noort, kes ei olnud kunagi skaudiliikumises osalenud²⁸.

Tulemused näitasid, et skaudid eristusid positiivselt oma eakaaslastest võrdlusgrupis peaaegu kõigis vaadeldud kategooriates kõigis kolmes riigis. Kõige suuremad olid erinevused füüsilise

aktiivsuse näitajate osas, sellele järgnesid hinnangud kodanikuaktiivsuse ning olemasolevate eluks ning tööturul vajalike oskuste kohta. Joonisel 1.2 on esitatud ka kõik teised statistiliselt oluliseks osutunud erinevused võrdlusegrupiga, st mitme protsendi võrra ületasid skaudiliikumises osalevate noorte hinnangud vaadeldavates aspektides nende eakaaslaste hinnanguid, kes ei olnud kunagi skaudiliikumises osalenud. Ainus näitaja, mis oli skautidel eakaaslastest madalam, oli spirituaalsus ja eneserefleksioon (-2%).

Joonis 1.2. Skaudiliikumises osalenud noorte hinnangute eristumine eakaaslastest, kes ei olnud skaudiliikumises osalenud (%). Allikas: *World Organization Of The Scout Movement: Measuring Scouting's Impact on the Development of Young People Pilot impact study results for Kenya, Singapore, and the United Kingdom March 2018*

²⁸ World Organization Of The Scout Movement: Measuring Scouting's Impact on the Development of Young People Pilot impact study results for Kenya, Singapore, and the United

Kingdom March 2018. https://www.scout.org/sites/default/files/library_files/Impact%20Results%20Summary%20Report%202018_EN_WEB.pdf

2018. aasta Suurbritannia Skautide Assotsiatsiooni skautluse osaluse ja mõju uuringu „*The Scout Association Evaluation. Report #2. Participation and Impact in Scouting*“ raporti järgi on skautlusel samuti oluline positiivne mõju nii noorte käitumisele kui ka hoiakutele eakaaslastest võrdlusgrupiga võrreldes, kes pole kunagi skaudiliikumises osalenud.

Küsitleti 2488 skauti vanuses 13–17 aastat ja 75 skauti vanuses 10–12 aastat. 13–17-aastaste võrdlusgrupi suurus oli 1114 noort. Uuringus osalenud noortel paluti anda hinnanguid väga erinevate aspektide kohta nende elus. See võimaldas võrrelda skaute nende eakaaslastega ning ilmned olulised erinevused nii käitumise kui hoiakute osas.

Kõige enam eristusid skaudid oma eakaaslastest välitingimustes tegutsemise väärtustamise, riski- ja julguse, juhtimisoskuste, füüsilise aktiivsuse ja sõltumatuse poolest. Joonisel 3 on esitatud ka kõik teised statistiliselt oluliseks osutunud hoiakulised ja käitumuslikud erinevused võrdlusgrupiga, st mitme protsendi võrra ületasid skaudiliikumises osalevate noorte hinnangud vaadeldavates aspektides nende eakaaslaste hinnanguid, kes ei olnud kunagi skaudiliikumises osalenud.

Kõige suuremaks erinevuseks eakaaslastega võrreldes osutus skautide oluliselt suurem panustamine vabatahtlikkusse töösse, skautluses osalevad noored teevad seda 132% enam võrreldes eakaaslastega. Ülejäänud andmete esitamise selguse huvides on see näitaja jooniselt 1.3 välja jäetud.

Tulemuste kokkuvõttena saab öelda, et skaudiliikumises osalemine mõjutab positiivselt noorte inimeste arengut kõige laiemas plaanis võrreldes nende eakaaslastega, kes skaudiliikumises ei osale. Selle uuringu tulemuste puhul toodi välja ka veel kaks tähelepanu vääritavat aspekti: (1) erivajadusega noored jäid kõikides hinnangutes eakaaslastele alla, kuid skaudiliikumises osalevad erivajadusega noored panustavad rohkem vabatahtlikku tegevusse kui seda tavanoores; (2) samuti tüdrukute pu-

hul, kes osalesid skaudiliikumises, olid näitajad paljudes valdkondades arvestavalt madalamad pois- tega võrreldes, näiteks tundsid nad end rohkem ärevatena, vähem õnnelikena, vähem rahuloleva- matena oma eluga, vähem enesekindlatena, vähem rahul sellega, millega nad oma elus tegelevad, nad olid valmis vähem riskima ja väljakutseid vastu võtma. Erivajadustega noorte kaasamisel skaudiliikumisesse vajaksid seega nemad eraldi tähelepanu, et nende heaolu tõsta. Kaasatud tüdrukute puhul oleks ilmselt vajalik teadvustada, millised võivad olla nende vajaduste erinevused pois- tega võrreldes ja seetõttu ka pakkuda neile juhendajate poolt sellist empaatilist toetust ja juhendamist, mis aitaks neil oma enesehinnangut tõsta ja eluga rahulolevamad olla.

1.3.1 Skaudiliikumise lühiajalised mõjud noortele

Kokkuvõtlikult võiks olla skaudiliikumise lühemaajalised mõjud loetelu olla järgnev:

- noortel on võimalik huvitavalt ja kasulikult veeta vaba aega;
- osaleda seikluslikes tegevustes;
- leida uusi sõpru;
- arendada oma võimeid, enesekindlust ja enesekust;
- õppida uusi asju;
- vabatahtliku töö kaudu õppida tundma kogukonda/ühiskonda probleemvaldkondi, avardades sellega oma silmaringi;
- kohtuda uute ja erinevate inimestega erinevates sotsiaalsetes kontekstides, kasvatades sallivust inimeste erinevustesse;
- panna ennast proovile uutes ja väljakutseid esitavates olukordades täiskasvanute juhendamisel;
- olulisel kohal on grupikuuluvuse väärtustamine, lojaalsus ja pühendumine ühistele eesmärkidele, sõprussuhetele ja teiste abistamisele;
- ellujäämisoskuste õppimine välitingimustes;
- vabas õhus tegutsemine.

Joonis 1.3. Skaudiliikumises osalenud noorte hinnangute eristumine eakaaslastega võrreldes, kes ei olnud skaudiliikumises osalenud. Allikas: *The Scout Association Evaluation. Report #2. Participation and Impact in Scouting.*

1.3.2 Skaudiliikumise pikaajalised mõjud

Lühemaajaliste mõjude kumulatsioon võib omakorda kaasa tuua pikemaajalise positiivse arengu: paranevad hariduslikud võimalused ja konkurentsivõime tööturul, suurem enesekindlus, aktiivsus ühiskonnas loob sotsiaalseid sidemeid ja võrgustikke, altruism annab tugevama kogukondliku kuuluvustunde, see arendab empaatiat ja altruismi teiste inimeste suhtes. Euroopa Noortefoorumi poolt tellitud 2012. aasta uuringu „*Study on the Impact on Non-formal Education in Youth Organisations on Young People Employability*”²⁹ tulemused näitavad, et üldiselt hindavad tööandjad kõrgelt sotsiaalseid oskusi, mida noored omandavad noorteorganisatsioonide tegevustes osaledes. Suhtlemis-, planeerimis-, organiseerimisoskused, samuti meeskonnatöö kogemused, eneseusaldus ja auto-noomsus on omadused, mida töökoha taotlemisel peavad noored ka ise oskama tööandjatele vajalikul moel esitleda, seda rõhutatakse samuti raportis.

Ameerika Ühendriikides läbiviidud mitmed uuringud on näidanud, et kehvema sotsiaalmajandusliku tausta ja/või lausa geto-piirkondades kasvanud noorte puhul kaasatus positiivse suunitlusega noorteorganisatsioonide tegevusse parandab väljavaateid saada paremat haridust ja seekaudu ka parandab nende tööalast konkurentsivõimet³⁰, selliseid tulemusi võiks laiendada ka arengumaades noorte tulevikuperspektiivide avardamiseks. Sotsiaalmajanduslikult vaesemates piirkondades elavate noorte jaoks võib skaudiliikumine olla üheks vähestest võimalustest üleüldse organiseeritult vaba aja veetmiseks.

Skautluse positiivset sotsiaalmajanduslikku mõju ühiskonnale laiemalt saab hinnata ka rahalises väärtuses. Näiteks Hollandis läbiviidud analüüs toob esile, et skaudiliikumine hoiab ühiskonna jaoks aastas kokku ligemale 160 miljonit eurot tänu panustamisele noorte füüsilisse ja vaimsesse tervisesse ning sotsiaalsetesse oskustesse³¹.

Dibben, Playford ja Mitchell (2017)³² uurisid skaudiks ja gaidiks olemise pikaajalist mõju inimeste vaimsele tervisele Inglismaal 1958. aastal sündinute näitel. Nad jõudsid järelduseni, et 50ndaks eluaastaks oli noorena skautluses ja gaidluses osalenute vaimne tervis parem kui mitteosalenutel, näiteks neil esines 18% väiksema tõenäosusega meeleolu- ja ärevushäireid kui seda mitteosalenutel. Selgitusena toovad autorid esile mõtte, et skautluses osalemine toetab tervisliku eluviisi kujunemist ning skautluse kaudu omandatakse kindlameelsusele ja lahendustele orienteeritud mõtlemisviis, mis mõlemad panustavad paremale vaimsele tervisele hilisemas eas. Siinkohal on oluline rõhutada, et skautluse mõju sõltub skautlusega seotud olemise ajast. USA-s läbiviidud uuring toob esile, et mida kauem ollakse skautlusega seotud, seda tugevam on positiivne mõju täiskasvanuseas sotsiaalsele ja inimkapitalile ja elustiilile, mis omakorda kujundavad hilisemas eas subjektiivset heaolu.³³

Kokkuvõtlikult võib öelda, et erinevates riikides läbiviidud uuringud tõestavad skautluse pikaajalist positiivset mõju ühelt poolt indiviidi heaolule ja hakkama saamisele, kuid teisalt ka ühiskonna toimimise efektiivsusele.

²⁹ http://euroscoutinfo.com/wp-content/uploads/2012/10/ReportNFE_PRINT.pdf

³⁰ McLaughlin, M. (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.

³¹ Sociaal-Economische Impact van Scouting Nederland (2013). Steward Redqueen. <http://www.stewardredqueen.com/nl/nieuws/in-het-nieuws/in-het-nieuws-item/t/ons-impact-rapport-voor-scouting-nederland-maakt-indruk/>

³² Dibben, C., Playford, C., Mitchell, R. (2017). Be(ing) prepared: guide and scout participation, childhood social position and mental health at age 50 – a prospective birth cohort study. *J Epidemiol Community Health*, 71, 275–281.

³³ Sung Joon Jang, Byron R. Johnson, Young-Il Kim, Edward C. Polson & Buster G. Smith (2014). Structured Voluntary Youth Activities and Positive Outcomes in Adulthood: An Exploratory Study of Involvement in Scouting and Subjective Well-Being, *Sociological Focus*, 47:4, 238–267.

METOODIKA

2

Uuringu planeerimisel lähtusime kombineeritud andmekogumise põhimõtetest, mille kohaselt rakendades erinevaid andme kogumise meetodeid oli eesmärgiks avada skautluse tähendus ja mõju skautide (11-14-aastased), vanemskautide (15-17-

aastased), rändurite (18-26-aastased), skaudijuh- tide ja skautlusega seotud laste vanemate vaates. Seega teostasime kuus fookusgrupi intervjuud ja viisime läbi ankeetküsitluse.

2.1 Ankeetküsitlus

Ankeetküsitlus viidi läbi peamiselt Tartu Ülikooli *Lime Survey* küsitluskeskkonnas, kuid madala osalusmäära tõttu andsime võimaluse skaudiüksuste kaudu levitada paberankeete. Ankeete oli võimalik täita nii eesti kui vene keeles.

Uuringus osales 193 skautlusega seotud vastajat, kellest 46 olid skaudijuhid, 31 rändurid ja 31 vanemskaudid ning 85 skauti. Seega analüüsis eris- tame me kahte gruppi: ühelt poolt skaudijuhid ja rändurid ning teisalt skaudid ja vanemskaudid. Lap- sevanemaid osales uuringus kokku 130. Uuringusse ei kaasatud skautluse kõige noorem vanusrühma – hundusid, kes on 6-10-aastased lapsed. Antud va- nuses laste küsitlemine eeldab eraldi meetoodikat ja eakohase ankeetküsitluse planeerimist, mis antud uuringu raamidesse ei mahtunud.

MTÜ Eesti Skautide Ühing ridadesse kuulus 2019. aasta lõpu seisuga 1181 liiget, kellest 6-26-aastased moodustavad 78%. Küsitluses osalejad moodusta- vad organisatsiooni liikmeskonnast 16%.

Tabelis 2.1 on esitatud uuringus osalenute arvud üksuse kaupa. Kokku vastas uuringule 24 üksuse esindajad ja lisaks jättis 7 vastajat üksuse nime märkimata. Enim on uuringus esindatud skaudiüksuse RSM/Siil liikmed, keda on kokku 38, järgnevad Okaskannel ja Tormilind. Üksuseid, mille puhul on uuringus esindatud nii skaudid, vanemskaudid, rändurid kui ka skaudijuhid, on kokku neli: Siil, Okas- kannel, Ökoskaudid ja Põhjala. 12 üksust on esinda- tud vähemalt ühe skaudiga, üheksa üksust vähe- malt ühe vanemskaudiga, 11 üksust ränduriga ning 21 üksust skaudijuhiga. Seega võib öelda, et skaudi-

juhtide esindatus uuringus on väga kõrge ning enamus üksuseid on esindatud. Kuna üksuste esindatus uuringus on ebaühtlane ja vastajate arv suhteliselt väike, siis edasistes analüüsides üksuste vahelisi

erinevusi eraldi välja tuua ei saa, küll eristame analüüsis skaute ja vanemskaute ränduritest ja skaudijuhtidest.

Tabel 2.1. Uuringus osalenud vastajate jaotus üksuste lõikes.

	Skaut	Vanem-skaut	Rändur	Skaudijuht (vanem kui 18-aastane)	Kokku
RSM/Siil	30	3	2	3	38
RSM/Okaskannel	4	7	8	5	24
RSM/Tormilind	14	3	0	4	21
Ökoskaudid	3	5	3	2	13
Narva Meriskaudid	8	2	1	0	11
TSGM/Ilves/Fööniks	4	0	0	7	11
RSM/Põhjale	1	3	2	3	9
Vana-Harju Malev (VHM)	3	0	2	3	8
Vaeküla Siilikased	3	5	0	0	8
RSM/Soorebased	3	0	0	4	7
RSM/Keila Pantrid	3	1	0	1	5
RSM/Saturn	0	1	3	1	5
Rakvere Skaudid	0	0	4	1	5
üksikliige	0	0	1	3	4
RSM/Metsalised	0	0	2	1	3
Oru udu	2	0	0	0	2
RSM/Kõrvemaa	0	0	1	1	2
Tiigrid/Kaevur, Lääne Skautide Malev (LSM), Püha Vaimu lipkond, RSM/Kaljurebane/Raasiku, TSGM/Otepää Karud, Tartumaa Skautide ja Gaidide Malev (TSGM)	0	0	0	7	7
Üksus nimetamata	7	1	2	0	10
KOKKU	85	31	31	46	193
Lühendite selgitus: RSM – Rävälä Skautide Malev (Tallinna ja Harjumaa üksusi koondav piirkondlik malev) TSGM – Tartu Skautide ja Gaidide Malev (Tartu ja Lõuna-Eesti üksusi koondav piirkondlik üksus)					

Uuringus osalenud skautidest 61% on tüdrukud, vanemskautide ja rändurite seas on naissoost vastajate osakaal vastavalt 56% ning skaudijuhtide seas 45%. Ootuspäraselt on 40% vastajatest pärit Tallinnast ning ülejäänud jagunevad suhteliselt võrdselt Tartu, Narva, muu maakonnakeskuse, väikelinna/alevi, suurema küla, väiksema küla/talu vahel. Uuringus osalenud noortest 70% elab koos kahe

bioloogilise vanemaga, 15% elab koos ühe vanemaga, 11% ema ja tema elukaaslasega ning 4% leibkonnas, kus on ka vanavanemad. Üldjoontes vastab see Eesti lastega leibkondade jaotusele. 2019. aastal moodustasid ühe täiskasvanu ja lapse/lastega leibkonnad kõigist lastega leibkondadest 13% ning kahe

täiskasvanu ja lapse/lastega leibkonnad 75%³⁴. Antud statistikas ei kajastu aga see, et kas tegemist on lapse bioloogiliste vanemate või ühe vanema ja kasvavemaga.

Uuringus osalenutest 62% ei kuulu ühtegi usuühendusse, 18% esindavad õigeusku, 11% luteriusku ja katoliiklasi ning islami usu esindajaid on mõlemad 4%. Kui eestikeelsetest peredest pärit vastajatest ligemale kolm neljandikku ei kuulu ühessegi usuühendusse, siis venekeelsetest peredest pärit noortest kaks viiendikku.

Majandusliku olukorra hinnangu alusel jagunevad vastajad järgnevalt: 15% peab enda perekonna majanduslikku olukorda palju paremaks või märgatavalt paremaks võrreldes teiste peredega Eestis, veerand natuke paremaks, 35% samasuguseks ning 5% kehvemaks. Viies jättis antud küsimusele vastamata.

Skaudid on skautluse juurde jõudnud peamiselt aastatel 2013–2019. Kõigist uuringus osalenud skautidest 43% on liitunud skautlusega perioodil 2018–2019. Vanemskautide liitumine ühingu on hajutatum ja varieerub peamiselt ajavahemikus 2009–2019. Ränduritest 19 on liitunud skautlusega perioodil 2007–2013 ning kuus aastatel 2015–2018. Skaudi juhtide seas eristuvad selged mustrid, ühelt poolt pikaajalise seotusega skaudijuhid, kelle liitumine organisatsiooniga jääb 1990ndatesse – neid on kokku 18, teise perioodina saab tuua esile aastaid 2006–2009, mil skautluse juurde jõudis 9 praegust skaudijuhti ning aastatel 2014–2019 liitus kuus. Va-

hepealsetel aastatel on liitumised olnud pigem üksikud. Küsitlusele vastanutest 58 ehk ligemale kolmandik valis võimaluse vastata ankeedile vene keeles.

Andmete analüüsi on viidud läbi rakendades sagedusjaotuste esile toomist, keskmiste väärtuste analüüsi ning klasteranalüüsi. Küsimustikus oli võimalik vastajatel vastata ka avatud küsimustele. Küsimused, mida analüüsiti kvalitatiivselt, olid järgmised:

- 1) Palun kirjelda, kuidas mõjutab Sinu igapäevaelu see, et Sa oled skaut.
- 2) Palun kirjelda, kuidas on Sinu isiklikku arengut mõjutanud see, et Sa oled skaut?
- 3) Mis sulle skaudiks olemise juures meeldib?
- 4) Mis sulle skaudiks olemise juures ei meeldi?

Lapsevanema ankeedis oli täiendavaks avatud küsimuseks „Mida on skautluse Teie lapse ja pere jaoks juurde andnud?“.

Analüüsiks kasutasime kvalitatiivset sisuanalüüsi, viies läbi rida-realt ja vajadusel, kui oli tegemist vaid loeteluga, ka sõna-sõna haaval kodeerimise. Selline lähenemine võimaldab ankeedis kasutatavate avatud küsimuste suhteliselt nappe vastuseid piisava detailsusastmega analüüsida. Koodide alusel moodustasime kategooriad. Kategooriate moodustamisel selgus, et laias lastus langesid kategooriad kokku nii skaudijuhtide, rändurite, vanemskautide kui ka skautide osas. Sellest lähtuvalt esitame iga küsimuse kategooriad üldiselt, tuues välja erisused, mis mõne kategooria puhul siiski tekkisid. Koodipuu nelja küsimuse kohta on esitatud lisas 1.

2.2 Fookusgrupi intervjuud

Saamaks rohkem infot skautide kogemuste kohta, kasutati käesolevas uuringus ka kvalitatiivset uurimisviisi. Läbi viidi kuus fookusgrupi intervjuud erinevas vanuses skautidega. Alljärgnevas tabelis (tabel 2.2) on esitatud täpsemad andmed fookusgruppide kohta.

Eesti Skautide Ühingu taotlus oli fookusgrupid moodustada selliselt, et kaasatud oleksid Eesti erinevates regioonides tegutsevad skaudiüksused ning vastajate hulgas oleks poisse ja tüdrukuid üldjoontes võrdselt. Vene keelt emakeelena rääkivate noorte esindatuse tagamiseks oli juba algsest pla- neeritud kaks fookusgruppi läbi viia vene keeles.

³⁴ Statistikaameti andmebaas, Sotsiaalelu LEM01: Leibkonnad.

Piirkondades, kus tegutseb üks skaudiüksus, nt Rakvere, pöördus ühingu juhtkond sealse kohaliku skaudijuhi poole, kes teavitas intervjuude toimumisest oma skaudiüksuse noori.

Tabel 2.2. Fookusgrupi intervjuude koosseis.

jrk	Osalejate vanus	Osalejate arv	Kestus	Keel	Toimumiskoht
1.	15–19a	5	2h	eesti	Tallinn
2.	11–14a	5	2h	eesti	Tartu
3.	19–26a	5	2h	eesti	Tallinn
4.	11–14a	10	1,5h	vene	Narva
5.	16–20a	6	2h	vene	Tallinn
6.	26–46a	7	2,5h	eesti	Tallinn

Mitme skaudiüksusega regioonides nt Tallinnas ja Harjumaal teavitati kõiki olemasolevaid üksusi, kus tegutsevad fookusgrupile vastavas vanuses noored, et üksuste skaudijuhid leiaksid noored fookusgruppidesse; põhimõtteks oli, et ühes grupis osaleksid võimalusel erinevate üksuste noored. Vanemskautide, rändurite ja täiskasvanute puhul võttis ühingu juhtkond ühendust otse ja kutsus inimesi osalema. Intervjuu toimumise aja sobivus oli lõplikult määravaks asjaoluks, kes said fookusgrupis osaleda.

Fookusgruppide läbiviimiseks olid ette valmistatud kuus teemat/küsimust, mida kahe intervjuueerija eestvedamisel käsitleti, vajaduse korral esitasid intervjuueerijad täpsustavaid küsimusi. Kahe venekeelse intervjuu läbiviimisel oli peamiseks intervjuueerijaks vene emakeelega intervjuueerija, teine intervjuueerija oli eestlane, kes oskas kesktasemel vene keelt. Eestikeelsed intervjuud salvestati ja transkribeeriti, venekeelsed intervjuud salvestati ja

eestlasest intervjuueerija kirjutas neist salvestise põhjal eestikeelsed kokkuvõtted.

Intervjuude käigus käsitletud teemadeks olid:

- skautluse juurde jõudmine;
- skautluse tähendus noorte jaoks;
- skautluse roll igapäevases elus;
- skautluse mõju senisele elule ja isiklikule arengule;
- mida skaudiks olemine on andnud ning kuidas noored näevad ja hindavad skautluse pikaajalist mõju oma elus;
- rahulolu skautlusega ja ootused skautluse suhtes.

Materjali analüüsimiseks kasutati temaatilist kodeerimist ja käsitlemisele tulevad seitse peamist teemat, mis intervjuudes kõige enam esile kerkisid.

Alustuseks aga antakse ülevaade peamistest viisidest, kuidas noored skautluse juurde jõuavad.

3 FOKUSGRUPI UURINGU TULEMUSED

3.1 Skautluse juurde jõudmine

Intervjuudes selgus, et kõige enam jõudsid vastajad skautluse juurde oma eakaaslaste kaudu. Kõige sagedamini kutsusid neid osalema üritustele ja/või laagritesse sõbrad, klassikaaslased, õed-vennad. Samuti oli oluline ka vanemate roll info vahendajate ja laste suunajatena skautluse juurde. Lapsevanemad olid ilmselt sihipäraselt infot otsinud leidmaks lapsele sisukat ja huvitavat vaba aja tegevust.

Kokkupuuted skaudijuhtidega olid paljude noorte jaoks oluliseks mõjuteguriks skautluse juurde jõudmisel. Mitmes intervjuus räägiti skaudijuhtidest, kes olid käinud koolis skautlust tutvustamas ja kutsunud lapsi mõnele tutvustusüritusele või skaudisalgaga liituma. Samas võisid kokkupuuted skaudijuhtidega olla ka teiselaadsed – skaudijuht võis olla ka lapse treener, töötada samas koolis õpetajana, olla lapsevanema töökaaslane või siis eakaaslase lapsevanem.

Mõnedel juhtudel kutsuti lapsi ka eakaaslaste või tuttavate poolt lihtsalt kaasa skaudilaagritesse ja –matkadele ning need olid esimesteks kokkupuudeks skautlusega. Sellised üritused osutusid väga

positiivseteks kogemusteks laste ja noorte jaoks ja nad jätkasid skaudiliikumises osalemist ka edaspidi.

Ühes grupis osalenud kirjeldasid, et nende koolis on väga tugevad skauditraditsioonid ning oma skaudirühm. Seega on selle kooli õpilaste puhul väga tavaline skaudiliikumises osalemine ja regulaarselt tutvustatakse oma tegevusi ja üritusi noorematele õpilastele, enamasti väljastpoolt kooli uute liikmete värbamisega ei tegeletagi.

Ühes grupis osalenud lapsed olid kunagi käinud ühes lasteaiarühmas, pärast seda küll läinud õppima erinevatesse koolidesse. Nüüdseks 11-aastasena moodustasid nad aktiivse skaudijuhist lapsevanema eestvedamisel ühe skaudisalga.

Kokkuvõtlikult võib tõdeda, et suur roll ja tähtsus on just isiklikul kokkupuutel skautlusega, isiklik kogemus mõne skaudijuhi või üritusega on võimaldanud lapsel või noorel kogeda skautide kogukonda ja väärtustada sealset keskkonda.

Järgnevalt antakse ülevaade temaatilise analüüsi käigus koondunud peamistest teemadest. Siinkohal väärib kindlasti märkimist, et kõige nooremad vastajad kaldusid eakohaselt oma kogemustest rääkima väga konkreetset ja tihtipeale ka napisõnaliselt; vanuse lisandumisega kaldus suurenema ka

kogemuste mõtestamis- ja üldistusvõime ning kõige laiemasse perspektiivi panid oma kogemused kõige pikema skaudistaažiga vastajad kõige vanemas vanuserühmas. Kõigi vanuserühmade puhul oli üldises plaanis väga oluliseks skaudiliikumise positiivne atmosfäär.

3.2 Skautluse positiivne ja toetav keskkond

Noored väärtustavad kõrgelt võimalusi huvitavalt ja sisukalt vaba aja veeta. Matkad ja laagrid vabas looduses ning ühised ettevõtmised eakaaslaste ja juhendajatega võimaldavad suhtlemist sõbralikus, hinnangutevabas ja mitteformaalses keskkonnas ning need loovad ühtekuuluvustunnet. Nende tegevuste käigus julgustatakse noori ise tegema ja proovima uusi asju, panustama ühistesse tegevustesse, pakkudes neile võimalusi arenguks ja kaasatunde kogemiseks.

Vastajate sõnul on selline toetav ja rahulik keskkond olnud nende jaoks oluline turva- ja väärtustatuse tunde kujunemisel. Venekeelsete gruppide vastajad töid võrdlusena välja, et positiivne õhkkond skaudirühmas erineb suurel määral nende suhetest näiteks klassikaaslastega, skautluses on suhted oluliselt sõbralikumad ja vastastikku lugupidavamad. Eestikeelsetes gruppides märkisid mitmed vastajad, kes olid eelnevalt olnud kehvad või kinnised suhtlejad, mitte just populaarsed eakaaslaste hulgas või olid sattunud halba seltskonda, et skautlusega liitudes leidsid nad eest väga toetava ja sõbraliku keskkonna. Selline keskkond võimaldas neil tunda end turvaliselt, arendada oma suhtlemisoskusi ja eneseväärikustunnet.

„Mul ei olnud üldse sõpru, aga kohe, kui sa lähed skaudilaagrisse, siis juba hoiak, mis inimestel on pigem see, et sa oled mu sõber jah ühtekuuluvustunne ja siis kogu see, et saad teha midagi vahvat ja

toredat ja koos käia metsas ja olla nagu sõpradega koos, see ühtekuulumine, see on kõige tähtsam minu jaoks...”

„Ma mäletan, et mu ema ütles mulle /.../ paar aastat tagasi, et me ei tea, mis siis oleks saanud, kui sa ei oleks skautlusesse läinud. Ma olin nagu sel hetkel, kui ma skautlusesse astusin nagu päris halvas seltskonnas.”

Vastajate kogemusi üldistades leiab kinnitust, et noorte jaoks sisukas ja mõtestatud vaba aja veetmine toetavas keskkonnas loob neile võimalusi selliste eakohaste arenguvajaduste täitmiseks nagu kompetentsus, eneseusaldus, seotus ja panustamine³⁵ ning soodustab kuuluvus- ja turvatunde teket³⁶. Noorte sotsialiseerumisprotsesside uurijad peavad oluliseks veel rõhutada, et kuulumine tähenduslikku sotsiaalsesse gruppi võib eriti jõustavalt mõjuda nendele noortele, kes on varasemalt tajunud end erinevatel põhjustel eakaaslastest sotsiaalselt distantseerituna, nende jaoks võib selline keskkond oluliselt tõsta nende eneseväärikust ja enesekindlust³⁷.

Selline pikaajaline organisatsiooniline kuuluvus ja regulaarsed ühised tegevused eakaaslaste ja täiskasvanud juhendajatega annavad võimalused lähedaste suhete tekkeks osalejate vahel.

³⁵ McLaughlin, M. (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.

³⁶ Machell, K., Disabato, D., Kashdan, T. (2016). Buffering the Negative Impact of Poverty on Youth: The Power of Purpose. *Social Indicators Research*, 126, 845–861.

³⁷ Eder, D., Nenga, S.K. (2006). Socialization in Adolescence. In J. Delamater (Ed.) *The Handbook of Social Psychology* (pp.157–182). Springer Science Business Media LLC.

3.3 Lähedased sõprus- ja inimsuhted

Nooremate vastajate jaoks oli väga olulisel kohal uute sõprade leidmine skautlusega liitumise järel, samuti seejärel sõpradega koos vaba aja veetmine. Pisut vanemad vastajad mõtestasid sõprussuhteid skautluse raames juba ka laiemalt, pidades seda üheks skautluse olulisemaks tähenduseks endi jaoks. Lähedaste sõprussuhete kujunemine skautluse käigus oli paljude vastajate jaoks oluliseks heaolutunde allikaks, mida peeti tähtsaks kõigis intervjuudes. Lisaks eakaaslastele peeti väga oluliseks ka skaudijuhtide isiklikku tähelepanu ja toetust, ühes grupis tõusis esile skaudisalk, kus omavahelised suhted olid olnud eriti lähedased ja hellad, selle liikmetel oli tavaks ka üksteist kallistada.

„Tõenäoliselt kõik mu lähedased sõbrad on seotud või on olnud seotud skautlusega.“

„Skautlus on andnud mulle palju sõpru, see tähendab, et atmosfäär on selline, et sind toetatakse ja ei anta hinnanguid, mulle väga meeldib.“

„Skautluses on mul ainult sõbrad, et keda ma saan usaldada ja kes on nagu minu jaoks olemas, kui mul on mingi probleem või mure, et mida ma pean kellelegi rääkima.“

Kokkupuuted sõbralike ja toetavate täiskasvanud skautidega laagrites ja matkadel olid noorte skautide jaoks samuti oluliseks meie-tunde allikaks. Noori koheldi täiskasvanute poolt hoolimise ja lugupidamisega ning suhetes puudus hierarhilisus ja hinnangulisus, mis oli noorte sõnul skautluse oluliseks positiivseks jooneks igapäevase koolieluga võrreldes. Samuti on kaasaegsete sotsiaalpsühholoogide käsitletuste järgi kooliealiste laste ja noorte sotsialiseerumisprotsessis suhted eakaaslastega üha kaalukamaks lisaks toetavatele täiskasvanutele ning sõprussuhete arengu jaoks on määrava tähtsusega just ühise tegutsemise võimalused³⁸,

mida skautlus pakub. Lähedased sõprussuhted on noorte jaoks oluliseks lähedus- ja turvatunde allikaks ning sageli on parimate sõpradega suhted usalduslikumad kui oma vanematega³⁹.

Üks täiskasvanud vastaja tõi väga kujundlikult välja, kuidas tema jaoks oli alates lapseas skautlusega liitumisest sõpruskond kujunenud „skautluse baasil“:

„Skautluse tähendus minu jaoks on kindlasti kõige rohkem sõprus, et kui ma ise laps olin, siis ma ise sain sõbrad, kui ma salga juht olin, siis mul olid need juhid, kes olid teiste salkade juhid, olid sõbrad, ja tänapäeval meil on ka üks sõprusringkond.“

Üks vastaja jagas oma väga isiklikku ja südamlikku kogemust sellest, kuidas tema skaudijuht õpetas talle lilledest pärja punumist. 13-aastasena ei olnud ta sellega varem kokku puutunud. Temast sai hiljem skaudijuht nooremate skautide jaoks ja soojad suhted nii varasema skaudijuhiga kui ka oma juhendatavatega on säilinud ka täiskasvanu-eas.

„Õpetas mulle, kuidas esimest korda võililledest pärja teha. Ma ei olnud varem teinud sellist asja. Ma olin õnnelik seal, oma uut pärja tehes.“

Noorte arengulisi vajadusi käsitledes rõhutavad Hamilton jt (2004), et need noorteorganisatsioonid, mille tegevustega kaasnevad noorte jaoks positiivsed ja toetavad suhted eakaaslaste, endast nooremate laste ning täiskasvanutega, võivad olla olulisteks positiivseteks mõjutajateks noorte arengus, eriti kui need tegevused on regulaarsed, pikaajalised ja vastastikkusel põhinevad. Samaaegselt arendavad need noortes kompetentsust nii sotsiaalsete suhete, suhtlemisoskuste kui ka käsilolevate tegevuste alal, arendades ka eneseusaldust, eneseteadlikkust ja eneseväärikustunnet⁴⁰.

³⁸ Corsaro, W.A., Fingerson, L. (2006). Development and Socialization in Childhood. In J. Delamater (Ed.) *The Handbook of Social Psychology* (pp.125–156). Springer Science Business Media LLC.

³⁹ Eder, D., Nenga, S.K. (2006). Socialization in Adolescence. In J. Delamater (Ed.) *The Handbook of Social Psychology* (pp.157–182). Springer Science Business Media LLC.

⁴⁰ Hamilton, S.F., Hamilton, M.A., & Pittman, K. (2004). Principles for Youth Development. In S.F. Hamilton & M.A. Hamilton (Eds.) *The Youth Development Handbook: Coming of Age in American Communities* (pp.3–22). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Lisaks toetavale keskkonnale ja lähedastele inimsuhetele töid osalejad välja veel hulgaliselt olulist,

kuidas skautlus neid inimestena ja nende elu on mõjutanud.

3.4 Skautluse mitmekülgne mõju noorte isiklikule arengule

Nii nooremad kui vanemad vastajad pidasid oluliseks, et skautlus on toonud vaheldust nende igapäevasesse ellu, olnud tasakaalustavaks ja rahustavaks teguriks. Nooremate jaoks on see hobiks, mis aitab sisukalt vaba aega veeta, vanemate skaudijuhtidest vastajate jaoks näiteks väljalülitumiseks oma igapäevasest tööst või võimaluseks pärast aastakümneid kestnud skautluses osalemist jätkuvalt kogeda midagi uut ja huvitavat.

Skautluse mõju seostati pikaajaliste positiivsete emotsioonidega, mis andsid energiat ja motivatsiooni panustada ka muudes olulistes eluvaldkondades. Vastajate sõnul on enese proovilepanek, ise tegemine ja vastutuse võtmise võimalused skaudiliikumise kestel neile juurde andnud enesekindlust ja julgust laiemas plaanis elus hakkama saamiseks ja vastutuse võtmiseks erinevates olukordades.

„Ta [skautlus] annab sulle võimaluse vastutust võtta, /.../ et kui koolis oli vaja minna sinna õpetajate toa ukse peale koputada, siis öeldi, et M. mine sina, et sina nagu julged, et ta andis seda nagu julgust ja enesekindlust juba selles nooremas eas.“

„Ja lisaks skautlus annab kuidagi motivatsiooni juurde. /.../ oled enda rutiinis, siis tuled kuhugi üritusele, aitad midagi korraldada ja pärast seda tundub, tuleb kuidagi selline nagu energiapomm teiste asjade tegemiseks.“

Vastajate jaoks oli oluline ka julgus elus võtta vastu väljakutseid ja ka tunnistada ebaõnnestumisi, ka selle kujunemist seostati skautluses osalemisega. Skaudiliikumine oli andnud neile hulgaliselt võimalusi ja julgustanud neid proovima uusi tegevusi, andmata hinnanguid ka ebaõnnestumiste korral. See oli sisendanud noortes vajalikku eneseusaldust.

dust uutes olukordades hakkamasaamiseks ka väljaspool skautlust. Osalemine õpilaseesinduse töös, kohaliku omavalitsuse noortevolikogus, ülikooli õppima minek olid näiteks need sammud, mida noored otseselt seostasid julguse ja enesekindlusega, mille nad olid skautluse käigus omandanud. Selliste valikute tegemine, endale võimaluste loomine, tekkivate võimaluste märkamine ja nende ärakasutamine olid vastajate jaoks olulisel kohal skautlusega seoses.

„Mul tuli siit mõte kohe, et kui on väljakutse, siis mina vaatan seda, et oo see on arenguvõimalus, mitte et see on väljakutse ja siis ma vist ikka parem ei võta seda väljakutset.“

„Ma olen rohkem avatud väljakutsetele ja samuti julge, jälle see teema, et ma julgesin siia tulla, et ma võtan rohkem väljakutseid vastu nagu tulevikus. Ma tahaksin saada loomaarstiks, aga pole täiesti kindel, võib olla skautlus annab just selle julguse, et minna ja proovida ikkagi, kas see on minu ala. Ja kui ei olegi, siis mis seal ikka, lähen võtan mõne teise väljakutse vastu.“

Eesti konteksti noorte aktiivsuse osas saab siia tuua senistele noorsoouuringute andmetele tuginedes. Erinevates noorte osalus- ja esinduskogudes töös on osalenud ligikaudu kümnendik noortest, samas ligi pooled noortest ei olnud sellistest osalusvõimalustest kuulnudki⁴¹. Pikemaajalised võrdlusuuringud on näidanud, et Eesti noorte kodanikuosalus on viimastel kümnenditel tõusuteel. Küll ainult 5% noortest on poliitiliselt aktiivselt meelestatud, samas on osa noortest osalejad erinevates kodanikualgatustes, pisut üle kolmandiku noortest on aga mitteaktiivsed ja mittehuvitunud⁴².

⁴¹https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/noorsootoos_osalevate_noorte_rahulolu_noorsootooga_loppraport_2018a.pdf

⁴² Kõuts-Klemm, R.; Kalmus, V.; Kutsar, D.; Ainsaar, M.; Beilmann, M.; Kasearu, K.; Soo, K. (2019). Noored ja ühiskond: osalus, rahulolu ja toimevõime. *Riigikogu Toimetised*, 40,

Mõnede intervjuueeritavate jaoks oli organisatsiooni mõju neile olnud üsna sarnane perekonna mõjuga, nad väärtustasid kõrgelt toetust ja lähedust inimestega, kellega skautlus oli nad kokku viinud.

„Skautlus ongi nagu pere perest eemal. Sul ongi nagu mitu perekonda, sul on see suur organisatsiooni perekond /.../ see on lihtsalt nagu üks suur ja õnnelik pere /.../ ma ei oska paremini sõnastada seda.“

„Ma ütleks ka seda pere asja nagu, ma ei saaks ilma nende inimesteta. Hästi toredad inimesed on siin skautluses.“

Sünergia oli märksõna, mille üks vastajatest otseõnu välja tõi, kuid analüüsi käigus kerkis see teema esile korduvalt. Positiivsed inimsuhted, positiivne keskkond, arendavad ja huvitavad tegevused mõjutavad osalejate emotsionaalset heaolu pikaajaliselt. Kõige vanema vanuserühma intervjuule tuginedes saab öelda, et sellisel kogetud sünergial võib olla elukestev mõju inimestele ja seob neid emotsionaalselt omavahel ka siis, kui skautluses osalemisel on tekkinud seoses muude kohustustega pikemad pausid. Osalejad ise nimetasid selliseid pause humoorikalt „loomepuhkuseks“.

„See sünergia, mis selles skautluses oli see, et sa tunned, et nagu, et seal koos on lihtsalt nii hea olla, et sa oled avatud, vaba, sa naudid iga viimset kui hetke, kui sa saad selles seltskonnas olla ja nende inimestega koos midagi ägedat teha, et see nagu selline emotsioon, mis minul nagu esimese asjana meelde tuleb.“

Lähedane ja pikaajalisem kokkupuude loodusega matkadel ja laagrites on muutnud ka vastajate mõtteviisi ja hoiakuid loodussäästlikumaks, pannud neid mõtlema keskkonnahoiu peale. Vedeleva prügi üleskorjamine metsas ja tänaval oli nende jaoks

harjumuspäraseks muutunud, näiteks ühes vene grupis osalevad noored käivad igal kevadel Lasnamäel organiseeritult prügi koristamas.

Silmaringi avarumine oli noorte jaoks skaudiliikumise oluliseks osaks. Selle all peeti silmas näiteks laagrites viibimist Eesti erinevates paikades, kuhu muidu noored ei satuks, ja sellega kaasnevat võimalusi leida uusi sõpru üle kogu Eesti, tutvumist uute ja huvitavate inimestega, reisimisvõimaluste avarumist, välislaagrites viibimisel kohtumisi ka erineva kultuurilise ja religioosse taustaga inimestega, mis aitab noortel mõista maailma mitmekesisust.

„Ja skautlus tähendab sellist maailma avastamist, et kui sa käidki kuskil välislaagris, siis nagu see tunne, et sa oled välislaagris, ei oska seda nagu isegi nagu väljendada kuidagi, see on nii võimas tunne, et sa oled kuskil Inglismaal, Poolas või siin meil hiljuti käisid Ameerikas/.../“

„Annab hästi palju võimalusi ka kasvõi reisida või uute inimestega kohtuda, teha midagi, mida sa ei arvanud, et sa kunagi teed...“

Selle alalõigu kokkuvõtteks saab öelda, et skautluse mõju noorte arengule on mitmekülgsest positiivne – kujundab aktiivset eluhoiakut, soodustab ja süvendab sotsiaalsete sidemete kujunemist ja püsimist, arendab koostööd ja -toimimist teiste inimestega, aitab panustada erinevatesse kogukondlikesse tegevustesse, laiendab arusaama maailmast ning avardab võimalusi oma koha leidmiseks ning oma potentsiaali realiseerimiseks tulevikus⁴³.

Järgnevalt käsitletakse konkreetsemaid pädevusi ning oskusi, mida noored skautluses osalemise käigus omandanud olid.

113–123. <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2019/12/K6outs-Klemm-et-al.pdf>

⁴³ McLaughlin, M. (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.

3.5 Skaudina omandatud oskused ja pädevused

Ühine tegutsemine eakaaslaste ja skaudijuhtidega ning koostöö tegemine ühiste eesmärkide saavutamise nimel andis paljude vastajate jaoks tähenduse skautluse jaoks – see soodustas suhtlemisoskuste, meeskonnatöö ja kohanemisvõime arengut, teistega arvestamist.

Uued ja huvitavad tegevused pakkusid võimalusi avastada uut kõige laiemas tähenduses, omandada uusi kogemusi ja oskusi, omandades uusi teadmisi ning laiendades eale vastavalt oma võimete piire. See mõjus vastajate sõnul stimuleerivalt ja motiveerivalt jätkuvalt proovida ja katsetada uusi tegevusi, arendada oma võimeid ja soodustada eneseteostuse võimalusi tulevikus.

„Selle arengu juures võibolla see ka, et tänu skautlusele ja skaudilaagritele on seal nii palju uusi asju proovida, alates vibulaskmisest, kanuumatkad, ma tean, et väga paljud on teinud ka 24 tundi matka, on ka ellujäämiskursused, mis on ka talvel ... et nagu hästi palju uusi asju saab proovida...”

Toimetuleku- ja ellujäämiskeskuste puhul kirjeldasid noored, kuidas nad on matkade ja laagrite käigus omandanud oskusi looduses iseseisvalt hakkama saamiseks: orienteerumine kaardi ja kompassi abil, sobiliku ööbimispaiga leidmine, telkimine, lõkkesmaterjali leidmine, lõkke tegemine, toidu valmistamine jmt. Noorte jaoks andis oluliselt neile tegevustele väärtust juurde võimalus aktiivselt panustada ja tegutseda teistega koos ühiste eesmärkide nimel, mis võimaldasid noortel arendada vastutustunnet ja suhtlemisoskusi, saada juhtimiskogemusi, kohaneda uute oludega.

Mitmed vastajad kirjeldasid ka organiseerimiskogemusi, mis olid neile arendavalt ja julgustavalt mõjunud. Skaudijuhid võimaldasid noortel märkimisväärselt panustada näiteks laagrite ettevalmistamisse ja läbiviimisesse ning ka organisatsiooni igapäevase töö korraldamisse.

„Skautlus on andnud ka võimaluse noortele ise laagrit korraldada. Et sa saad proovida seda vastutustunnet.”

Paljud intervjueritute olid omandanud esmaabi andmiseks vajalikud baasoskused, mida peeti väga vajalikeks suutmaks abistada teisi inimesi ootamatutes olukordades. Samuti skautluse käigus omandatud mitmekülgsed teadmised ja oskused aitasid vastajate sõnul seoseid luua erinevate eluvaldkondade vahel – kui näiteks koolis käsitleti mingit teemat teoreetilises plaanis, oli noortel olnud juba võimalusi selle valdkonnaga juba praktikas kokku puutuda skautlike tegevuste käigus. Sisukalt täidetud vaba aeg soodustas ka ajaplaneerimiskeskuse väljakujunemist.

„Kui ma olen väsinud, hästi tihedad päevad ja ma pean hästi palju õppima, siis nagu organiseerin oma aega, et ma jõuan kõik teha ära ja siis veel oma skaudikohustused ka.”

Uued oskused, pädevused ja teadmised soodustavad väga selgelt noorte inimeste suutlikkust iseseisvalt toime tulla, oma peaga mõelda, leidlikkust uute olukordade lahendamisel, tõstavad enesehinnangut ja eneseusaldust, laiendavad arvestatavalt silmaringi ja kompetentsust.

Kümne universaalse tulevikutöö oskuse konteksti asetatuna saab fookusgruppide intervjuudele tuginedes öelda, et skautluses osalemine arendab noortes loovust ja kohanemisvõimet uute oludega, arendab transdistsiplinaarsust, mõtestamisvõimet ja oskusi oma tegevusi eesmärgipäraselt kavadada ning kommunikeerida (disainmõtlemine).

Lisaks eelnevatele olulistele mõjutustele oli skautlusel noorte hinnangutel oluline roll ka teistele isikliku arengu aspektidele, need teemad kordusid kõigis intervjuudes ja need leiavad käsitlemist kahes järgmises alajaotuses.

3.6 Sotsiaalne areng

Noorte suhtlemisoskuste arenemist skautluse käigus on ka juba eelnevate teemadega seoses korduvalt märkimist leidnud. Sotsiaalse arengu kontekstis väärib veelkord välja toomist just suhtlemisjulguse suurenemine, millest noored korduvalt intervjuude käigus rääkisid. Kinnisemad, introvertsemad noored said positiivsete suhtluskogemuste kaudu nii eakaaslaste kui täiskasvanutega juurde piisavalt eneseusaldust ja muutusid sotsiaalsetes suhetes avatumaks ja julgemaks.

„Kui mina alguses tulin skaudiks, olin ma väga kinnine, oli raske inimestega suhelda ja vestlust alustada, sõpru oli mul vähe. Kuid nüüd olen ma muutunud palju avatumaks, mul on palju kergem teistega tuttavaks saada, asju ajada, eneseusk on kasvanud.“

„Skautlus tähendab mulle sõprust, arengut, selles mõttes, et ma tunnen, et skautluses olles ma olen nii palju arenenud, et tagasihoidlikust poisist on saanud nüüd julgempois.“

Skautiliikumises osalemise kaudu on noored omandanud ka selliseid üldinimlikke väärtusi nagu ausus, headus, sõbralikkus, viisakus, abivalmidus. Need omadused saavad loomulikuks osaks nende loomusest ja noored võtavad need oma ellu kaasa.

„Skautlusest sa lihtsalt oledki saanud selle mõtte olla kõigi vastu lahke ja tore ja sõbralik ja see lihtsalt jääbki sinu sisse.“

„Igapäevaelus[skautlus] mõjutabki nii, et on mingid teadmised ja hoiakud, mis on skautlus mulle andnud näiteks, et, ma olen aus /.../ ja et üks heategu päevas.“

Veel seostavad noored skautlusega oma positiivsete hoiakute kujunemist teiste inimeste suhtes,

nendega arvestamist, empaatiatunde ja tolerant-
suse olulist tõusu. Seda on soodustanud lähedased kontaktid eakaaslaste ja täiskasvanutega ning võimalused ühiselt pikemaajaliselt koos tegutseda, samuti kokkupuuted teistsuguse kultuurilise ja religioosse taustaga inimestega mujalt maailmast.

„Oskan ka väga paljude erinevate inimestega suhelda ja nagu empaatiavõime on nii palju suurenenud, mõistan kõiki erinevaid vaateid.“

„Skautlus nagu suuremas või pikemas perspektiivis annab julgust olla ise /.../, et mina olen, kes ma olen, see teine inimene, kes tema on ja nagu ma tolereerin teda /.../ skautlus õpetab sind nägema /.../ stereotüüpidest mööda /.../, et see inimene ei ole see, mis ta usk on.“

Ka koostööoskuste areng oli mitmes grupis korduvalt teemaks, matkade ja laagrite tegevused on enamasti planeeritud selliselt, et eeldavad noortelt ühist tegutsemist ja see soodustab loomulikus keskkonnas koostöö tegemist.

„Võib-olla see märksõna on õpetada koostööd, et me kõik koos peame pingutama, et kui meil on mingid laagrid ja mingeid matkad, siis tavalisel matkal ongi mingid grupid ja see grupp peab koos töötama /.../ et grupp peab suutma ära otsustada, kes teeb seda ja kes seda ja see on nagu ka õpetanud kõigiga arvestamist ja koostööd.“

Tulevikutöö oskuste 2020⁴⁴ kontekstis saab siin välja tuua kindlasti skautluses osalemise mõju noorte sotsiaalse intelligentsuse arengule, mis soodustab koostöö arengut teiste inimestega, samuti kultuuridevahelise kompetentsuse arengule, mis on hädavajalik globaliseeruvast maailmast.

ja -distsipliin olid paljude jaoks loomulikuks ja oma-
seks saanud. Need võimaldasid noortel iseseisvalt toime tulla, võtta rohkem vastutust oma sam-

3.7 Enesekohaste oskuste areng

Vastajad seostasid skautiliikumises osalemist ka paljude enesekohaste oskuste arenguga. Skautlikud väärtused olid mõjutanud noori selliselt, et kohuse- ja vastutustunne, sihikindlus, enesekontroll

⁴⁴ Davies, A., Fidler, D., Gorbis, M. (2011). „Future Work Skills 2020“ IFTF & Apollo Research Institute. (Palo Alto: Institute for the Future for University of

Phoenix Research Institute, 2011), 1. https://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf

mude eest, teha teadlikumaid valikuid, see omakorda on soodustanud märkimisväärselt enesesusalduse ja enesekindluse kasvu. Mitme osaleja sõnul oli skaudiliikumises kogetud turva- ja väärtustatuse tunne aluseks sellise enesesusalduse ja sisemise turvatunde kasvule, mis andis neile julguse ja sihikindluse elus edasiliikumiseks.

„Skautlus aitab kaasa sihikindluse arendamisele ja arendab ka eneseusk, et olen suuteline selle eesmärgi saavutama.“

„Ja see tunne on kogu aeg, et ma saan hakkama, et ei ole nagu sellist hetke, kus sa mõtled, et ma ei saa hakkama.“

Sellist enesekohaste oskuste arengut saab kõige paremini kokku võtta enesetõhususe teooriat kasutades. Enesetõhususe all peetakse silmas inimese

usku oma võimetesse tulla toime teatud ülesannetega ja oskust kontrollida sündmusi, mis mõjutavad tema elu⁴⁵. Mida positiivsem on enesetõhusus, seda kõrgemaid eesmärgi inimene endale seab ja seda kindlamalt eesmärkide poole pürgib⁴⁶. Käesolevatele intervjuudele tuginedes saab öelda, et skautlik programm toetab noortes inimestes enesetõhususe arengut ja soodustab nende enesekohaste positiivsete uskumuste kujunemist, see aga on aluseks motivatsioonile, heaolule ja eneseteostusele kõigis eluvaldkondades⁴⁷. Ameerika Ühendriikides läbiviidud uuring skaudijuhtidega toob samuti esile, et oma tegevusega proovivad nad panustada noorte enesekindluse ja enesetõhususe suurendamisesse, juhtimis- ja eneseregulatsiooni oskuste arendamisesse⁴⁸.

3.8 Skautluse (laiem) tähendus

Skautlust mõtestasid fookusgruppides osalejad väga mitmekülgset ja ilmekalt. Paljude jaoks oli väga oluliseks kuulumine pikaajaliste traditsioonidega ülemaailmsesse noorteorganisatsiooni, selle rahvusvahelisus oli noorte ja ka vanemate vastajate jaoks sügavalt tähenduslik. Ühtne sümbolika soodustab veelgi ühtekuuluvustunnet välislaagrites ja -ürituselt käimisel.

„Ma pigem nagu olen ka selline, et mulle meeldib see ülemaailmne, et me kõik hoiame kokku, mitte ainult, et me siin Eestis kõik hoiame kokku. Nagu inimestena igal pool.“

„Skautlus annabki sulle võimaluse, et sa lähed Jaapanisse, sul tuleb teine inimene vastu, kellel on rääkida ja see on nii mõjuv või nii suur põhjus [olla skaut].“

Skautlust mõtestasid vastajad endi jaoks ka laiemalt elustiilina, mis on kaudselt mõjutanud nende elu erinevaid aspekte. Intervjuuküsimused panid enamikku osalejatest esmakordselt sõnastama neid mõjutusi, küsimuste mitmetahulisus ja intervjuerijate täiendavad küsimused võimaldasid vastajatel sügavamalt avada oma kogemusi.

„Skautlus ongi selline, nii-öelda elustiil, mis nagu mõjutab inimese igat aspekti kaudselt. /.../ see on ka kindlasti enesekindlusele ja pädevusele või ka muud nii palju juurde andnud, et see on tegelikult noh, isiklikul tasemel nii palju edasi aidanud, et olen julgem, oskuslikum, teadlikum kõigest, et siis muidu poleks üldse võib-olla ühtegi sammu teinud, mis ma olen elus teinud, kui poleks skautlust.“

⁴⁵ Schwarzer, R., Mueller, J., Greenglass, E. (1999). Assessment of perceived general self-efficacy on the internet: data collection in cyberspace. *Anxiety, Stress and coping*, vol. 12, pp. 145–161

⁴⁶ Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In F. Pajares & T. Urdan. *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Copyright. Information Age Publishing, vol. 5., pp. 307–337

⁴⁷ Pajares, F. (2006). *Self-efficacy During Childhood and Adolescence. Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Copyright. Information Age Publishing, pp. 339–367

⁴⁸ Hershberg, R. M., Chase, P. A., Champine, R. P., Hilliard, L. J., Wang, J., Lerner, R. M. (2015). Tufts University “You Can Quit Me But I’m Not Going to Quit You:” A Focus Group Study of Leaders’ Perceptions of Their Positive Influences on Youth in Boy Scouts of America. *Journal of Youth Development*, 10, 2. <http://jyd.pitt.edu/ojs/jyd/article/view/406>

Nende täiskasvanud vastajate jaoks, kes olid oluliselt panustanud vabatahtlikkuse baasil skaudiliikumisse, oli olulisel kohal panustamine noorte heaks eesmärgiga kõige laiemas plaanis maailma paremaks muuta. See on ka üheks olulisimaks skaudiliikumise alusväärtuseks. Skautlus baseerub suures osas täiskasvanute vabatahtlikul tööol ja nõuab osalejatelt märkimisväärselt pingutust, sisaldades endas ohtu läbipõlemiseks, millest ka intervjuude käigus juttu oli. Samas on vabatahtlikel võimalus koorumust enamasti reguleerida ja jagada seda sõpruskonnaga, mis on skautluses välja kujunenud. Edukalt läbi viidud üritused ja positiivseid kogemusi saanud noored on täiskasvanud vabatahtlike jaoks motivaatoriteks, mis enamasti kompenseerivad tehtud pingutusi.

„Aga vahetevahel ka on mingid üritused, sa näed inimesed on õnnelikud ja sa tead, et sa oled aidanud maailma paremaks teha sellega, et nagu oled pakund võimalusi noortele mingeid tegevusi teha, neid arendanud. Et see ongi maailma paremaks muutmise: õnnelikus, vabadus, sõprus, kõike.“

Skautlus on andnud palju eluteele kaasa väärtuste ja kogemuste näol, seda väljendasid täiskasvanud intervjuudes osalejad erinevatel viisidel ja erinevatest vaatenurkadest, osates seada seda juba ka elukogemustele tuginedes laiemasse perspektiivi – laienenud oli arusaam elust ja maailmast, tekkinud oli soov anda kogetut tulevikus edasi enda lastele, tajuti enda kui väärtusliku ühiskonnaliikme rolli.

„/.../ arusaam elust on oluliselt rikkam, et ma arvan, et kui ma ei oleks skaut, siis mul ei oleks selliseid sõpru ja selliseid teadmisi ja arusaamad elust ka. Et see on tõesti rikastanud.“

„Kui ma võib-olla saan lapsed ja ei jaksa, et siis ma kindlasti võtan mingi pausi, aga ma arvan, et kui need lapsed saavad suuremaks, siis ma tulen ikkagi nagu tagasi, tulen koos lastega tagasi jah. Sest et ma olen näinud, kuidas see on andnud mulle iseendale. Kui palju arenemisvõimalust, kui palju väärtusi see on nagu minu elus kaasa andnud, et ma tahan, et mu lapsed saaksid ka sellest osa.“

„Õppisid edasi, kuidagi tunnetasid oma nagu rolli ühiskonnas nagu suuremana, kui need, kes võibolla ei käinud, et tundub, et see mõju on olnud suur.“

ANKEETKÜSITLUSE 4 TULEMUSED

4.1 Skautlusega rahulolu ja jätkamise plaanid

Uuringus osalenud vastajad on pigem skautlusega rahulolevad, mis on ka ootuspärane kuna tegemist on vabatahtliku ühendusega. Küsitluses esitasime küsimuse „*Kui palju rõõmu tunned skaudiks olemises?*“ millele sai vastata skaalal 0- ei tunne üldse rõõmu kuni 10- tunnen täiel määral rõõmu.

Kõigi küsitletute keskmine hinnang on antud skaalal 8.8 palli (SD=1.7) ehk selgelt domineerib skautlusest rõõmu tundmine ning keskmine hinnang ei sõltu vastaja staatusest ja positsioonist üksuses. Vaadates täpsemalt skaute, siis ilmneb, et ainult kuus vastajat 82-st on hinnanud skautlusest rõõmu tundmise 6 või madalama punkti vääriliseks, samas kui 40 skauti on andnud maksimaalse punktisumma. Vanemskautide puhul 23 vastajat on rõõmu tundmisele andnud hinnanguks 8 palli või rohkem ja 6 vastajat kuus palli või vähem. Rändurite puhul on keskmine hinnang lausa 9 palli (SD=1.6). Skaudijuhtidest on 5 vastajat rõõmutundmise skaalal paigutanud ennast vähese rõõmutundmise poolele ehk valinud skaalal punktiskoori alla 6, kuid samas 22 tunneb täiel määral rõõmu ehk on andnud maksimaalse

hinnangu. Seega üldiselt tajutakse skautlust emotsionaalset rahulolu pakkuvana.

Palusime vastajatel kirjutada oma sõnadega mis neile meeldib ja mis ei meeldi skaudiks olemise juures. Esmalt võtame vaatluse alla meeldivuse ning vaatame kuivõrd erinevad põhjendused ja seisukohad skautide, vanemskautide, rändurite ja skaudijuhtide vaatenurgast.

Skautluse meeldivust kirjeldavate vastuste alusel moodustasime järgmised kategooriad:

- üritused
- skautluse vaim
- head mälestused (kategooria moodustus skaudijuhtide ja rändurite gruppis)
- laste/noortega töötamine oli kategooria, mis moodustus skaudijuhtide, rändurite ja vanemskautide vastustest
- looduses viibimine ja matkamine
- uute teadmiste ja kogemuste saamine
- suhtlus ja sõbrad
- eluaegne organisatsioon (kategooria, mis moodustus vaid skaudijuhtide vastustest).

Kõigis neljas grupis, kes osalesid küsitluses toodi välja, et meeldib just „skautluse vaim“, teisisõnu kõrgelt hinnatakse skautluse põhiprintsiipe, kus toonitatakse üldhumanistlikke väärtusi nagu sallivus, avatus ja paindlikkus, suhete ning sidemete väärtustamine, austus teiste suhtes, püüd õiglasema ja parema ühiskonna poole ning teadlikkus keskkonnast ja ümbritsevast.

Tähtis on, et saan olla mina ise. (Skaut)

Vahetu võimalus kaasaadata maailma paremaks saamisel. (Skautijuht)

Olla osa milleski suuremast, mis muudab maailma! (Vanemskaut)

Tähtsal kohal on ka uute teadmiste ning kogemuste saamine, mille alla koondasime väga eripalgelised teadmised, mida skautluses omandatakse, lisaks võimalused kogeda uusi olukordi ning ennast proovile panna. Viimane seostub ka eelmise kahe küsimuse kategooriatega, mis puututavad enesetõhusust, eneseproovile panekut ja turvalist ning toetatavat organisatsiooni, kus seda kõike teha.

Looduses viibimine ja matkamine on kindlasti kategooria, mida nähti skautluses ühe keskse ja olulise teemana. Loomulikult on seiklused ja laagrid äärmiselt olulisel kohal, neid oodatakse ning nende üle rõõmustatakse.

Vanemate skaudigruppide hulgas on oluliseks ka head mälestused erinevatelt üritustel, sõprussidemetest ja osalemisest ülemaailmses skautide kogukonnas. Mälestused on osa retrospektiivsest identiteedi loomest ja on sellisena olulised inimeste igapäevaelus.

Viimasena tuleks tuua esile see, et just skaudijuhtidele on oluline fakt, et tegemist on eluaegse organisatsiooniga, teisisõnu oluline on võimalus jätkata organisatsiooni liikmena, mille väärtused on ajapikku internaliseeritud ning mis on saanud osaks inimese minapildist.

Et mina, olles 86 aastane, olen veel skautlusega seotud! (Skautijuht)

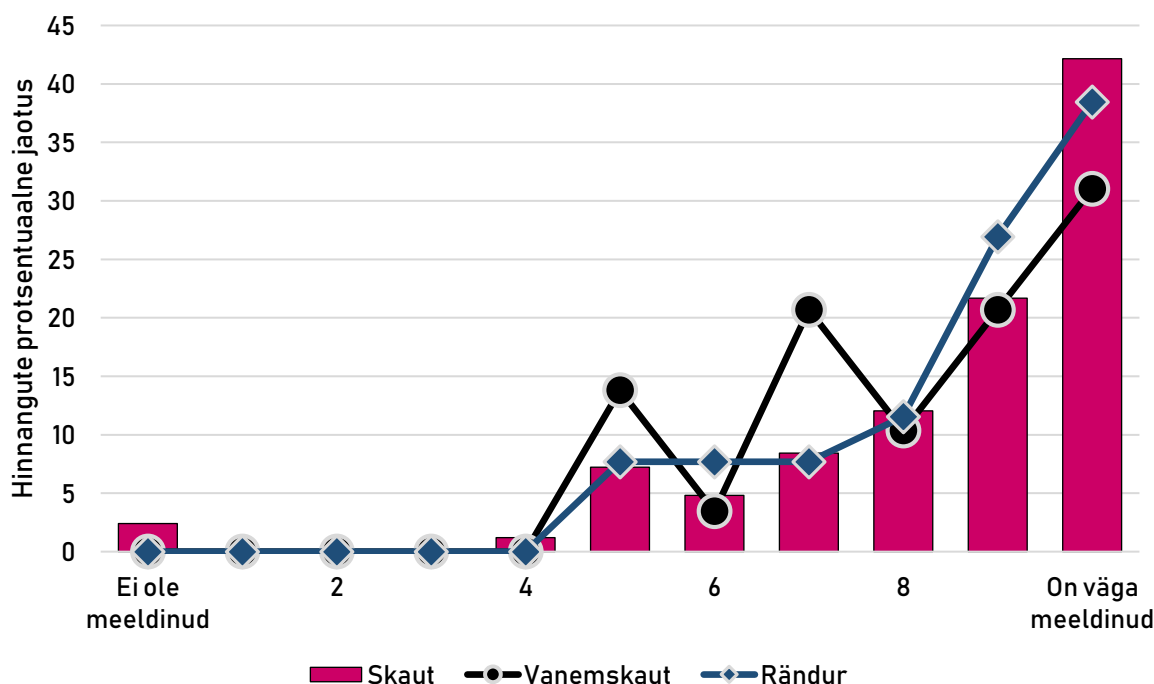
Kokkuvõtlikult saab meeldivuse kategooriad neljas rühmas esitada järgneva tabelina (vt tabel 4.1), kus punktide arv ja suurus rõhutab vastava kategooria esinemissagedust. Seega näeme, et skaudijuhid rõhutavad peamiselt uute teadmiste ja kogemuste saamist, rändurid toovad oma vastuses sagedamini esile üritusi, vanemskautide rõhuasetus on looduses viibimisel ja matkamisel ning suhtlusel ja sõpradel ning skautide jaoks esimese asjana tulevad meeldivusest rääkides esile üritused, millele järgneb uute teadmiste ja kogemuste saamine.

Tabel 4.1. Skautluse meeldivuse kategooriate esinemissagedus (punktide arv ja suurus rõhutab vastava kategooria esinemissagedust). Tabel on pigem illustratiivne kui analüütiline.

Kategooria	skaut	vanemskaut	rändur	skaudijuht
üritused	●●●		●●●	●
uued teadmised	●●	●●	●	●●●
looduses viibimine ja matkamine	●●	●●●	●	●
suhtlus ja sõbrad	●	●●●	●●	●●
skautluse vaim	●	●	●●	●●
laagrid		●		
lastega töötamine		●	●	●
head mälestused			●	●
eluaegne organisatsioon				●

Vastajatel paluti mõelda viimase 12 kuu jooksul skaudijuhtide poolt korraldatud üritustele ja ettevõtmistele ning hinnata antud ürituste meeldivust. Üldiselt võib öelda, et üritusi hinnatakse meeldivaks, kõigist küsitluses osalenutest 36% annavad hindeks maksimumpunktid ehk möönavad, et üritused on väga meeldinud ja alla 10% on neid, kellele

üritused ei ole meeldinud. Skautide ja rändurite hulgas on proportsionaalselt rohkem neid, kes peavad üritusi väga meeldivateks kui seda vanemskautide ja skaudijuhtide hulgas (joonis 4.1). Samas ei ole erinevused suured, eriti kui võtta arvesse vastajate suhteliselt väikest arvu.

Joonis 4.1. Hinnangute jaotus skaudijuhtide poolt korraldatud ürituste meeldivusele.

Teise aspektina uurisime, mis skautluses ei meeldi. Sellele küsimusele vastas suhteliselt vähe ankeedi täitnud noortest. Sellest lähtuvalt oli ka üldistatud kategooriad keerulisem luua. Laias laastus saab tuua välja, et rahulolematuse jagunes mureks organisatsiooni pärast ja teisalt ei meeldinud teatud asjad lähtuvalt isiklikest eelistustest. Kategooriate täisnimekirja võib leida lisast 1, kuid siin toome välja eelkõige organisatsiooniga seotud kategooriad:

- vähene juurdekasv,
- ressursside nappus,
- konkureerimine teiste noorteorganisatsioonidega
- rahulolematuse erineva tasandi juhtimisega
- vastutus
- pühendumus
- asjaajamine
- ajanappus ja ülekoormatus

- ajaga kaasa liikumine
- liiga vähe üritusi
- koondused

Inimesed tõid välja oma mure organisatsiooni jätkusuutlikkuse osas, mis väljendus osaliselt mures juurdekasvu pärast nii noorte hulgas, aga ka nende hulgas kes sooviksid vabatahtlikult võtta organisatsioonis suuremat vastutust. Viimast väljendati ka läbi selle, just vanemate skaudigruppide seas, et tihti survestatakse neid võtma vastutust veel enne kui nad selleks valmis on või siis oodatakse väga suurt pühendumust organisatsioonile. Sama probleem peegeldub tegelikult ka ajanappuses ja ülekoormatuses, mida kirjeldab hästi järgmine murelik, kuid humoorikas tsitaat:

Ühe tuttava poolt öeldud nali. "Tööl käimine segab mu skautlemist" on tegelikult päris tõsi. Tahaks panustada rohkem, kui mul võimalik. (Skaudijuht)

Tõsisemalt väljendab end järgmine skaudijuht:

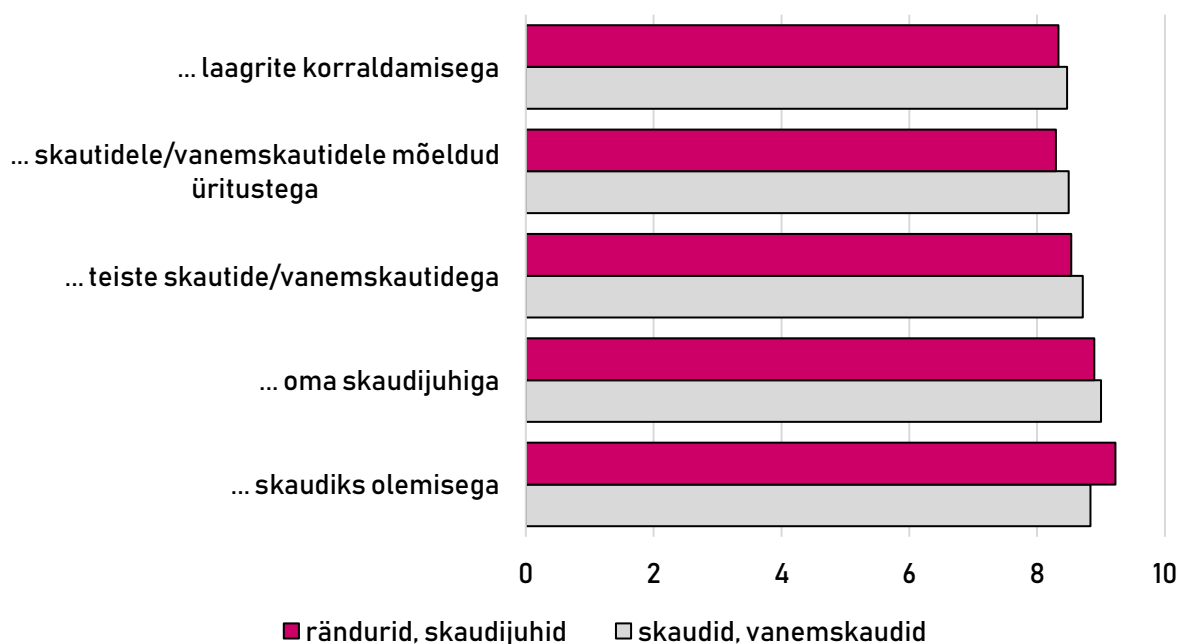
Kui oled endale võtnud vastutusrikka ülesande organisatsioonis, siis tihti peale võtab see päris palju aega ning selle tõttu võib eraelu tagaplaanile ja lisaks on raske leida endale järeltulijat, kes kohusetundlikult on nõus jätkama vastutusrikast ülesannet organisatsioonis. (Skaudijuht)

Samuti oldi mures rahaliste ressursside nappuse osas, mis leidis väljenduse ka selles, et skautide organisatsioonis võiks olla rohkem palgalisi, mis kergendaks vabatahtlike koormust seoses näiteks asjaajamisega. Sooviti suuremaid riiklikke toetusi tegevusele ja väiksemat konkureerimist erinevate väärtuspõhiste noorte organisatsioonidega. Tõsisema probleemkohana toodi välja seda, et organisatsioon on pidanud muutuma ja ajaga kaasas käima, mille tulemusena on liigutud, osade liikmete jaoks, liiga kaugele skautluse alglatetest ja põhiprintsiipidest. Tehakse liialt järeleandmisi selleks, et saada juurde liikmeid.

Samuti leitakse, et alati ei saada aru juhtkonna otsustest, tõenäoliselt on selle taga vähene kommunikatsioon ning otsuste tagamaad pole olnud piisavalt selged.

Nooremate skautide jaoks on pigem probleemiks see, et koondused ei pruugi alati olla piisavalt huvitavad ja teiseks toimuvad üritused liiga harva või ajal, mis ei sobi. Lisaks toodi välja see, et teatud vanusele ei ole piisavalt tegevusi suunatud. Selline on ka laiem olukord ühiskonnas, otseselt hilisteismeliste ja noortele täiskasvanutele ei ole tegevusi suunatud, neilt oodatakse täiskasvanute rolli võtmist, seetõttu ei pruugi nad kergelt leida endale kohta erinevates organisatsioonides või huvialarühmades.

Hoolimata mõningatest kriitilistest märkustest olakse üldiselt skautlusega väga rahul. Joonisel 4.2 on esitatud keskmine rahulolu skautluse erinevate tahkudega skaalal nullist kümneni, kus kõrgem väärtus tähendab suuremat rahulolu.

Joonis 4.2. Keskmine rahulolu skautluse erinevate tahkudega (skaalal: 0 – ei ole üldse rahul ... 10 – olen väga rahul).

Võime kindlalt väita, et uuringus osalenud skaudid, vanemskaudid, rändurid ja skaudijuhid on skautluse erinevate tahkudega väga rahul, keskmine hinnang

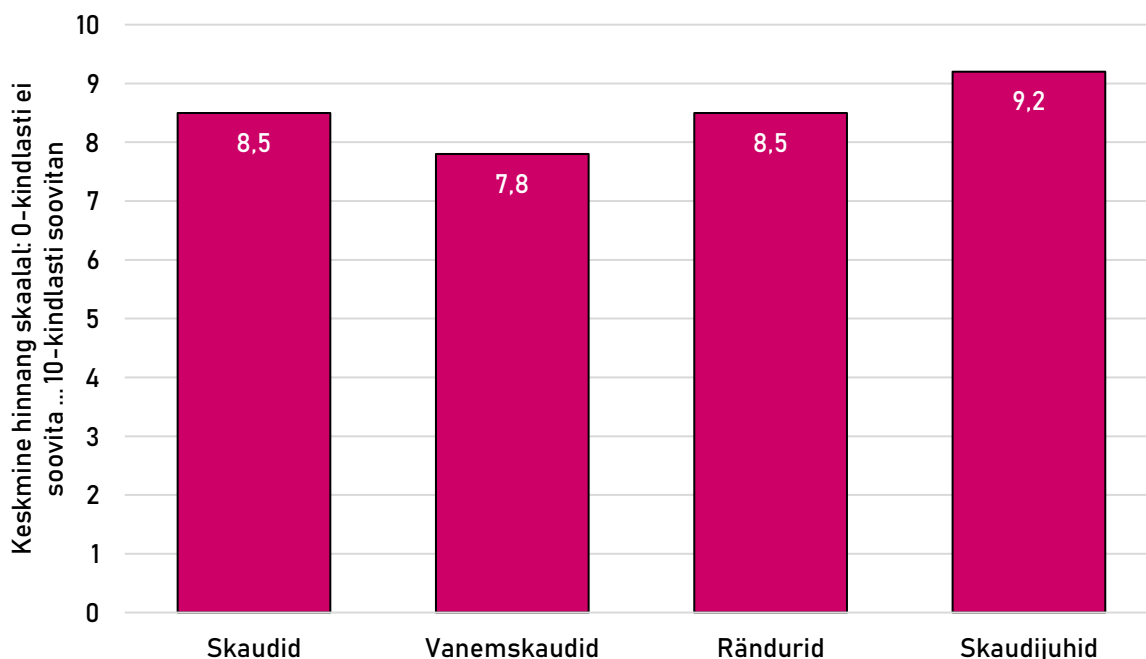
on kõrgem kui 8 palli. Skaudid ja skaudijuhid hindavad keskmiselt oma rahulolu skaudijuhiga 9 palli

vääriliseks ning skaudiks olemist 8,8 palliga. Skaudijuhid ja rändurid aga annavad keskmiselt kõige kõrgema hinnangu skaudiks olemisele – 9,2 palli. Muidugi, antud erinevused on väga väikesed ja seega ei saa öelda, et erineva staatusega rühmade keskmised rahulolud erineksid statistiliselt olulisel määral. Võrreldes rahvusvaheliste skautide rahulolu ja skautluse mõju-uuringutega, võib öelda, et Eesti skautide rahulolu on kindlasti samal tasemel, või isegi kõrgem. Näiteks PACEC raporti järgi olid Ühendkuningriigis skautidest 43% väga rahul ja 29% pigem rahul skautluse poolt pakutavate võimaluste ja hüvedega⁴⁹.

Rahulolu skautluse erinevate tahkudega on seotud üldise eluga rahuloluga. Skaalal 0 kuni 10 jäi keskmine eluga rahulolu 7,5–8 punkti piiresse, mis tähendab, et üldiselt ollakse oma eluga rahul. Seega vaatasime kuivõrd tugevalt on eluga rahulolu ja rahulolu skautluse erinevate tahkudega omavahel seotud. Skautide/vanemskautide puhul on üldine

eluga rahuloluga kõige tugevamalt seotud teiste skautide ja vanemskautidega rahuloluga ($r=0,31$ $p\leq 0,001$). Rändurite ja skaudijuhtide puhul skautlusest röömu tundmise ($r=0,41$ $p\leq 0,001$) ja skaudiks olemisega ($r=0,39$ $p\leq 0,001$). Seega nooremate puhul on oluline kaaslastega läbisaamine, samas vanemate liikmete puhul skautluse üldisem tähendus ja kuuluvustunne.

Skautlusega rahulolu saame vaadata ka kaudselt selle kaudu kui tõenäoliselt noored soovivad skautlust oma sõpradele ja kuivõrd on nad valmis ja näevad ennast pikemaajaliselt skautlusega seotuna. Joonisel 4.3 on esitatud keskmine hinnang kui tõenäoliselt soovitaks vastajad skaudiks hakkamist oma sõbrale. Näeme, et ootuspäraselt on keskmine skoor kõige kõrgem skaudijuhtide hulgas ehk 30 skaudijuhti 45-st kindlasti soovitaksid. Kõige madalam on soovitamismäär vanemskautide hulgas, jäädes 7,8 punkti juurde.

Joonis 4.3. Palun hinda järgneval skaalal, kui tõenäoline on, et soovivad skaudiks hakkamist oma sõbrale? (Skaala: 0 – kindlasti ei soovita ... 10 – kindlasti soovitan).

⁴⁹ Public and Corporate Economic Consultants (PACEC) (2011). *Impact Assessment Evaluation of The Scout Association*.

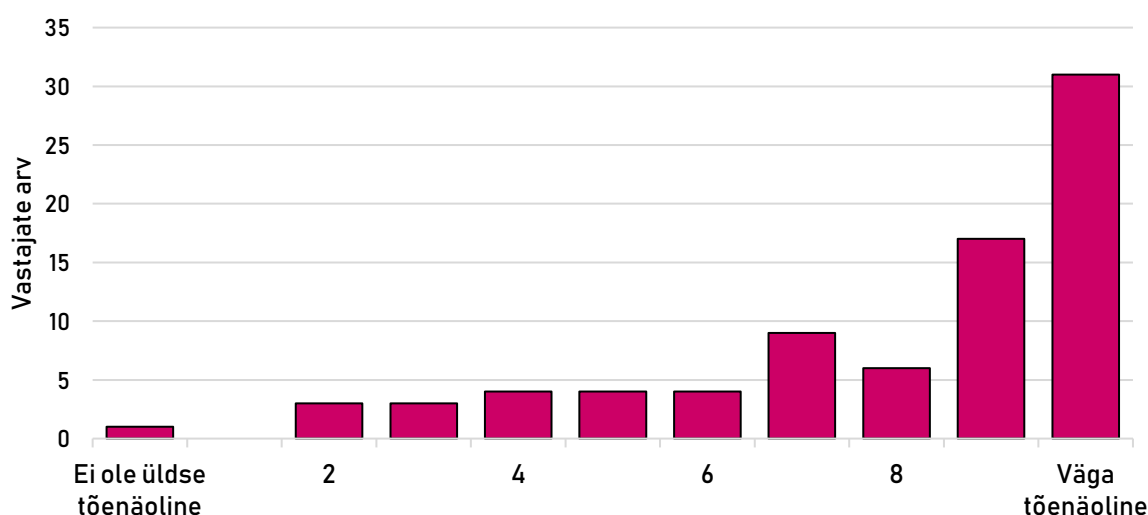
Tegemist on soovitusindeksi mõõdikuga (*Net Promoter Score*⁵⁰), mida on järjest enam hakatud kasutama rahulolu mõõtmise alternatiivina. Soovitusindeksi arvutamisel eristatakse kolme gruppi: 9–10 pallise hinnangu andnud on „soovitajad“, 7–8 palli „passiivsed“ ning „0–6“ punktise hinnangu andnud on rahulolematud. Soovitusindeksi arvutamisel lahutatakse soovitajate osakaalust rahulolematute osakaal ning osakaalude arvutamisel on võetud arvesse „passiivsete“ arv.

Soovitusindeks kõigi vastajate puhul on 51%, mis on indeksi arvutamise kriteeriumide järgi suurepärase tulemus. Ühendkuningriikides 14–17-aastaste skautide hulgas läbiviidud uuringus oli soovitusindeks 52,3%⁵¹. Vaadates detailsemalt eraldi, siis Eestis on suured erinevused skautide, vanemskautide, rändurite ja skaudijuhtide vahel. Kõige kõrgem on soovitusindeks ootuspäraselt skaudijuhtide hulgas – 73,4%. Järgnevad rändurid (55,3%) ja skaudid (47,1) ning kõige madalam on soovitusindeksi määr vanemskautide hulgas – 21,5%. Skooride tõlgendamisel tuleb lähtuda kriteeriumist, mille kohaselt kõrgem tulemus kui 70% tähendab „tipptulemust ehk *world class*“, vahemikus 50–70 on „suurepärase“

ning 0–49 on „hea“. Seega võib öelda, et Eestis skautlusega seotud inimeste keskmine soovitusindeks on sarnane UK-ga, kuid keskmise tõstavad kõrgemaks just skaudijuhtide hinnangud, seega võrreldes omavahel sarnaseid vanusgrupe on soovitusindeks Eestis mõnevõrra madalam kui Ühendkuningriigis.

Skautide käest küsiti eraldi kui tõenäoline on, et nad jätkavad skautluses seni kuni saavad vanemskaudiks. Antud küsimusele vastas 82 skauti, kellest 48 hindasid väga tõenäoliseks, et nad jätkavad, 19 hinnang jääb positiivsele poolele ning 15 vastajat märkisid oma seisukoha skaala otspunkti „ei ole üldse tõenäoline“ lähedale (joonis 4.4). Seega võib öelda, et ligikaudu 60% uuringus osalenud skautidest on väga selgelt orienteeritud skautluses jätkamisele ning näevad ennast vanemskautidena.

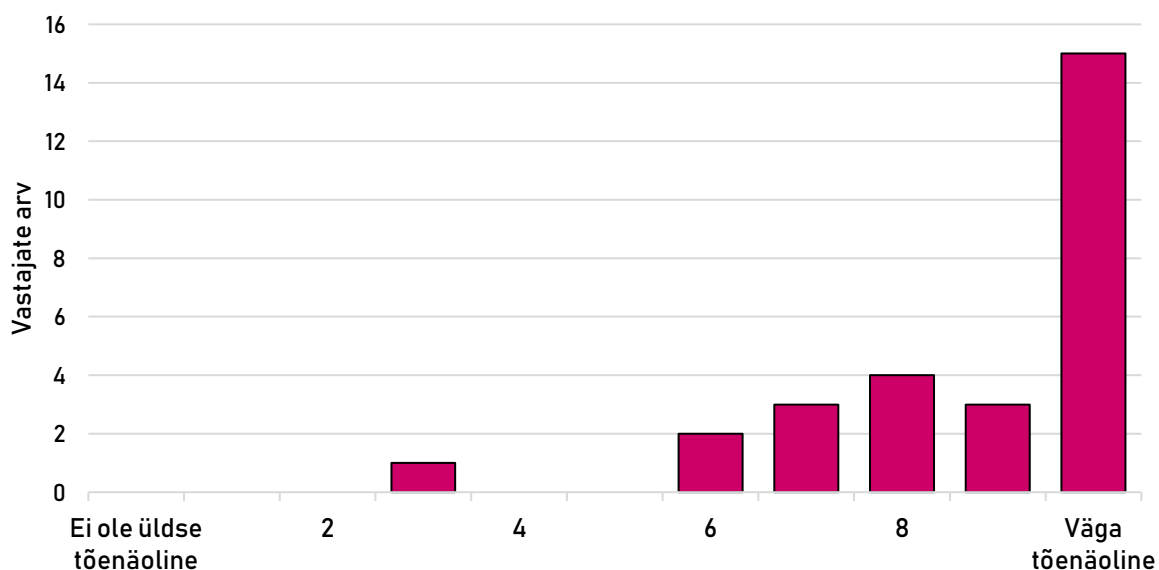
28 küsitlusele vastanud vanemskaudist 15 (54%) on täiesti kindlad, et nad soovivad jätkata rändurina, 12 (43%) pigem soovivad ning ainult üks vastanu kaldub oma arvamusest pigem mitesoovimise suunas (joonis 4.5). Seega uuringus osalenud vanemskautide puhul tuleb samuti selgelt esile orienteeritus jätkamiseks skautide tegevuses.

Joonis 4.4. Skautide hinnang skautluses jätkamisele kuni vanemskaudiks saamiseni.

⁵⁰ Reichheld, F. F. (December 2003). One Number You Need to Grow. *Harvard Business Review*.

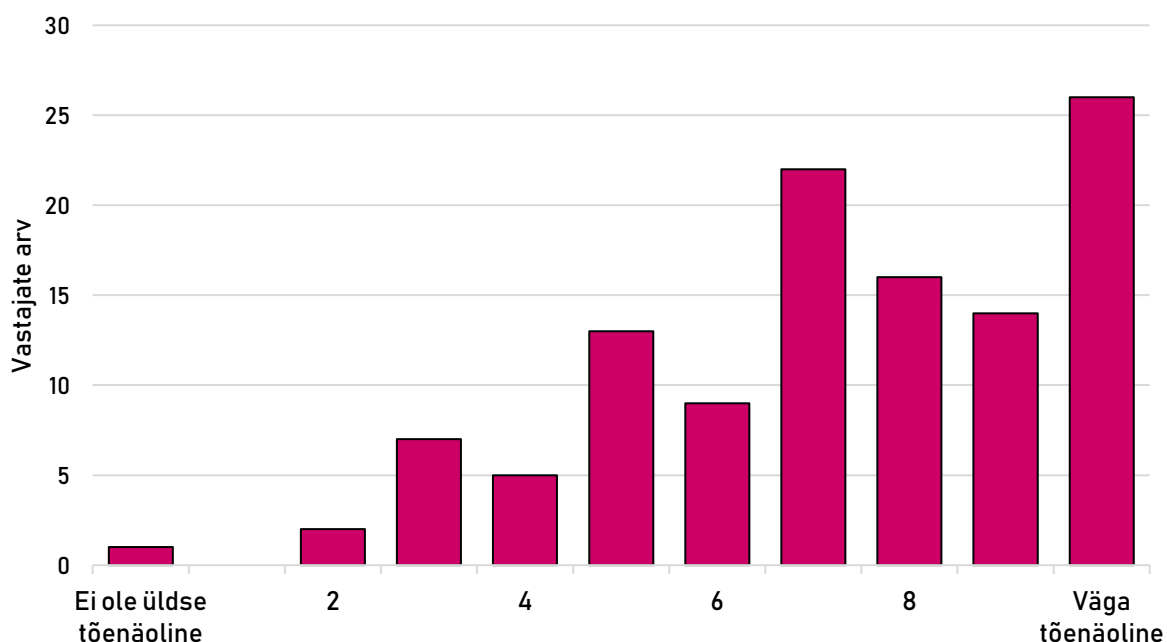
⁵¹ The Scout Association: Pilot impact survey analysis for the UK (2017)

Joonis 4.5. Vanemskautide hinnang skautluses jätkamisele kuni ränduriks saamiseni.

Viimaks palusime kõigil alaealistel vastajatel vastata küsimusele kui tõenäoliseks nad peavad, et tulevikus osalevad täiskasvanuna skautide tegevuses. Antud küsimusele oli vastajaid 115 ning skaalal 0-10 jagunesid hinnangud alljärgnevalt (joonis 4.6).

Võib öelda, et täiskasvanuna näevad ennast skaudi-liikumisega seotud olevat kaks kolmandikku vastanutest, kes on hinnanud oma osalemise seitsme või enama punkti vääriliseks.

Joonis 4.6. Täiskasvanuna valmidus osaleda skautide tegevuses.

4.2 Osalemisaktiivsus ja ürituste meeldivus

Järgnevalt vaatame milline on skaudiliikumises osalejate osalemisaktiivsus ja tegevuspraktikad. Esmalt võib tuua esile, et vastajad saab jagada kolme rühma: aktiivsed, keskmiselt aktiivsed ja väheaktiivsed osalejad.

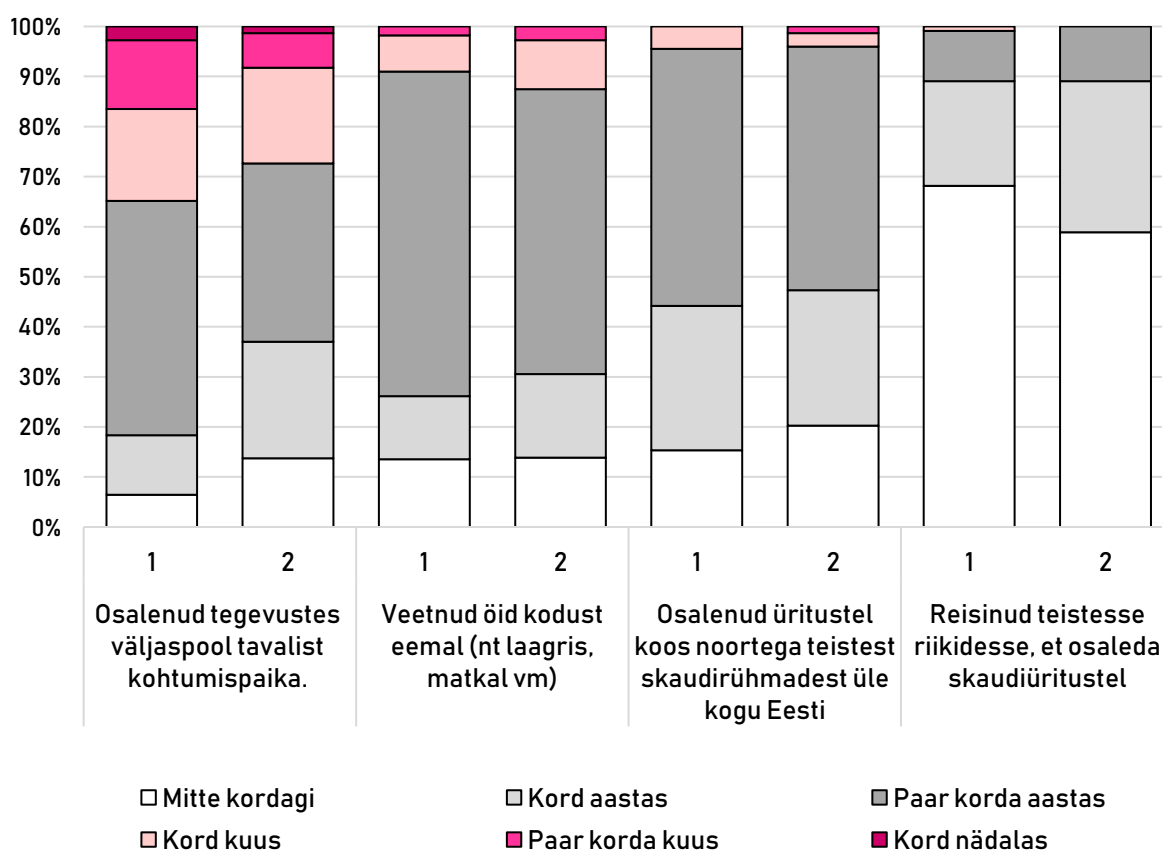
Aktiivseteks osalejateks võib lugeda neid liikmeid, kes osalevad skaudiüritustel vähemalt kord kahe nädala jooksul või sagedamini – 36% kõigist vastanutest. Kord kuus osaleb üks viiendik ning vähem kui kord kuus 11%. 46 vastajat (24%) osaleb tegevustes keskmiselt kord 3–6 kuu jooksul ning 15 vastajat on märkinud, et nad osalevad veelgi harvemini.

Osalemisaktiivsus on kõige kõrgem skautide seas, kelle puhul 73% vastanutest osaleb kord kuus või sagedamini ning ootuspäraselt madalaim rändurite hulgas, kellest viiendik on märkinud osalemissageduseks kord kuus ja enam kui pooled kord 3–6 kuu

jooksul või harvemini. Kaks rändurit on aga väga aktiivselt kaasatud skautluse tegevustes ning osalevad vähemalt kord nädalas.

Kuigi võiks eeldada, et ürituste meeldivuse ja osalemisaktiivsuse vahel võiks esineda seos, siis seda me kinnitada ei saa. Ürituste meeldivus ei sõltu seltest kuivõrd sagedasti osaletakse üritustel. Kord nädalas skaudiüritustel osalejate keskmine hinnang meeldivuse skaalal on 8.3 punkti ja kord 3–6 kuu jooksul osalejatel 8.5 punkti. Seega ei tähenda vähene osalus otseselt seda, et skaudiüritused ei meeldi, vaid ilmselt peituvad põhjused mujal, nt pakutavates tegevustes. Järgnevalt vaatamegi milline on peamine tegevuste profiil.

Jagasime siinkohal uuringus vastanud kahte rühma: skaudid ja vanemskaudid moodustavad ühe rühma ning rändurid ja skaudijuhid teise. Tegevuste profiililt ollakse siiski suhteliselt sarnased (joonis 4.7).

Joonis 4.7. Osalemine erinevates tegevustes (%) (1- skaut ja vanemskaut; 2-rändur ja skaudi-juht).

Viimase 12 kuu jooksul on tegevustest väljaspool tavalist kohtumispaika võtnud osa paar korda pooled vastanud skautidest ja vanemskautidest ning kolmandik on seda teinud kord kuus või sagedamini. Rändurite ja skaudijuhtide puhul on vastavad osakaalud aga madalamad.

Seoses skautlusega on öö kodunt eemal veetnud vähemalt paar korda aastas 65% skautidest ja vanemskautidest ning natuke üle poole ränduritest ja skaudijuhtidest.

Eesti erinevaid skaudiüksusi koondavatel suursündmustel on pooled vastanutest osalenud

viimase 12 kuu jooksul paar korda. Rahvusvahelistel skaudiüritustel teistes riikides on osalenud kolmandik skautidest ja vanemskautidest vähemalt ühel korral ning kaks viiendikku ränduritest ja skaudijuhtidest. Samas Ühendkuningriigi skautide seas on osalemismäär rahvusvahelistel üritustel 53%⁵². Seega võib kokkuvõtlikult öelda, et Eesti skautide aktiivsus osaleda riigisisestel üritustel on suhteliselt sarnane teiste riikide praktikatele, nt PACEC raporti alusel osaleb vähemalt korra aastas 90% skautidest vanuses 10,5–25 eluaastat rännakul või laagris⁵³, kuid rahvusvahelistel üritustel osaletakse vähem.

4.3 Osalemine teistes organisatsioonides ja huvitegevuses

Vaadates, milline on vastajate sotsiaalne võrgustik, võib öelda, et veerandil skautidest ja vanemskautidest on sõprade seas skautide osakaal kuni pool. Rändurite ja skaudijuhtide seas on vastav osakaal kaks viiendikku. Samas veerand skautidest/vanemskautidest mõnavad, et nende sõpradest ainult vähesed on skaudid, ränduritest ja skaudijuhtidest alla viiendiku.

Skautide ja vanemskautide puhul ilmneb positiivne seos skautidest sõprade osakaalu ja skautlusest röömu tundmise vahel. Skaudid, kelle sõpradest enamus on samuti skaudid, hindavad skautlusest röömu tundmise keskmiselt 9,4 punkti, need skaudid, kel skautidest sõpru on vähem, annavad keskmiseks hinnanguks 8,1 punkti. Rändurite ja skaudijuhtide puhul sellist seost täheldada ei saa.

Skautlusele lisaks on suhteliselt vähesed noored osalenud teistes organisatsioonides. Skautidest ja vanemskautidest 8 ning ränduritest ja skaudijuhtidest 15 vastajat on toonud esile, et nad on tegevad ka teistes organisatsioonides. Skautide ja vanemskautide puhul on domineerivaks Kaitseliiduga seonduvad noorte organisatsioonid: Noored Kotkad ja Kodutütred ning korra on mainitud noorte malevat.

Rändurite ja skaudijuhtide puhul on viiel korral leidnud märkimist Noored Kotkad või Kaitseliit, kuid lisaks veel 4H noorteorganisatsioon, kristlikud noored ning liikmelisus erinevates juhtimisalastes programmides.

Skautlusega tegelevad inimesed on aktiivsed mitmel rindel. Kui vaadata noorte huvihariduse spektrit, siis võib öelda, et tegemist on värvikirevate valikutega alustades karatest kuni bioloogia ja matemaatika ringideni. Kõikidest skautidest ja vanemskautidest on sisulise vastuse huviringide kohta andnud 103 noort. Eristada saab kolme tüüpi ringe: liikumise ja spordiga seonduvad, muusika, kunsti ja käsitööga seonduvad ning viimaks erialaste teadmiste omandamisega seonduvad ringid. Lisaks oli kolmel korral toodud esile osalemine õpilasesinduses.

Tabelis 4.2 on markeeritud kõik tegevused, mida vähemalt ühel korral on skaudid/vanemskaudid maininud. Oluline on rõhutada, et paljud noored toovad välja mitu erinevat huviala ja tegevust, mis võivad kuuluda erinevatesse tüüpidesse. Ilmselt kehtib siin põhimõte, kes palju teeb, see palju jõuab. Siiski oli ka vastanute seas alla kümne noore, kes kirjutasid, et

⁵² The Scout Association: Pilot impact survey analysis for the UK (2017). SocStats, lk 13.

⁵³ Impact assessment evaluation of The Scout Association (2011), lk 26.

nad ei tegele mitte millegagi või neil ei ole hetkel ühtegi huviala.

2017/2018. õppeaastal õppis hariduse infosüsteemi andmete kohaselt huvikoolides 46% kõigist 7–16-

aastastest ja ainult 6,8% kõigist 17–26-aastastest noortest ja üldhariduskoolides korraldatavas huvitegevuses ligemale pooled õpilastest⁵⁴. Seega skautluses osalevad noored võrreldes eakaaslastega on tunduvalt aktiivsemad ka huvitegevuses.

Tabel 4.2. Huvitegevus ja harrastused.

Liikumine ja sport	Muusika, kunstid, käsitöö	Erialaste oskuste täiendamine
Ujumine, Bodypump, droonimatkaring, ilurulluisutamine, akrobaatika, iluuisutamine, jõusaali treeningud, kergejõustik, ratsutamine, võrkpall, korvpall, ballett, jooga, sulgpall, enesekaitse trenn, rahvatants, hip-hop, rühmavõimlemine, sulgpall, suusatamise trenn, tai poks, tennis.	Näitlemine/teatriring, kunstring, kangakudumine, keraamika, saviring, puutööring, maaliope, muusikakool: viiuliope, klaveriope, kitarriope, trompetiope, klarnetiope, löötsaope, flöödiope, ukulele, koorilaul, solfedžo, kokanduskursused.	Bioloogia ja matemaatika ringid, programmeerimise ring, kosmose/astronoomia huviring, nuputamising, robotika, prantsuse keel, inglise keel, hispaania keel, eesti keele täiendope,

4.4 Füüsiline aktiivsus ja teadlikkus oma tervisest

Skaudid ja vanemskaudid on füüsiliselt suhteliselt aktiivsed. Küsimusele „Kui sageli oled Sa tavaliselt väljaspool koolitunde oma vabal ajal kehaliselt nii aktiivne, et oled hingetu või higistad? Kehaliselt aktiivse all peame silmas ükskõik millist tegevust. Kolmandik skautidest on vähemalt 4–6 korda nädalas kehaliselt aktiivsed ning ligemale pooled vähemalt kord nädalas. Rändurite ja skaudijuhtide seas on vastavad osakaalud suhteliselt sarnased, kuid mõnevõrra madalamad. Veerand on aktiivne vähemalt 4–6 korda nädalas ning 45% vähemalt korra nädalas.

Kui võrdleme skautide ja vanemskautide näitajaid Eesti koolinoorte terviseuuringu andmetega, siis näeme, et skautlusega tegelevate noorte hulgas on kehaline aktiivsus mõnevõrra kõrgem kui seda üldiselt Eesti koolinoorte hulgas. 2018. aastal oli 70% koolinoortest vähemalt 2 korda nädalas vabal ajal intensiivselt kehaliselt aktiivsed⁵⁵, siis skautide seas oli vastav osakaal 80%.

Oja jt (2019) kasutavad terminit tervisealane kirjaoskus iseloomustamaks noorte teadmisi ja oskusi

rakendada tervisealast teavet ja teha tervisega seonduvaid otsuseid. Skautidest ja vanemskautidest kolmandik ei nõustu väitega „Ma tean, mis on minu tervisele kasulik, kuid ma ei käitu vastavalt“. Kolmandik ei ole nõus ega vastu ning kolmandik on antud väitega nõus või täiesti nõus. Rändurite ja skaudijuhtide seas on teadlikkus ja enesekriitilisus ilmselt suuremad ja seetõttu 46% on antud väitega nõus. Seda kinnitavad ka enda terviseteadlikkusele ja -käitumisele antud hinnangud (joonis 4.8).

Rändurid ja skaudijuhid nõustuvad keskmiselt mõnevõrra enam kõigi väidetega kui seda skaudid ja vanemskaudid, ainukesena ei tule esile erisust tervist paremaks muutvate näidete toomises, kus mõlema grupi keskmine hinnang on 2,6 punkti ehk siis keskmiselt jäävad hinnangud „see pole päris õige“ ja „enamvähem õige“ vahele.

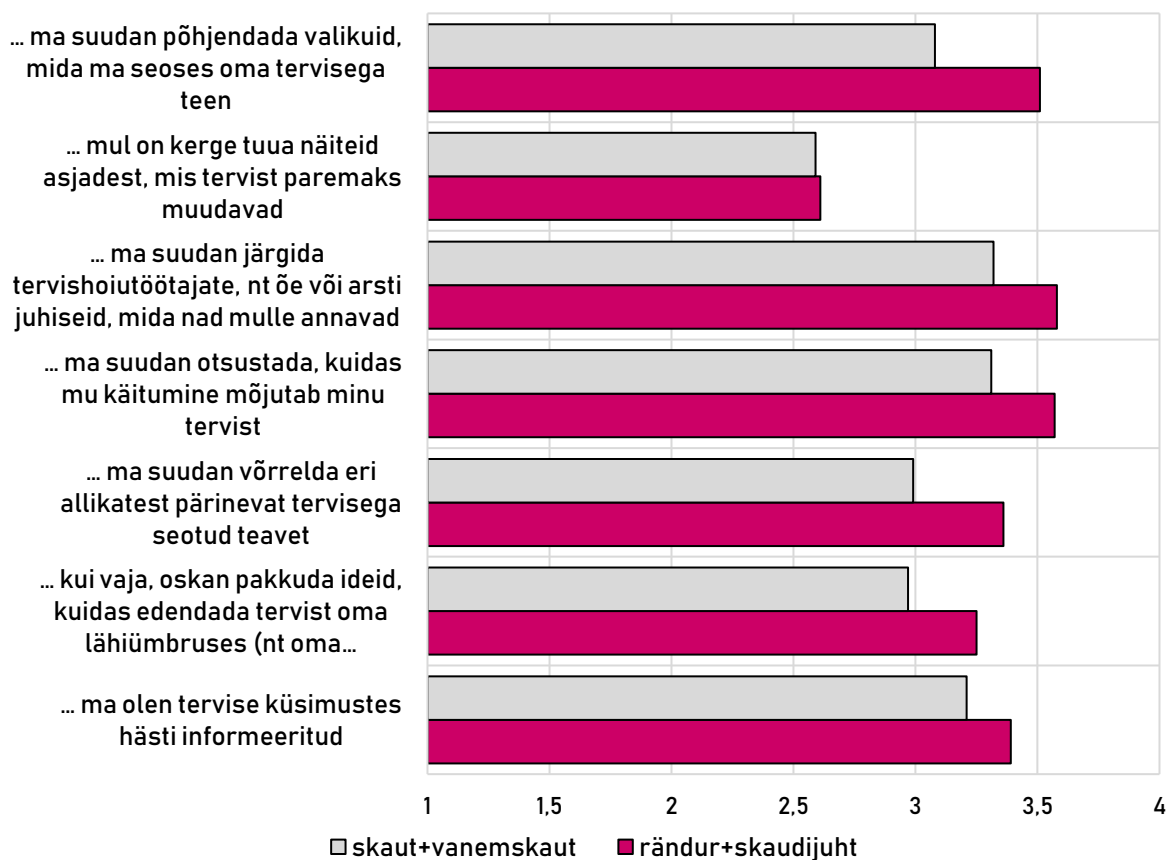
Rändurid ja skaudijuhid on kõige enam päri väidetega, mis puudutavad nende endi võimekust otsustada käitumise mõju üle tervisele ning tervishoiutöötajatelt saadud juhiste järgimisega.

⁵⁴ Tasuja, M. (2018). Noorte osalus vabaajategevuses ja noorsootöös. *Eesti piirkondlik areng. Noored Eestis*. (lk 68–80). Statistikaamet.

⁵⁵ Oja L, Piksööt J, Aasvee K, jt. (2019). *Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine*. 2017/2018. õppeaasta uuringu raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

Eesti kooliõpilaste uuring tõi esile, et 13- ja 15-aastastest noortest on kõrge tervisealase kirjaoskusega 16% ja sama suur on nende noorte hulk, kelle

teadlikkust tuleb hinnata madalaks. Koondades skautide ja vanemskautide vastused, võib öelda, et jaotus on sarnane.

Joonis 4.8. Tervisekäitumist iseloomustavatele väidetele antud keskmised hinnangud (skaala: 1- see pole üldse õige ... 4 – täiesti õige).

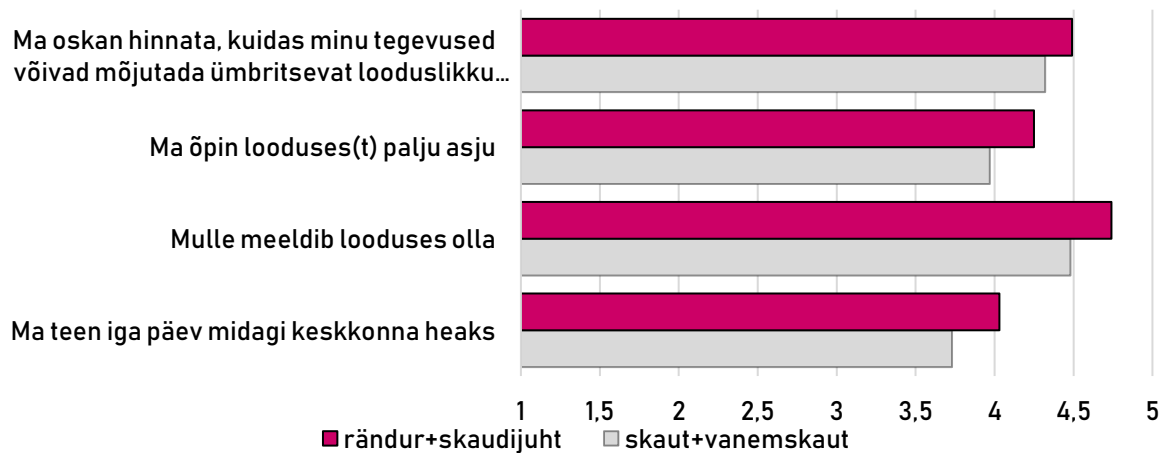
4.5 Keskkonnateadlikkus

Eelnevalt me nägime, kuivõrd oluliseks pidasid skaudid erinevaid matkasid ja rännakuid. Liikumine looduses ja loodusega koostoimimine on skautluse jaoks üks iseloomulikemaid jooni. See tuleb välja ka skautide hinnangutes enda toimimisele looduskeskkonnas (joonis 4.9).

Nii skaudid ja vanemskaudid kui ka rändurid ja skaudijuhid on igati nõus väitega „mulle meeldib looduses olla“ ja samuti ollakse veendunud oma oskuse hinnata tegevuste mõju looduskeskkonnale. Keskmine hinnang on natuke madalam väite puhul „ma õpin looduses(t) palju asju“, kuid siiski on tegemist pigem nõustumisega. Igapäevaselt keskkonna

heaolusse panustamisega nõustuvad rändurid ja skaudijuhid; skautide ja vanemskautide puhul on keskmine hinnang natuke madalam, kuid siiski kaldub nõustumise poole. Seega leiab kinnitust, et skaudid väärtustavad looduskeskkonda, neile meeldib looduses viibida, oskavad hinnata enda tegevuse mõju ümbritsevale looduskeskkonnale samas looduses ja loodusest õppides ning ise keskkonna heaks panustades. Ühendkuningriigis läbi viidud võrdlev uuring skautide ja mitteskautide seas näitas, et skaudid on oma vaadetelt rohkem

looduskeskkonda väärtustavad kui mittereskaudid⁵⁶. Sarnast erisust võib eeldada ka Eesti puhul, eriti mis puudutab linnas elavaid noori.

Joonis 4.9. Keskmised hinnangud looduse ja keskkonnaga koostoimimisele (Skaala: 1- ei ole üldse nõus ... 5- täiesti nõus).

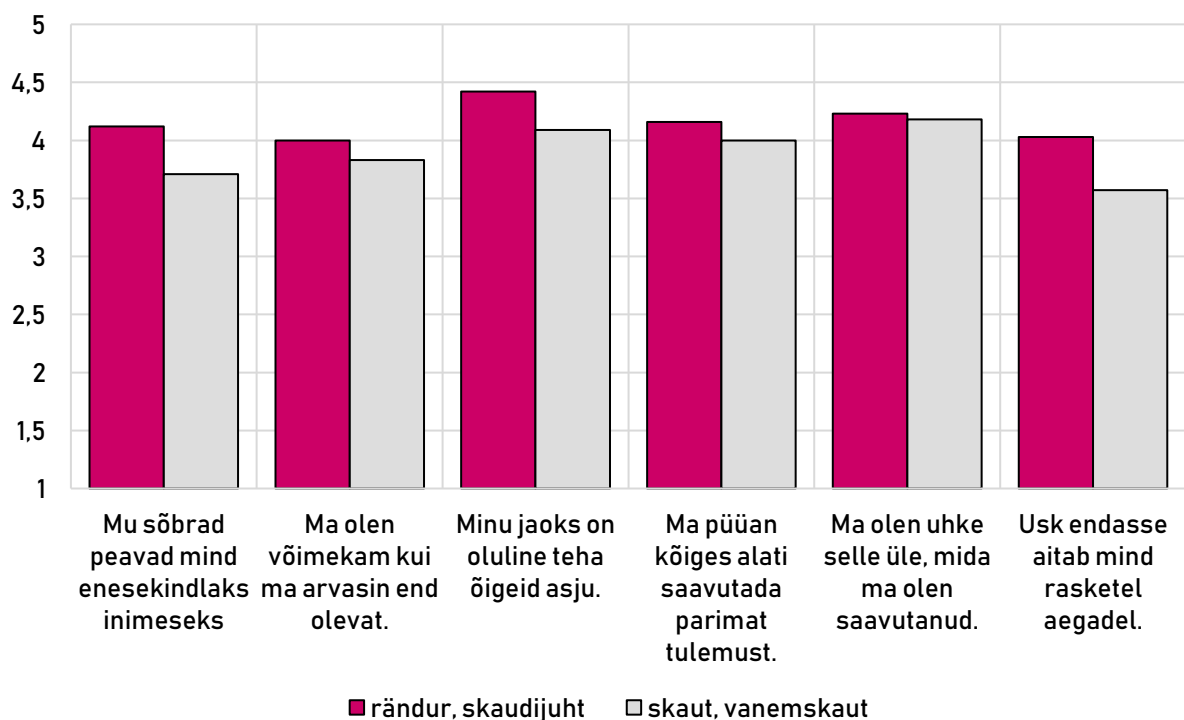
4.6 Isiksuse omadused ja sotsiaalsed oskused

Järgnevalt vaatame milliseks hindavad skautid enda isiksuse omadusi, sotsiaalseid oskusi ja muutustega kohanemise võimet. Antud küsimuste plokk on võetud Hyde ja Kidd poolt Ühendkuningriigis läbi viidud uuringust⁵⁷. Võib öelda, et Eestis on skautide

puhul tegemist noortega, kes on suhteliselt enesekindlad, peavad oluliseks õigete ja mõistlike asjadega tegelemist, on orienteeritud parima tulemuse andmisele ning on uhked enda saavutuste üle (joonis 4.10).

⁵⁶ Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities*. The Scout Association's 2017 Impact Report.

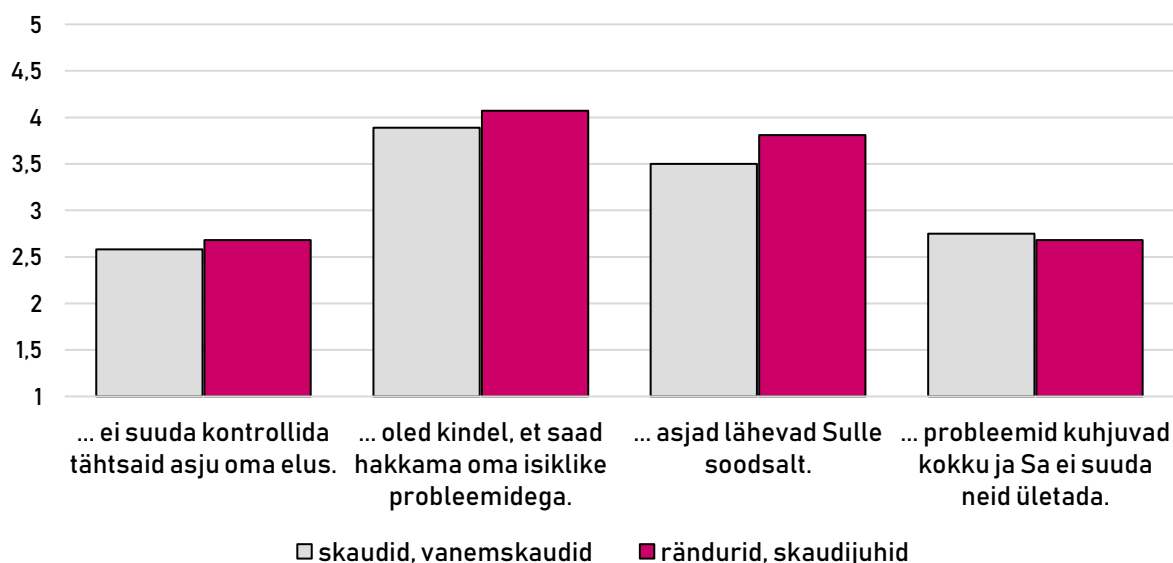
⁵⁷ Ibid

Joonis 4.10. Enesehinnangu komponentidele antud keskmised hinnangud (Skaala: 1– ei ole üldse nõus ... 5 – täiesti nõus).

Kõige madalamalt on keskmiselt nõustunud väitega: „usk endasse aitab mind rasketel aegadel“, kuid siiski kaldub ka siin keskmiselt arvamus nõustumise poole. Oluline on rõhutada, et skautide ja vanemskautide keskmised hinnangud ei eristu rändurite ja skaudijuhtide hinnangutest. Ühendkuningriigis läbiviidud uuring näitas, et skaudid hindasid kõiki väiteid kõrgemalt kui seda mittedkaudid. Kuna Eesti noorte puhul vastav võrdlev uuring puudub, siis me ei saa kindlalt väita, et erisused tuleksid skautide ja

mitteskaudid vahel esile. Küll aga võib kinnitada, et skautide antud hinnangud Eestis ja Ühendkuningriigis on suhteliselt sarnased. Keskmiselt leiavad vastajad, et harva tuleb ette olukordi mil nad ei suuda kontrollida tähtsaid asju oma elus või probleemid kuhjuvad ja nende ületamine muutub keeruliseks. Oma isiklike probleemidega saadakse enamasti hakkama, samuti tajutakse seda, et asjad lahenevad pigem soodsas suunas (joonis 4.11).

Joonis 4.11. Kontrollkeskmele antud keskmised hinnangud (Skaala: 1- mitte kunagi ... 5- väga sageli).

Sotsiaalseid oskusi mõõtvate tunnuste alusel viisime läbi klasteranalüüsi. Klasteranalüüsi idee seisneb objektide rühmitamises, kus ühe ja sama rühma liikmed on üksteisele mingis mõttes lähemal kui teise rühma liikmetele⁵⁸. Meie analüüsis on objektiks vastajad ja eesmärk on antud analüüsimeetodi abil vastajaid rühmitada. Klasteranalüüsi tulemusel rühmitusid uuringus osalejad kolme klasterisse (joonis 4.12):

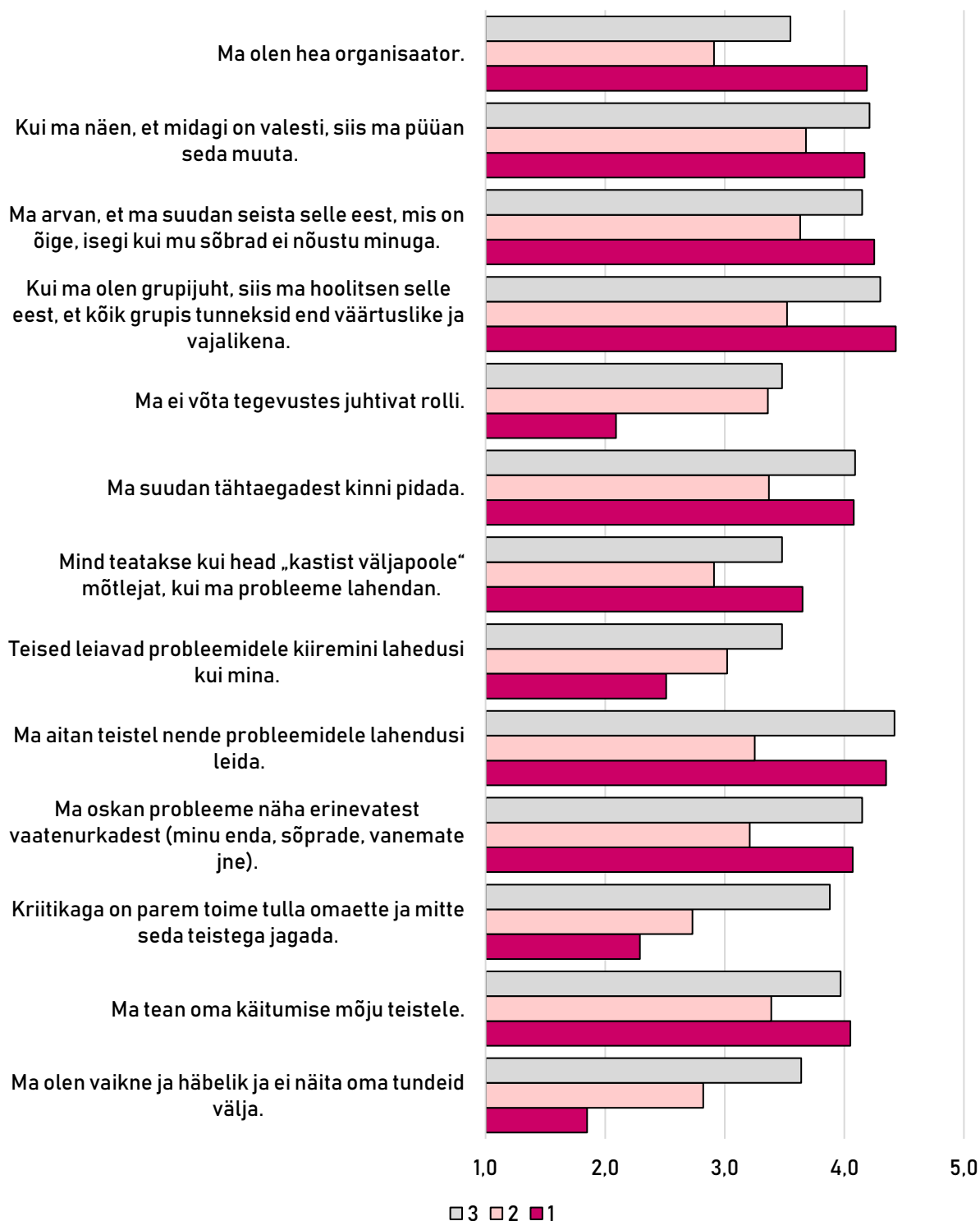
1) **Sotsiaalselt vilunud juhtimise ambitsiooni ja võimekusega liidrid**, kokku 75 vastajat. Neid iseloomustab väga selge arusaamine endast kui liidrist, samas oskus olla empaatiline teiste suhtes. Nad ei pea ennast vaikseks ja häbelikeks ning ei nõustu väidetega, et kriitikaga on parem toime tulla omaette ja mitte seda

teistega jagades ning teised leiavad probleemidele kiiremini lahenduse kui nemad.

2) **Tagasihoidlikud keskmikud**, kes ei hinda enda oskuseid väga kõrgeks, kuid mitte ka madalaks, kokku 56 vastajat. Antud klasterisse kuulujaid iseloomustab võrreldes esimesse klasterisse kuulujatega see, et nad on kõikide väidete puhul oma hinnangutes keskmiselt ei nõus ega vastu või siis nõus.

3) **Ebakindlad, kuid sotsiaalsete oskuste poole pürgijad**, kokku 33 vastajat. Antud vastajaid võib pidada ka ambivalentseteks, sest ühelt poolt nad toovad esile, et on pigem head organisatorid ja aitavad teistel nende probleemidele lahendusi leida, kuid samas nt kriitikaga toime tulemise strateegiaks on omaette sellega hakkama saamine.

⁵⁸ Tooding, L.-M. (2020). Sissejuhatus klasteranalüüsi. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas.

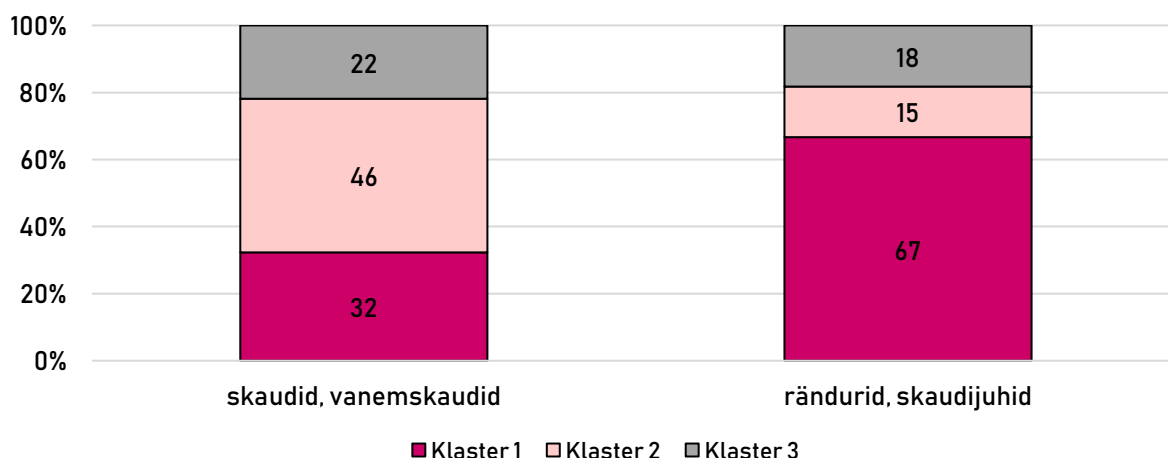
Joonis 4.12. Keskmised hinnangud kolme klasteri lõikes: (1) Sotsiaalselt vilunud juhtimise ambitsiooni ja võimekusega liidrid; (2) Tagasihoidlikud keskmikud; (3) Ebakindlad, kuid sotsiaalsete oskuste poole pürgijad (Skaala: 1 – ei ole üldse nõus, 5-täiesti nõus).

Kuidas ja mille poolest on kolme klasterisse jaotunud võimalik veel iseloomustada? Esiteks vaatame kuivõrd klasterid on ühtlaselt esindatud skautide ja vanemskautide ning rändurite ja skaudijuhtide

seas. Ootuspäraselt tuleb esile, et rändurite ja skaudijuhtide hulgas on enim esindatud esimesse klasterisse kuulujad – 67%, teise klasterisse kuulub 15% ja kolmandasse 18% (joonis 4.13). Seevastu skautide ja

vanemskautide hulgas on enim esindatud teise klasterisse kuulujad (tagasihoidlikud keskmikud)– 46%, esimesse klasterisse (vilunud liidrid) kuulub 32% ja kolmandasse (ebakindlad pürgijad) 22%. Seega on skautluse eestvedajad väga heade juhtimisoskustega.

Eraldi vaatasime skautide ja vanemskautide puhul tüdrukute ja poiste jagunemist klasterite vahel, siis ilmneb, et tütarlastel on tõenäosus kuuluda esimesse klasterisse suurem kui seda noormeestel. Poistest viiendik ja tütarlastest kolmandik kuulub esimesse klasterisse.

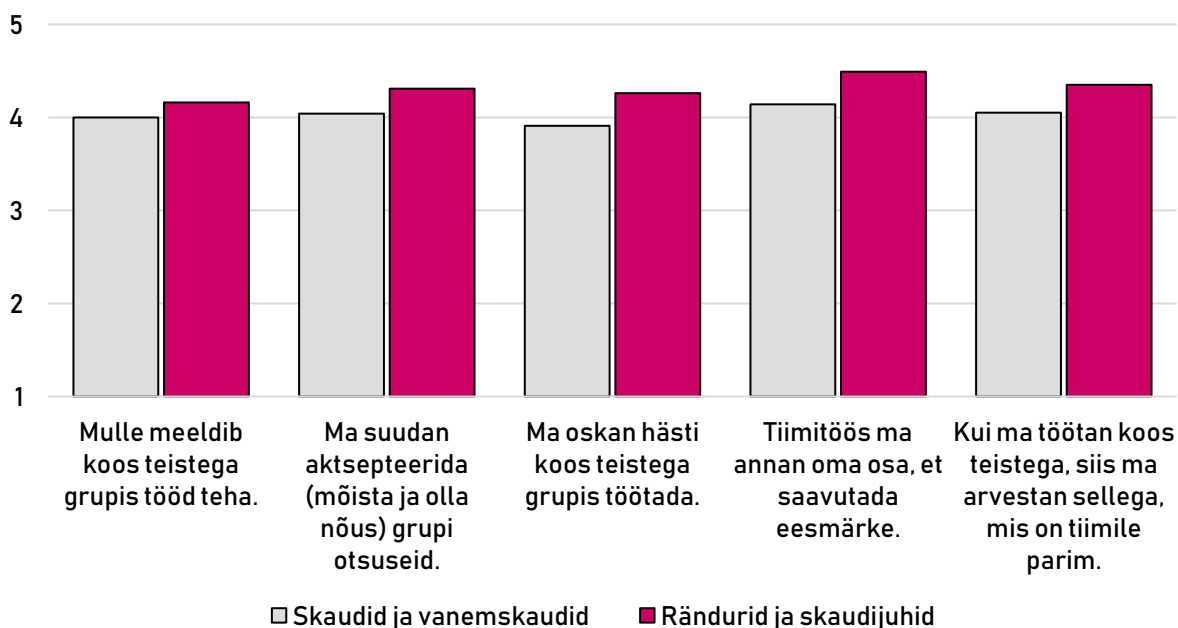
Joonis 4.13. Klasterite: (1)Sotsiaalselt vilunud juhtimise ambitsiooni ja võimekusega liidrid; (2) Tagasihoidlikud keskmikud; (3) Ebakindlad, kuid sotsiaalsete oskuste poole pürgijad esindatus skautide/vanemskautide ja rändurite/skautijuhide seas.

4.7 Meeskonnatöös osalemine ja oskused

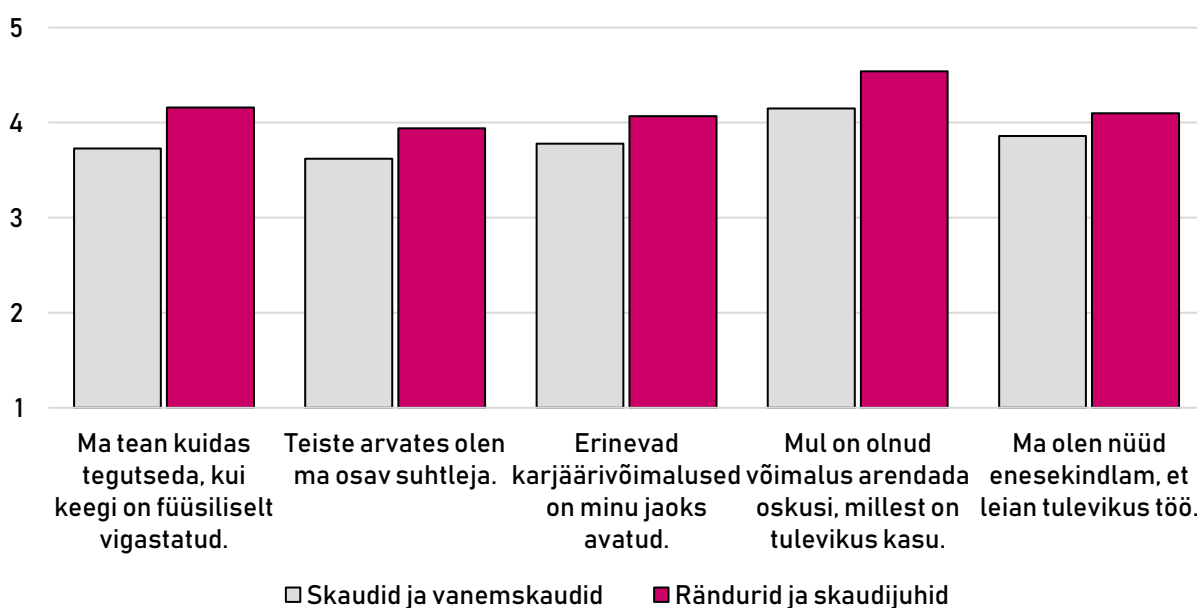
Skautluse puhul on meeskonnatöö ja toimimine salgana oluline, seega vaatame järgnevalt kuidas noored hindavad enda sobivust ja hakkama saamist meeskonnana töötades. Meeskonnas toimetamine on pigem meeldiv tegevus ning mõistetakse enda panust ning ühiste eesmärkide poole pürgimist. Kuigi keskmised hinnangud on mõnevõrra kõrgemad rändurite ja skautijuhide seas, siis ei saa öelda, et skaudid ja vanemskaudid meeskonnatööd vähem väärtustaksid, kõikide väidetega ollakse nõus (vt joonis 4.14). Vaadates konkreetsemalt oskusi (vt joonis 4.15), siis nii skautide/vanemskautide kui rändurite/skautijuhide hulgas leitakse

keskmiselt, et nad teavad kuidas käituda, kui keegi on füüsiliselt vigastatud ning neil on olnud võimalusi arendada oma oskusi, millest on tulevikus kasu. Samuti leitakse, et teiste arvetes on nad head suhteljad ning usutakse enda karjäärivõimalustesse ning töö leidmisesse tulevikus. Ühendkuningriigis läbi viidud võrdlev uuring näitas selgelt, et skaudid on meeskonnatöös ja eluks vajalike oskuste hindamisel positiivsemalt meelestatud kui seda mitteskaudid⁵⁹. eeskonnatöö on üks oluline oskus, mida väärtustatakse ühiskonnas järjest enam.

⁵⁹ Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities* The Scout Association's 2017 Impact Report.

Joonis 4.14. Meeskonnatööd kirjeldavatele aspektidele antud keskmised hinnangud (Skaala: 1- ei ole üldse nõus ... 5- täiesti nõus).

Joonis 4.15. Erinevatele oskustele antud keskmised hinnangud (skaala: 1- ei ole üldse nõus ... 5- täiesti nõus).

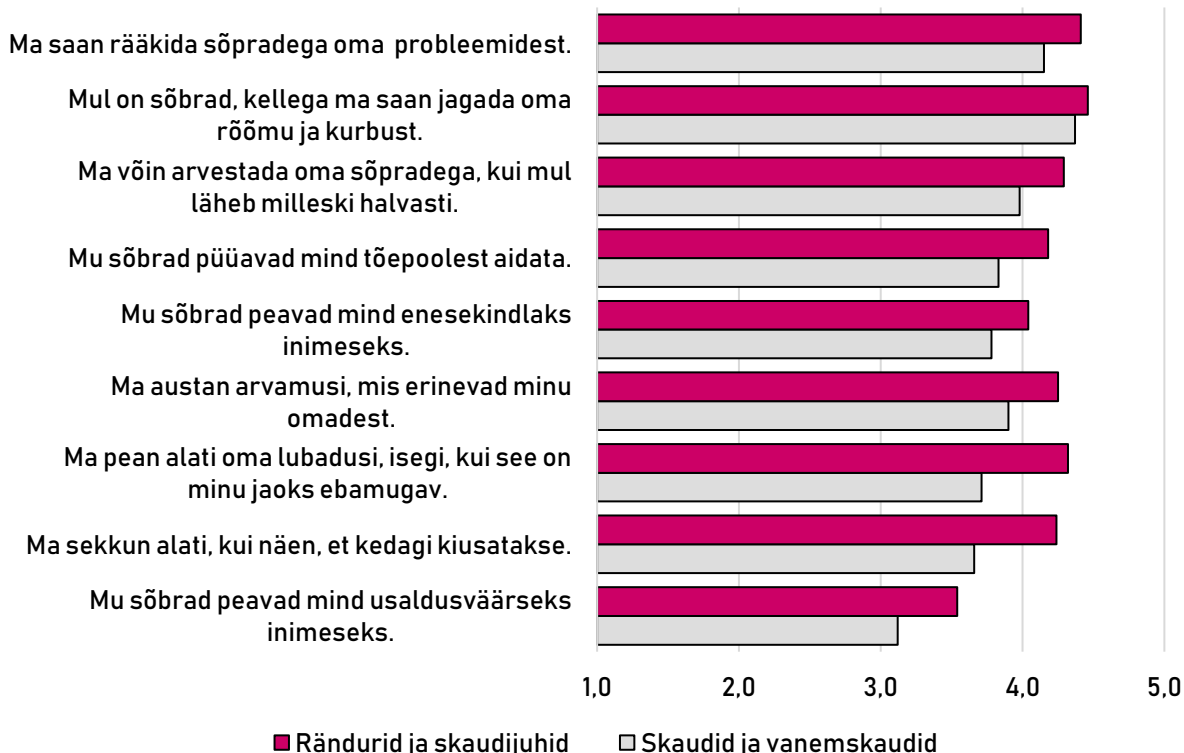
4.8 Sõprussuhted

Vastajatel paluti hinnata oma suhteid sõpradega üheksa väite alusel. Keskmised hinnangud skautide/vanemskautide ning rändurite/skautijuhide rühmades on esitatud joonisel 4.16. Võib öelda, et enamuse vastajatest on sõbrad, kellega nad saavad

jagada oma rõõmu ja kurbust, samuti rääkida oma probleemidest ning sõbrad on olemas kui milleski läheb halvasti. Suuremad erinevused kahes vaadeldavas skautide rühmas tulevad esile lubaduste pidamises ning sekkumises kui kedagi kiusatakse.

Siin on selgelt näha, et rändurite/skautidijuhtide seas on väidetega nõustujate hulk suurem kui seda skautide ja vanemskautide hulgas. Ilmselt siin taga on suuresti rändurite/skautidijuhtide suurem elukogemus ning vastutusrikkamate ülesannete täitmine. Sõprussuhete olulisust on uuritud kooliõpilaste hulgas Eesti kooliõpilaste terviseuuringu raames⁶⁰. Kui

kõrvutada samaealiste skautide ja kooliõpilaste andmeid, siis tuleb esile, et skautide hulgas on sõprade toetuse tajumine kõrgem kui seda kooliõpilaste seas üldiselt. Nimelt, skautidest 74% tajub kõrget sõprade toetust ja kooliõpilastest 59%.

Joonis 4.16. Sõpradega suhtlemise ja sotsiaalsete suhte keskmised hinnangud (Skaala: 1- ei ole üldse nõus ... 5- täiesti nõus).

4.10 Sallivus

Sallivuse ploki hinnangutest tuleb selgelt esile vastajate eelarvamuste vaba suhtumine teise nahavärvi, keele ja rahvusega inimestesse (joonis 4.17). Skautidest/vanemskautidest neli vastajat ei nõustunud antud väitega ja seitse ei olnud nõus ega vastu, seega suur enamus – 87% olid igati väitega nõus. Sallivuse teema on Eesti noorte jaoks oluline küsimus, Tartu kooliõpilaste hulgas läbiviidud uuring näitas, et ligemale pooled vastajatest leidsid, et sisserändajatel peab olema õigus säilitada oma

keel, traditsioonid ja kultuuripärand, kuid samas on vähe noori, kellel oleks palju välismaalasest sõpru⁶¹. Tänu skautlusele ilmselt kokkupuude teise keele või rahvusega inimestega on suurem ja seetõttu ka hoiakud ja meelsus positiivsem. Ühendkuningriigis läbiviidud uuring samuti tõi selgelt esile,

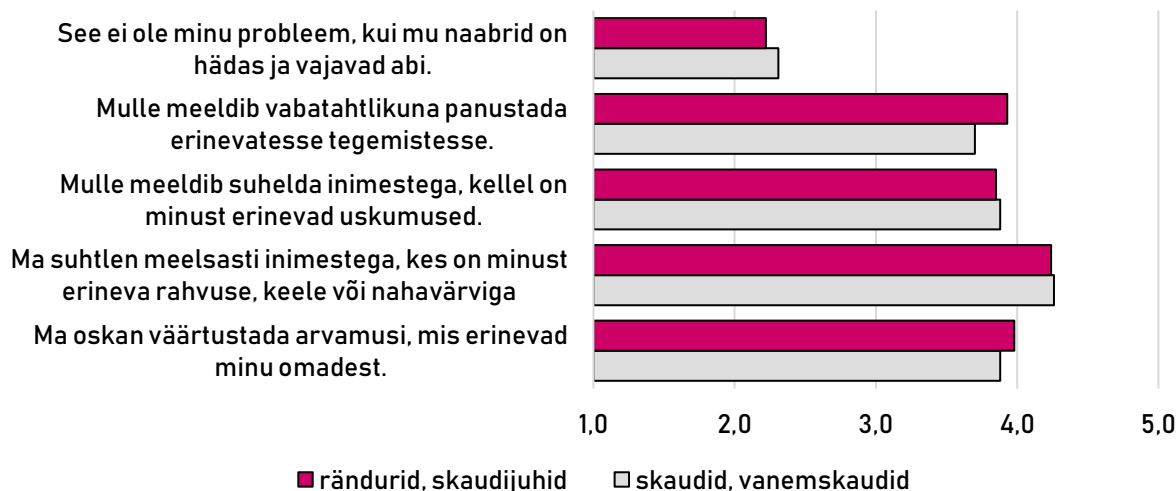
⁶⁰ Oja L, Piksööt J, Aasvee K, jt. (2019). *Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2017/2018. õppeaasta uuringu raport*. Tallinn: Tervise Arengu Instituut. Lk 37.

⁶¹ Rämmer, A. (2018). Tartu koolinoorte sotsiaalne ja poliitiline aktiivsus. Tartu Ülikool. https://www.tartu.ee/sites/default/files/research_import/2018-10/Tartu%20noorte%20aktiivsuse%20uuring_2018.pdf

et skaudid võrreldes mitteskautidega on tolerantsemad ja sallivamad⁶².

Rändurite/skaudijuhtide seas kaks vastanut ei nõustunud ning neutraalsel seisukohal oli 9 vastajat, väitega nõustus 84%. Samuti nõustutakse valdavalt väidetega „ma oskan väärtustada arvamusi,

mis erinevad minu omast“ ning „mulle meeldib suhelda inimestega, kellel on minust erinevad uskumused“. Vabatahtlik panustamine erinevatesse tegemistesse on samuti valdav, kuigi mõnevõrra madalamalt hinnatud skautide/vanemskautide seas, kui seda rändurite/skaudijuhtide hulgas.

Joonis 4.17. Sallivuse erinevate dimensioonide keskmised hinnangud (Skaala: 1- ei ole üldse nõus ... 5 – täiesti nõus).

4.10 Edukus koolis

Võrreldes klassikaaslastega hindavad skaudid oma edukust koolis suhteliselt heaks. Veerand leiab, et neil läheb väga hästi ning pea pooled hindavad enda edukust koolis „heaks“. Natuke alla veerandi on neid, kes hindavad enda edukust keskmiseks ning neli vastajat on valinud vastusevariandi „alla keskmise“. Seega võib öelda, et uuringus osalenud skautide puhul saame rääkida heast õppeedukusest.

Ilmselt saab seda tõlgendada kaheti, ühelt poolt põhimõttel „kes teeb, see jõuab“ ehk siis kõrgema õpimotivatsiooniga noored on leidnud tee ka skautluse juurde, kuid teisalt võib vaikimisi eeldada ka teatavat skautluse mõju ehk skautluse põhiväärtused toetavad õppimisele pühendumist.

4.11 Vaba aja tegevused

Noorte meediakasutuse uuringud näitavad, et noored veedavad ekraanide taga järjest enam aega. EU Kids online uuringu tulemusel kasutab Eestis 9–17-aastastest lastest internetti igapäevaselt 97%⁶³ ja

ekraanide taga veedetud pikem aeg on seotud kehva tervise, heaolu kui ka õppeedukusega⁶⁴.

Skautide ja vanemskautide puhul tuleb esile, et keskmiselt vaadatakse päevas ligikaudu 2 tundi televiisorit, sotsiaalmeedias veedetakse samuti

⁶² Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities*. The Scout Association's 2017 Impact Report.

⁶³ Sukk, M., Soo, K. (2018). *EU Kids Online'i Eesti 2018. aasta uuringu esialgsed tulemused*. Kalmus, V., Kurvits, R., Siibak, A. (toim). Tartu: Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

⁶⁴ Oja L, Piksööt J, Aasvee K, jt. (2019). *Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2017/2018. õppeaasta uuringu raport*. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

keskmiselt 1–2 tundi ning interneti muudeks tegevusteks peale sotsiaalmeedia kasutatakse samuti keskmiselt kuni üks tund (joonis 4.18). Liites ekraanide taga veedetud ajad kokku saame keskmiselt 4–5 tundi päevas.

EU Kids online uuringu järgi veedab koolipäeval suur osa küsitlustes osalenud lastest internetis 2–3 tundi, poisid rohkem kui tüdrukud ning venekeelsetest peredest pärit lapsed kauem kui seda eesti-keelsetest peredest pärit lapsed. Seega võib öelda, et skautide puhul on ekraanide taga veedetud aeg suhteliselt sarnane ülejäänud noortega Eestis.

Joonis 4.18. Ekraanide ees veedetud aeg (%).

4.12 Poliitiline aktiivsus ja valmidus panustada riigikaitse

Poliitiline aktiivsus ja valimistest osavõtmine on üks kodaniku kohustustest. Alates 2017. aastast langeb Eestis noorte vanust kohalike omavalitsuste valimistel osalemiseks 18 eluaastalt 16 eluaastale. Seaduse muudatusele eelnenud uuring⁶⁵ tõi esile, et noorte huvi poliitikast ja üldine ühiskondlik aktiivsus on võrdväärne täiskasvanutega ning suur

enamus plaanib 18-aastaseks saades minna hääletama ning pooltel on olemas selge erakondlik eelistus. 16–26-aastastest skautide uuringus osalenud vastajatest käis viimastel valimistel (2017. aasta KOV-ide valimised) 64,5% ja järgmistel valimistel kavatseb osaleda 74%. Kuna antud vastajate seas on ka neid, kel 2017. aastal valimisõigus puudus, siis

⁶⁵ Toots, A., Idnurm, T., Saarts, T. (2014). Aktiivse valimisea langetamise mõjude analüüs: eelhindamine. Tallinn: TLÜ Riigiteaduste Instituut. <https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vote16.pdf>

vaadates neid, kes olid 2017.aastal 16–26-aastased näeme, et valimistel osalemise aktiivsus oli 79%. Üle-eestilised küsitlusuuringud näitasid, et valimisõiguse saanud 24000-st 16–17-aastasest noorest andis 2017. aasta kohalikel valimistel oma hääle 59% ning vanuseliselt järgmistes noorte vanusrühmades oli osalemisaktiivsus veelgi madalam. Võrdlusena kõigist hääletusõiguslikest kodanikest osales 2017. aasta kohalike omavalitsuste valimistel 53,3%⁶⁶. Seega võib öelda, et skautlusega seotud noored on poliitiliselt aktiivsemad kui eakaaslased ja elanikkond tervikuna. Belgia noorte uuringu⁶⁷ näitel võib kinnitada, et noorte poliitilist osalust suurendab osalemine noorteorganisatsioonides, mis toetavad just juhtimis- ja eestvedamise oskuste omandamist ja tegevuste algatamist ja läbiviimist.

Valimisaktiivsuse kõrval näitab noorte valmidust panustada ühiskonda ja oma riigi heaolule hoiak ajateenistusse astumise suhtes. Uuringus osalejate käest küsiti „Kuidas Sa suhtud ajateenistusse Eesti Kaitseväes?“. Kuna ajateenistus on kohustuslik

noormeestele ja vabatahtlik tütarlastele, siis siinkohal on oluline eristada poiste ja tüdrukute arvamused. Kuni 26-aastestest meessoost vastajatest üks kolmandik läheks teenistusse heal meelel ja 30% on valmis täitma oma kohust ning viiendik ei oska hetkel veel antud küsimusele vastata. Seega neid, kes jätaks minemata on ligikaudu 17%. Tütarlaste seas on ootuspäraselt enim neid – kaks viiendikku, kes ei oska antud küsimusele vastata ja valivad vastusevariandi „ei oska öelda“. Kuid samas kolmandik on valmis kohust täitma, juhul kui neil vastav kohustus oleks ning ligikaudu 15% astuks meeleldi teenistusse. Ajateenistust alustanud noorte puhul on osakaalud suhteliselt sarnased – aastatel 2016–2019 on teenistusse heal meelel astunud 10–16% ajateenijatest ning kohusetundest 30–38%⁶⁸. Skautlusega seotud noorte seas on seega teenistusvalmidus kõrgem, kuid samas peab siin ka arvestama seda, et skaudid on tunduvalt nooremad kui ajateenijad ja nende hoiak ja valmidus võib aastate jooksul muutuda.

4.13 Skautluse tajutud mõju

Ilmselt üks olulisemaid küsimusi on, kuidas skautluses osalejad tajuvad skaudiks olemise mõju oma igapäevases elus ja tegemistes. Skaudiks olemise mõju tajutakse kõige enam tuleviku väljavaateid avardava võimalusena.

Ligikaudu üheksa vastajat kümnest on nõus või täiesti nõus väitega, et tänu skaudiks olemisele olen ma arendanud oskusi, mis mul tulevikus kasuks tulevad. Samuti seostatakse skautlusega suuremat enesekindlust ning õnnelikuks olemist (joonis 4.19).

Eriti rändurite ja skaudijuhtide seas tuleb esile suur nõustujate osakaal väitega, et tänu skautlusele on

nad positiivsemad ja sallivamad erineva taustaga inimeste suhtes. Samuti näevad rändurid ja skaudijuhid skautluse mõju kohaliku elu edendamises osalemisele. Kõige madalam on nende osakaal, kes tajuvad skautluse positiivset mõju koolielule, kuid siiski ligemale pooled vastajatest nõustuvad väitega, et tänu skautlusele läheb mul koolis paremini.

Kui vaadata skautide/vanemskautide puhul eraldi tüdrukute ja poiste hinnanguid, siis ei saa öelda, et esineks suuri erinevusi.

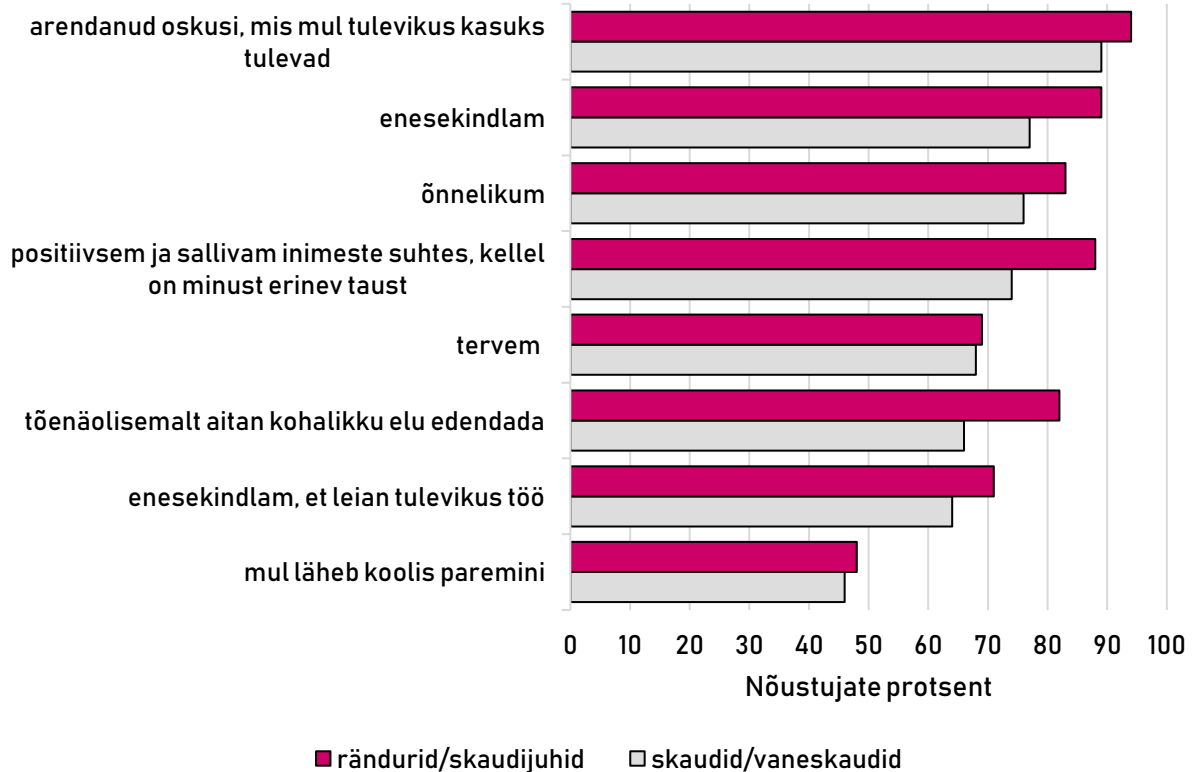
⁶⁶ Tatrik, K. (2018). Noored olid kohalikel valimistel agarad. Kas nad võiks ka riigikogu valida? <https://novaa-tor.err.ee/864856/noored-olid-kohalikel-valimistel-agarad-kas-nad-voiks-ka-riigikogu-valida>

⁶⁷ Quintelier, E. (2008). Who is politically active: The athlete, the scout member or the environmental activist?: Young people,

voluntary engagement and political participation. *Acta Sociologica*, 51, 4, 355–370.

⁶⁸ Kompleksuuring: 2019. aasta põhikutse ajateenijate küsitlusuuringu aruanne. Tartu Ülikool: SJKK

Tänu skaudiks olemisele olen ma ...

Joonis 4.19. Skaudiks olemise tajutud mõju erinevates eluvaldkondades (nõustujate osakaal).

Eraldi palusime vastajatel oma sõnadega kirjeldada kuidas mõjutab nende igapäevaelu skaudiks olemine ning kuidas on skaudiks olemine mõjutanud isiklikku arengut. Küsimuste vastustest moodustasid analüüsi käigus valdavalt samad kategooriad, teisisõnu ei eristu igapäevaelu mõjutavad aspektid suurel määral üldist isiklikku arengut mõjutavatest aspektidest. Järgnevalt toome välja 1. ja 2. küsimuse kategooriad ning avame nende sisu.

Igapäevaelu ja isikliku arengu kategooriad olid järgmised:

- eneseareng
- enesetõhusus
- turvalisus, mis skaudijuhtide puhul väljendus eelkõige läbi enese proovile panemise võimaluse.
- meeskonnatöö ja juhtimisoskus skaudijuhtidel ja ränduritel ning ainult meeskonnatöö oskus vanemskautidel ning skautidel.
- sotsiaalsed sidemed ja võrgustik
- sotsiaalsed oskused

- teadmised, kogemused, harjumused
- kontakt loodusega
- töö noortega kategooria moodustus ainult skaudijuhtidel
- teadlikkuse tõus
- osa millestki suuremast on kategooria, mis ei tulnud seekordses küsitluses välja ja vanemskautide hulgas, kuid oli esindatud ülejäänud kolmes grupis.
- ajanappus kategooriana esines nii skaudijuhtidel kui skautidel, kuid mitte ränduritel ja vanemskautidel
- mitmekesisem elu joonistus välja just skautide grupis, kuid mitte ülejäänud kolmes.

Enesearengu kategooriasse koondasime koodid, mis puudutasid maailmapildi kujunemist ja vaimuse kasvu, skautlusega seotud väärtushinnangute omaksvõttu ja laiendamist oma isiklikku ellu ning püüdu paremuse poole. Aga samuti ka sellised vastused, mis tõid esile personaalse kasvu läbi sallivuse tõusu, rõõmsamaks, abivalmimaks ning sõbralikumaks muutumise. Samuti paigutasime siia

aktiivsuse kasvu, nii vabatahtlikus töös, kui ka kodanikuaktiivsuse, mis on tugevalt seotud enesetõhususega, enese proovile paneku ning turvalisuse kategooriatega.

Enesetõhususe all peetakse teaduskirjanduses silmas inimese usku sellesse, et tal on teatud kontroll oma elu üle. Samuti on leitud seoseid enesetõhususe ja akadeemilise edukuse osas. Mida suurem on enesetõhusus, seda kergem on akadeemiline pingutus. Tuuakse välja, et enesetõhusus toetub kolmele sambale, milleks on motivatsioon, saavutused ja emotsionaalne headolu. Skautide organisatsioon Eestis on küsitluses osalenute jaoks pigem toetanud arengut just nendes kolmes valdkonnas.

Lihtsam on tegeleda asjadega, mis on mugavustsoonist väljas. (Rändur)

Julgen teha ka vabatahtlikku tööd ning pakuda ennast erinevate asjade organiseerijaks ja gruppide juhiks. (Rändur)

Ma tunnen ennast hakkamasaajana. (Skauti-juht)

Я стала увереннее в себе. – Olen muutunud enesekindlaks (Skaut)

Мне не так страшно общаться с людьми. – Inimestega suhtlemine ei ole enam nii hirmutav (Vanemskaut)

Turvalisuse tunde loomist ja saamist skautide organisatsioonis kirjeldavad hästi järgmised tsitaadid:

Toetuse ja soojuse jagamine andis mulle mu praeguse enesekindluse ja soovi teistele sama tunnet tekitada. (Rändur)

Ma olen palju toredam inimene ja väiksem pessimist. Mul on kogu aeg tunne, et mind kuulatakse. (Skaut)

/.../skautlus on mulle andnud teadmise, et ma saan endale uudsetes olukordades hakkama (Rändur)

Samuti näitab, see et inimesed on valmis enda vabatahtlikult proovile panema ja neid toetatakse nende püüdlustes.

Skautluse läbi olen avastanud endas südikust ja vastupidavust, olen saanud otsida oma piire ekstreemsetes ettevõtmistes (nt. pikad kurnavad matkad öösel ja päeval, millel vabatahtlikult osalesin). (Skauti-juht)

Olen turvaliselt mentori toel saanud viia ellu mõtteid ja tegusid ka minu jaoks täiesti uuest valdkonnast. (Skauti-juht)

Kontakti loodusega tõime välja eraldi kategooriana, sest peale looduskaitse- ja keskkonna-alaste teadmiste omandamise rõhutati just looduses käimist, kontakti ja rahu saavutamist just looduses viibides.

Sotsiaalsete oskuste, sidemete ja võrgustike alla koondasime vastused, mis kirjeldasid võimalust luua lähedasi ja ajas vastupidavaid sõprussuhteid, sotsiaalsete sidemete väärtustamise ja hoidmise oskuse.

... märkan ja väärtustan kogukonda, sõpruskond koosneb palju skautidest, elukaaslane on skaut, lapsi proovin kasvatada skautlike põhimõtete järg. (Skauti-juht)

Больше людей с кем я могу общаться каждый день. – Rohkem inimesi, kellega iga-päevaselt suhelda. (Skaut)

Kindlasti ka eluaegsed sõbrad olen saanud. (Rändur)

Antud näited on heas kooskõlas Ameerika Ühendriikides läbiviidud uuringutega, mis on kinnitanud skautluses osalemise positiivset mõju täiskasvanu ea sotsiaalsele kapitalile ja kogukonnale pühendumisele⁶⁹.

Loomulikult on vanemate skaudigruppide juures oluline just eneseproovile panek ja eneseareng, meeskonnatöö ja meeskonna juhtimise oskused, sest tihti tegelevad just nemad erinevate ürtuste

⁶⁹ Polson, E. C., Kim Y-I., Jang, S. J., Johnson, B. R., Smith, B. (2013). Being prepared and staying connected: Scouting's influence on social capital and community involvement. Social Science Quarterly, 94, 3, 758–776.

korraldamisega. Nooremates skaudirühmades annavad tooni ka uute teadmiste ja kogemuste omandamine, kuid samuti eneseareng.

Я каждое занятие узнаю что то новое. – Iga kord saan midagi uut teada. (Skaut)

Я узнала ооочень много новых вещей, а которых я раньше даже не задумывалась. – Olen saanud teada väga palju erinevaid asju, millest varem ei tulnud pähegi mõelda. (Skaut)

Olen saanud osa projektidest, mis on andnud võimalusi proovida uusi asju millega muidu kokku ei puutuks. (Rändur)

Skautluses osalemine võib tekitada ka positiivset stressi, mis avaldus nii skaudijuhtidel kui skautidel eelkõige läbi selle, et kurdeti ajanappuse üle. Esi-
mestel sellepärast, et on väga palju võimalusi kuidas ise organisatsiooni tegevustesse panustada ja skautidel eelkõige seetõttu, et võimalusi osalemiseks on väga palju.

Kokkuvõtlikult esitame esile kerkinud koodid tabelis 4.3 skautide tüüpide lõikes, kus punktide arv ja suurus rõhutab vastava kategooria esinemissagedust. Skaudijuhtide, skautide ja vanemskautide puhul on kõige sagedasem märksõna „eneseareng“. Rändurid toovad esile enesetõhusust, kuid olulisel kohal on ka eneseareng.

Tabel 4.3. Skautluse mõju igapäeva elule ja isiklikule arengule kategooriate esinemissagedus. (punktide arv ja suurus rõhutab vastava kategooria esinemissagedust). Tabel on pigem illustreeriv kui analüütiline.

Kategooria	skaut	vanemskaut	rändur	skaudijuht
Eneseareng	●●	●●●	●●	●●
Enesetõhusus	●●	●●	●●●	●●
Turvalisus	●	●	●●	
Meeskonnatöö ja juhtimisoskus		●	●●	●●
Sotsiaalsed sidemed ja võrgustik	●	●	●	●
Sotsiaalsed oskused	●	●●	●	●
Teadmised, kogemused, harjumused	●●●	●	●●	●●
Kontakt loodusega	●		●	●
Teadlikkuse tõus	●●	●	●	●
Osa millestki suuremast			●	
Ajanappus				●
Mitmekesisem elu	●			
Enese proovile panek				●

LAPSEVANEMATE 5 VAADE SKAUTLUSELE

Küsitluses osales kokku 130 lapsevanemat, kellest veerand olid mehed ja kolmveerand naised, kolm viiendikku eesti kodukeelega peredest ja ülejäänud venekeelsetest kodudest. Vastaja keskmine vanus oli 42,8 eluaastat (SD=7,02).

Uuringus osalenud lapsevanemad on kõrgelt haritud – 55% on kõrgharidusega, 10%-l on rakendus- kõrgharidus ja viiendikul kutseharidus keskhari- duse baasil. Kolm viiendikku vastanutest töötavad tippspetsialisti või spetsialisti ametikohal, iseen- deale tööandjaid on 15% ning 7% töötavad tippjuhtide või keskastme juhtidena. Oskustöölise ja lihttöö- liste osakaal jääb 12% juurde. Seega tuleb möönda,

et uuringus osalenud lapsevanemad on haridusli- kult ja ametialaselt suhteliselt edukad.

See kajastub samuti majanduslikus toimetulekus. Pea pooled vastajad mõnavad, et nad tulevad hästi toime, 46% leiab, et on võimalik ilma mureta hak- kama saada, aga midagi erilist lubada ei saa. 6% on neid, kes leiavad, et kohati on raskusi toimetulekul.

Vanematest 60% on märkinud enda elukohaks Tal- linna, üks kümnendik on pärit Tartust ja sarnane suurusjärg väikelinnast/alevikust ning väiksemast külast/talust. 25 vastajat on kuulunud või kuuluvad mõnda organisatsiooni (nt Kaitseliit, Noored Kotkad, Eesti Skautide Ühing, Naiskodukaitse, Kodutütred, vabatahtlikud päästjad, abipolitseinikud).

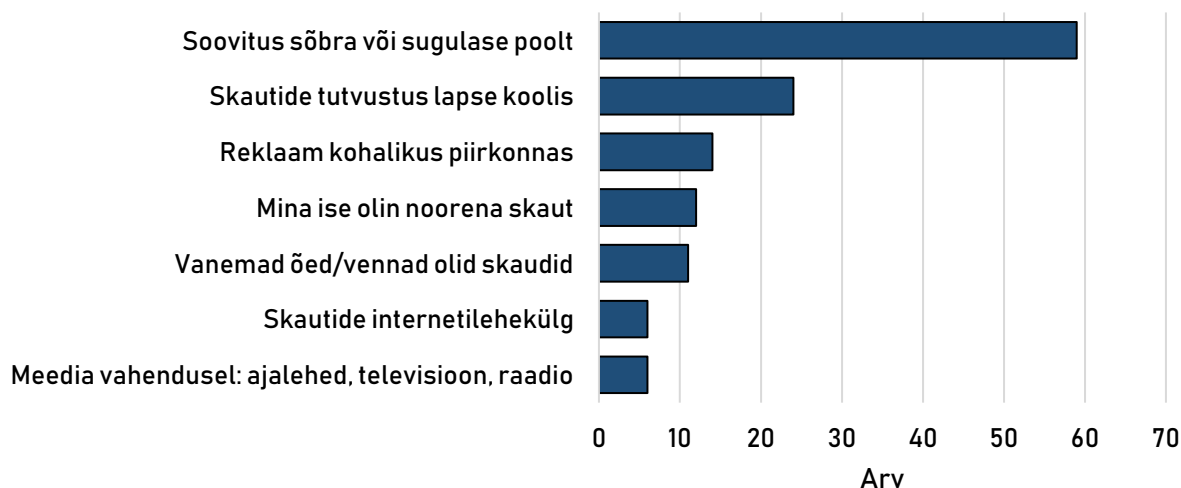
5.1 Lapse ühinemine skaudiliikumisega

Lapsevanematel palusime esmalt hinnata kuidas nende laps jõudis skautluse juurde, võimalik oli va- lida mitu erinevat vastust (vt joonis 5.1). Ilmneb, et kõige enam on levinud soovitus sõbralt või sugula- selt, millele järgneb skautide tegevuse tutvusta- mine lapse koolis. Seega võib öelda, et oluline on ik- kagi vahetu kontakt – kas siis läbi tuttavate ja sõp-

rade, kes oma kogemusele põhinedes oskavad soo- vitada või siis otsene võimalus tutvuda skautide te- gevusega, mis tekitab lapses soovi ja huvi organi- satsiooniga liitumiseks. Internetilehekülg ja üldine meedia ei ole need kanalid, mis väga oluliselt toe- taksid skautluse juurde jõudmist. Internetilehekülg on ilmselt võimalus informatsiooni otsimiseks, kuid nii-öelda tõuge peab tulema mujalt. Olulisel kohal

on muidugi ka perekonnas skautluse traditsiooni olemasolu – on neid peresid, kus vanem ise või siis lapse vanemad õed/vennad olid skaudid ning loogilise jätkuna on ka järgmised lapsed ühinenud skautidega.

Kui on olemas soov ja võimalus skautlusega liitumiseks, siis ühendust võetakse tavalist kohaliku skaudiühingaga – 61%. Viiendik sai kontaktid vabatahtlike skautide käest ning alla kümnendiku on nii neid, kes otsisid veebilehekülje kaudu kontakte kui ka neid, kes võtsid ühendust Eesti Skautide Ühinguga.

Joonis 5.1. Lapse jõudmine skautluse juurde (vastusevariandi valinud vastajate arv).

5.2 Lapse osalemisaktiivsus

Ilmneb, et uuringus on osalenud aktiivselt skautlusega tegelevate laste vanemad. Vähemalt kord nädalas osalevad poolte uuringus osalenud vanemate

lapsed ning ühe kolmandiku puhul korra kahe nädala jooksul. 15% on neid vanemaid, kes leiavad, et nende lapsed osalevad kord kuus või harvem.

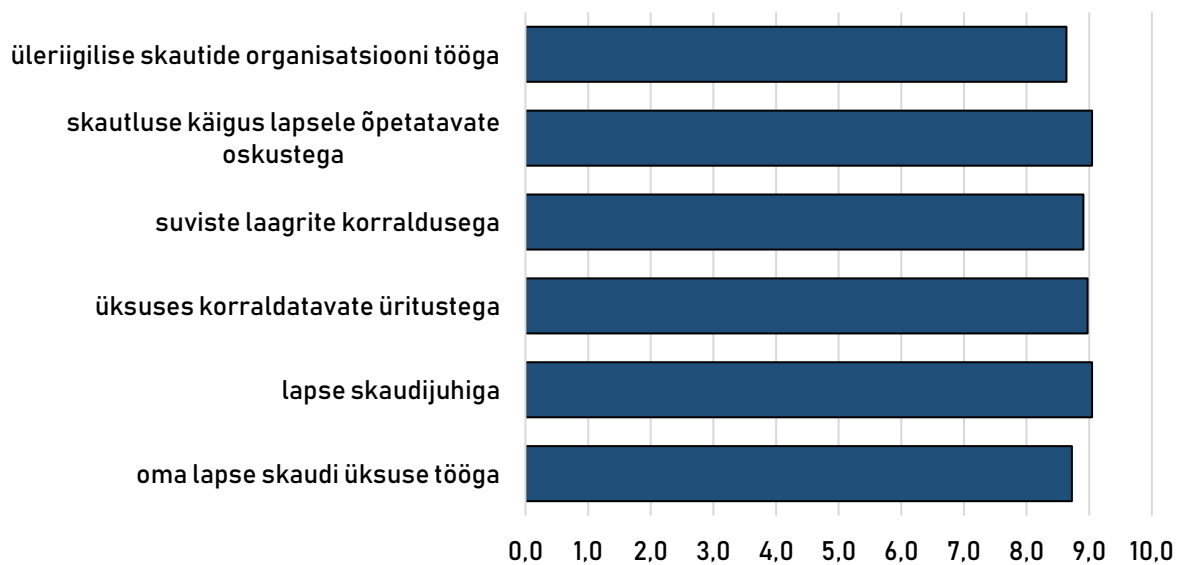
5.3 Rahulolu skautlusega ja skautluse tajutud mõju lapsele

Rahulolu skautluse erinevate aspektidega on suhteliselt kõrge jäädes keskmiselt 8,6 – 9 punkti vahel skaalal 0 kuni 10, kus 0 tähistas täielikku rahulolematust ja 10 kõrget rahulolu. Seega võib öelda, et uuringus osalenud lapsevanemad on kõigi kuue küsitud aspektiga rahul (joonis 5.2). Enam ollakse rahul lapse skaudijuhiga ning skautluse käigus õpetatavate oskustega. Rahulolu üleriigilise skautide organisatsiooni töö ning skaudi üksuse tööga on küll madalam, kuid seda väga väikesel määral ja kokkuvõtlikult jäädes siiski kõrge rahulolu piiridesse.

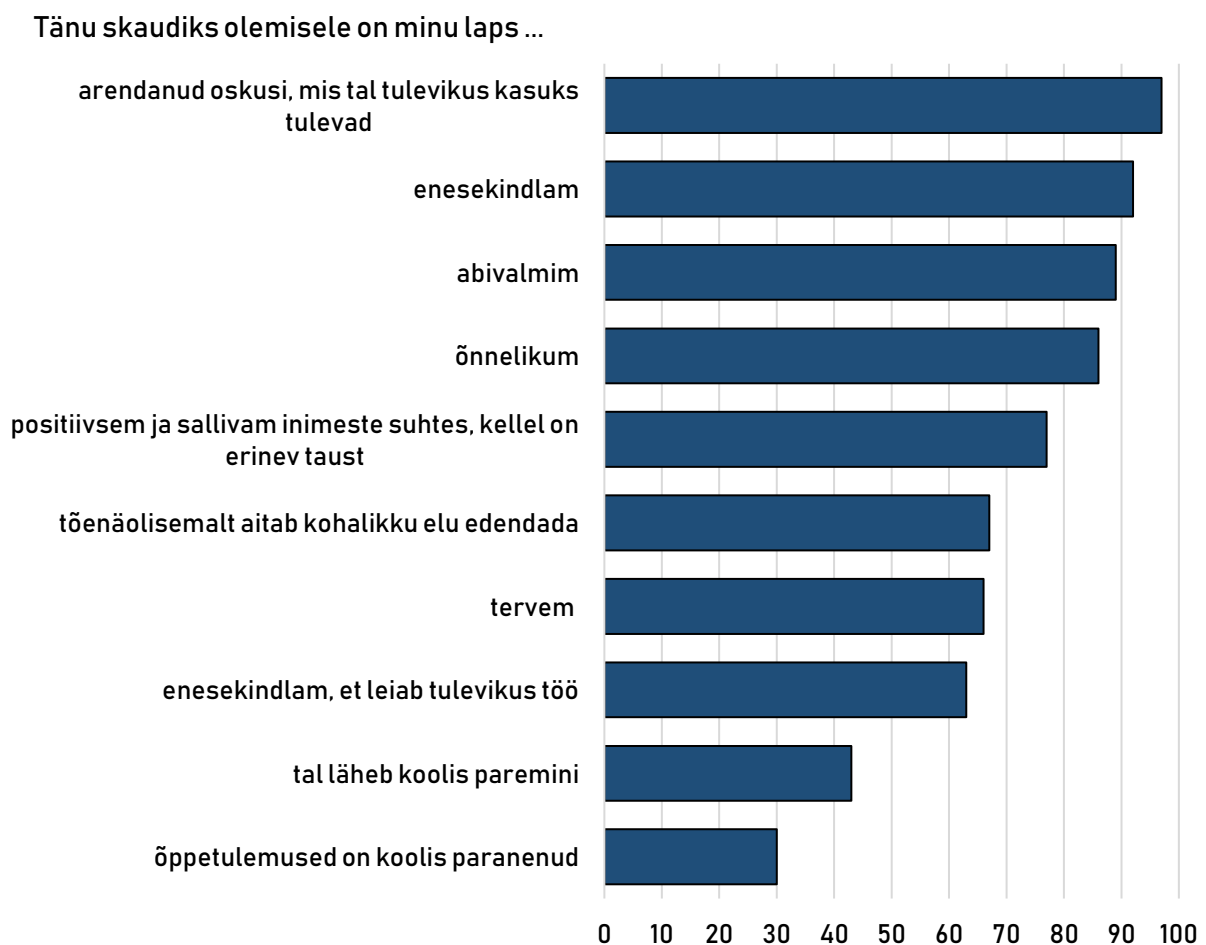
Sarnaselt skautide küsitlusega paluti lapsevanematel hinnata, milline on skautluse mõju lapsele.

Ilmneb, et skautide ja vanemate nägemus skautluse mõjust ühtib suurel määral. Vanematest 97% nõustub väitega, et tänu skaudiks olemisele on laps arendanud oskusi, mis tal tulevikus kasuks tulevad. Samuti leitakse, et laps on enesekindlam, abivalim, õnnelikum ja sallivam tänu skaudiks olemisele.

Ligikaudu kaks kolmandikku vanematest nõustub väidetega, et tänu skaudiks olemisele aitab lapse tõenäolisemalt kohalikku elu edendada, on tervem ning enesekindlam, et leiab tulevikus töö. Skaudiks olemise positiivset mõju koolis hakkama saamisele ja õpitulemustele toovad välja siiski vähem vanemaid – vastavalt 43 ja 30% (vt joonis 5.3).

Joonis 5.2. Keskmine rahulolu skautluse erinevate aspektidega (Skaalal: 0 – ei ole üldse rahul ... 10 – väga rahul).

Joonis 26. Vanemate hinnangud skautluse tajutud mõjule (nõus + täiesti nõus %).

Lisaks küsisime vanematelt, mida on skautlus teie lapse ja pere jaoks juurde andnud. Antud avatud küsimusele kirjutas sisulise vastuse 100 vastajat.

Võib öelda, et skautluse mõju tajutakse positiivsena ning vanemad toovad välja väga erinevaid muutusi enda lastes, mis on toimunud tänu skaudiks saamisele. Sisuanalüüsi tulemusel saab tuua esile järgmised kategooriad: (1) isiksuse areng; (2) sotsiaalsed oskused; (3) praktilised oskused; (4) pere ühistegevus.

Isiksuse arengu puhul on üheks selgeks märksõnaks silmaringi arendamine. Seda võib pidada üldiseks enesearengu komponendiks ning vanemad näevad, et skautluse kaudu nende lapse silmaring avardub, nad omandavad uusi teadmisi, kogemusi ning näevad võimaluste ja lahenduste mitmekesisust. Silmaringi avardamine on nt ühe vanema arvates seotud ka empaatilise ja iseseisvusega.

Arendab silmaringi ja muid oskusi, mida minu meelest laps vajab, et Temast kasvaks empaatiline ja iseseisev inimene.

Isiksuse arengu alla liigitusid ka sellised omadused nagu enesekindluse ja distsipliini suurenemine tänu skautlusele ning üldiselt väärtushinnangute kujunemine. Siinkohal põimuvadki omavahel läbi isiksuse areng ja sotsiaalsete oskuste omandamine. Näiteks toob üks lapsevanem esile rida omavahel läbipõimunud omadusi ja oskusi:

Понимание дисциплины и долга. Добавил уверенности в себе, ребёнок стал более открытым и общительным. Для семьи, уверенность что ребёнок занят хорошим делом и его досуг полезен и интересен.

Skautlus on aidanud kujundada väärtushinnanguid (viisakas suhtlemine ja käitumine, armastus looduse ja ümbritseva vastu), arendada suhtlemisoskust, liisandunud on uusi tutvusi ning vahvaid üritusi.

Sotsiaalsed oskused: suhtlemisoskus, meeskonnas töötamise oskus, distsipliin, organiseerimise ja juhtimise oskused on need, mida nimetatakse korduvalt. Lisaks käib läbi mitmetest vane-

mate vastustest sõna „iseseisvus“. Leitaks, et skautidega ühinemine on muutnud lapse iseseisvamaks, ta saab paremini hakkama ja julgeb iseseisvalt otsustada.

Selle annab selge struktuur, et lapsed lähevad regulaarselt kodunt välja metsa. Nad õpivad iseseisvust ja kuidas toime tulla takistustega, nii et nad ei muretse vaid tegutsevad.

Praktiliste oskuste alla saab liigitada looduses liikumise ja hakkama saamise, matkad ja laagrid, keelte praktiseerimise võimaluse ja ürituste korraldamise kogemuse.

Ühiskonna väärtuste mõistmine ja järgimine. Looduses toime tulek. Rahvusvahelised laagrid, keelepraktika, teiste kultuuride mõistmine ja aksepteerimine. Võimalus osaleda projektides ja ise luua ning korraldada üritusi. Parema suhtlemise oskus. Teiste abistamine ja parem endaga toime tulemine. Paremini-

Pere ühistegevus on viimane teemade ring, mis vastustest välja koorub. Siinkohal on nii positiivse kui negatiivse tooniga mõtteid. Ühelt poolt leitakse, et tänu skautlusele on perekond rohkem ühistegevustega seotud...

Skautlus annab juurde uusi sõpru, uusi teadmisi, enese proovile panekut, iseseisvust, hakkamasaamist, usaldust oma võimetesse, vajalikku tunnustust nii sõprade kui ka juhtide poolt, mõnusat ajaveetmist ning toob ka pere tihedamini ühisteks tegevusteks kokku, sest kõik pereliikmed on tänaseks skautlusega seotud.

...ja teisalt leitakse, et tänu skautlusele on perekond leidnud uusi sõpru ja uue seltskonna kellega koos toimetada.

Koos lapsega veedetud kvaliteetaega ja õpetanud last erinevates olukordades hakkama saama või vähemalt omama hoiakut, et skaut ju ei anna alla. Skautlus on andnud nii lapsele kui ka vanematele toreda seltskonna.

Samas võib pereliikmete suur osalus olla koormav ja vanematele teatavaks ohumärgiks. Vähemalt ka-

hes vastuses, mis siin mõlemal juhul ka välja toodud, tuleb esile vanemate panustamiskohustus, mis võib osutuda koormavaks.

Lapsed on alles hundud. Nad on saanud iseseisvalt laagrites olla, esimest korda elus ka ööbida telgis. Puutunud kokku uute tegevustega. Mulle kui lapsevanemale on see andnud võimaluse kohtuda väga meeldivate entusiastlike inimestega, ent on koitnud ka teadmine, et hundu/skaudi lapsevanem, kui ta tahab südamest aidata, võib sattuda lõputusse abistamise nõiaringi, sest paraku on hundu- ja skaudijuhtidest pidevalt puudus.

Lastele esimesed kogemused iseseisvalt (ilma vanemateta) tegutseda ja teatud probleeme lahendada.

Kahjuks pole Eestis skauditegevused ilma vanemate abita võimalikud. Sooviksin rohkem juhte ja vabatahtlikke, kes pole otseselt hundude/skautide vanemad. Minu kodumaal Saksamaal on põhimõte, et hundud ja skaudid osaleksid tegevustes ja laagrites ilma oma vanemateta. Loomulikult lipkonnad ja osalejate arv on seal suurem, mis lihtsustab vanemate osaluse läbisaamist. Tasuks mõelda kuidas saada juurde uusi noori juhte ja vabatahtlikke, kuidas neid paremini motiveerida.

Seega nähakse skautluses väga palju positiivseid aspekte, kuid murekohana koorub välja juhtide ja vabatahtlike nappus, mis ilmnes ka skaudijuhtide arvamustes.

KOKKUVÕTE

MTÜ Eesti Skautide Ühingu poolt algatatud ja Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi poolt teostatud uuring Eesti skautide seas annab ülevaate skautluse tajutud mõjudest tuginedes skautide, vanemskautide, rändurite, skaudijuhtide ja lastevanemate seisukohtadele ja arvamustele.

Järgnevalt toome välja kokkuvõtvalt uuringu põhitulemused vastates kuuale püstitatud uurimisküsimusele.

Milline on noorte rahulolu skautlusega?

Noorte rahulolu on üldiselt kõrge, skautluse erinevate tahkudega jäädakse rahule ning samuti ollakse pigem valmis soovitama skaudiks astumist ka oma sõpradele. Siinkohal tuleb aga rõhutada uuringus osalemise vabatahtlikkust ning seetõttu võib eeldada, et uuringu kutsele vastasid pigem need, kes on aktiivsemad ja väärtustavad skautlust enda jaoks rohkem. Nii fookusgrupi intervjuud kui ka ankeetküsitlus tõid esile, et skaudiks olemise ja skautluse puhul väärtustatakse väga erinevaid aspekte alates looduses liikumiseset kuni sõprussuheteni.

Skautide ja vanemskautide rahulolu oma skaudijuhi ja teiste skautide/vanemskautidega on väga kõrge, samuti tuleb välja intervjuudest, et skaudiks olemine on andnud juurde häid sõpru ning suhted eakaaslastega on skautide ringis paremad kui seda nt koolikeskkonnas. Rahulolu puhul saab eristada kahte dimensiooni: (1) rahulolu skautluse üldiste põhimõtete ja väärtustega ning (2) rahulolu praktiliste ja korralduslike tahkudega. Võib öelda, et esimese poolega ollakse väga rahul ja skautlust kui liikumist nähakse väga positiivsena nii noore enda, perekonna kui laiemalt kogukonna ja ühiskonna jaoks. Teise dimensiooniga ollakse samuti üldiselt rahul, kuid tuuakse välja ka kitsaskohti, millest peamine on organisatsiooni väiksus ja inimressursi nappus, seda tajuvad skaudijuhid seoses skautluse ja pere ning tööelu ühitamisega või liiga varases vanuses juhtimiskohustuse saamisega, lapsevanemad seoses enda suure vabatahtliku tööga skautluse raames, skaudid/vanemskaudid ja lapsevanemad seoses ürituste/kohtumiste vähesuse või ebaregulaarsusega. Inimressursi vähesus on üldisem probleem vabatahtlike ja vabaühenduste tegevuses Eestis, nt külaliikumises⁷⁰.

⁷⁰ Külavanemate uuring „Külavanemate institutsionaalse koostöömudeli väljatöötamine kohalikele omavalitsustele“ (2017)

<https://kodukant.ee/wp-content/uploads/2016/11/K%C3%BClavanemate-uuring-2017.pdf>

Kui ka teiste riikide skaudiorganisatsioonide näitel on toodud esile vabatahtlike ülekoormust ning läbi põlemise riski⁷¹

Kuidas on noored jõudnud skautluse juurde?

Nii fookusgrupi intervjuud kui lastevanemate küsitlus toovad esile vahetu kontakti olulisust skautluse juurde jõudmisel. Tuttavate ja sõprade soovitus või kutse ning üritused on peamised teed, mille kaudu skautluse juurde jõutakse. Muidugi ilmnevad ka mõned näited perekondlikust järjepidevusest, kus noore vanemad ja/või vanemad õed-vennad on või on olnud skaudid ja nooremate pereliikmete liitumine on loomulik jätk.

Fookusgrupi intervjuudes tuli välja kooli kui vahendava keskkonna olulisus (koolis tegutseb skaudi juht, õpetaja/treener on skautlusega seotud jne), väga harva otsib noor või lapsevanem ise (sotsiaals)meedia kaudu informatsiooni skautluse kohta. Seega on mõistlik skautlust tutvustada pigem vahetute kontaktide kaudu ja piirkonnapõhiselt.

Millisena tajuvad noored skautluse rolli oma igapäevases elus?

Igapäevases elus võib skautluse rolli nooremate skautide puhul vaadata kui sisukat ja mõtestatud vaba aja veetmise võimalust, koosviibimist sõpradega ja praktiliste oskuste omandamist, nt looduses matkamine. Tänu skautlusele ollakse füüsiliselt rohkem aktiivne ning teadlikkus oma tervisest ja toitumisest on parem.

Mida vanem ja elukogenum on vastaja, seda rohkem oskab ta skautluse rolli igapäevaelus siduda laiemate ja kestmate sotsiaalsete ja isiklike arengutega, noorena saadud kogemus mõtestatakse lahti laiemas vaates, hinnatakse ümber ja väärtustatakse teisel kujul.

Milline on noorte endi hinnangul skautluse mõju nende elule, isiklike arengule?

Uuringus osalenud noored näevad skautluse mõju enda arengule ja oskustele positiivsena. Saab eristada sotsiaalse arengu ja isikliku arengu, mis muidugi on omavahel seotud ja teineteist täiendavad. Enamik vastajaid, nii skaudid kui lapsevanemad, leiab, et tänu skautlusele on noor enesekindlam, õnnelikum, abivalmim ja sallivam. Seega toonitakse skautluse raames silmaringi avardamist tänu uutele kogemustele, võimalustele ja sotsiaalsele suhtlusele, mis omakorda panustavad isiksuse arengusse.

Intervjuudes ja avatud küsimuste vastustes ilmneb lai spekter omadusi ja isiksusejooni, mille avaldumist ja arengut seostatakse otseselt skaudiks olemisega: rahulikkus, viisakus, tarkus, lahkus, vastutustunne, distsipliin, avatus, suhtlemisoskused, eesmärgipärasus, aktiivsus, enesekindlus, eneseteadlikkus, julgus, iseseisvus, eneseväärtustamine, teistega arvestamine, sallivus. Oluline on rõhutada, et lisaks eelpooltoodud omadustele tuli uuringu erinevates etappides esile märkamise, teadlikkuse ja teadlike valikute tegemise aspekt. Avatud ja võimalusterohkes ühiskonnas on oluline teadlikult mõtestada oma tegevusi ja teha teadlike valikuid. Skautluse puhul tajutakse nende oskuste arendamist, mida on nimetanud tulevikuoskusteks: mõtestamine, sotsiaalne intelligentsus, loovus ja kohanemine, kultuuridevaheline kompetents.

Milline on pikem vaade skautluse olulisusele ja kuivõrd skautlus kujundab edasist elukäiku ja hakkamasaamist igapäevastes tegevustes?

Kuigi kohati tuuakse murena välja skautluse piirkondlik jätkusuutlikkus, eestvedajate ja vabatahtlike nappus, peetakse skautlust üldiselt oluliseks ja vajalikuks. Skautlusega seotud inimesed näevad skautlusel olulist rolli elutee kujundamise protsessis.

Skautluse toel toimub isiksuse areng ja sotsiaalsete oskuste ning pädevuste omandamine, mis omakorda toetavad noore agentsuse ehk toimevõime

⁷¹ Talbot, A. (2015). The negative impacts of volunteering: a qualitative case study of one UK scout group. *Voluntary Sector Review*, 6, 2, 209–220.

arengut. Suurem toimevõime tagab paremad võimalused ja teadlikumad valikud oma elutee kujundamisel. Uuringu tulemused näitasid, et 89% skautidest ja 97% lapsevanematest on nõus väitega, et tänu skaudiks olemisele on arenenud (lapsel) oskused, mis tulevikus tulevad kasuks. Skautlust iseloomustatakse ka kui eluviisi, eriti tuleb see esile siis,

kui peres on skautlusega seotud (olnud) mitu liiget. Skautluse puhul tajutakse oluliste alusväärtuste olemasolu ja edasi andmist, mis aitavad hakkama saada kiiresti muutuvast ühiskonnast.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aksen, M., Kiisel, M., Saarsen, K., Koppel, H., Jaanits, J., Tammsaar, H., Rajaveer, L., Narusson, D., Trumm, E. (2018). *Noorte osalus otsustusprotsessides*. lõpparuanne. TÜ: RAKE
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. F. Pajares & T. Urdan (Toim.). *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Information Age Publishing, 5, 307-337.
- Davies, A., Fidler, D., Gorbis, M. (2011). "Future Work Skills 2020" IFTF & Apollo Research Institute. (Palo Alto: Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute, 2011), 1. https://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf
- Dibben, C., Playford, C., Mitchell, R. (2017). Be(ing) prepared: guide and scout participation, childhood social position and mental health at age 50 – a prospective birth cohort study. *J Epidemiol Community Health*, 71, 275-281.
- Corsaro, W.A., Fingerson, L. (2006). Development and Socialization in Childhood. J. Delamater (Toim.) *The Handbook of Social Psychology* (lk 125-156). Springer Science Business Media LLC.
- Eder, D., Nenga, S.K. (2006) Socialization in Adolescence. J. Delamater (Toim.) *The Handbook of Social Psychology* (lk 157-182). Springer Science Business Media LLC.
- Eesti piirkondlik areng. 2018*. Noored Eestis. Eesti Statistikaamet, 2019.
- Espenberg, K., Kiisel, M., Saarsen, K., Jaanits, J., Rajaveer, L., Nõmmela, K., Aksen, M. (2018). *19-26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon: lõpparuanne* /Tartu Ülikool, sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus (RAKE).

- Hamilton, S.F., Hamilton, M.A., & Pittman, K. (2004). Principles for Youth Development. S.F. Hamilton & M.A. Hamilton (Toim.) *The Youth Development Handbook: Coming of Age in American Communities* (lk 3–22). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Hershberg, R. M., Chase, P. A., Champine, R. P., Hilliard, L. J., Wang, J., Lerner, R. M. (2015). Tufts University "You Can Quit Me But I'm Not Going to Quit You:" A Focus Group Study of Leaders' Perceptions of Their Positive Influences on Youth in Boy Scouts of America. *Journal of Youth Development*, 10, 2. <http://jyd.pitt.edu/ojs/jyd/article/view/406>
- Hyde, M., Kidd, T. (2018). *Changing Lives, Strengthening Communities*. The Scout Association's 2017 Impact Report.
- Jang SJ., Johnson BR., Kim Y-I, et al. (2014). Structured voluntary youth activities and positive outcomes in adulthood: an exploratory study of involvement in scouting and subjective well-being. *Sociological Focus*, 47:238–267.
- Köuts-Klemm, R., Kalmus, V., Kutsar, D., Ainsaar, M., Beilmann, M., Kasearu, K., Soo, K. (2019). Noored ja ühiskond: osalus, rahulolu ja toimevõime. *Riigikogu Toimetised*, 40, 113–123. <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2019/12/Köuts-Klemm-et-al.pdf>
- Külavanemate uuring „Külavanemate institutsionaalse koostöömudeli väljatöötamine kohalikele omavalitsustele“ (2017). <https://kodukant.ee/wp-content/uploads/2016/11/K%C3%BClavanemate-uuring-2017.pdf>
- Lõhmus, L., Rüütel, K., Lemsalu, L. (2016). *HIVI temaatikaga seotud teadmised, hoiakud ja käitumine Eesti noorte hulgas*: uuringuraport 2015. Tervise Arengu Instituut
- Machell, K., Disabato, D., Kashdan, T. (2016). Buffering the Negative Impact of Poverty on Youth: The Power of Purpose. *Social Indicators Research*, 126, 845–861.
- McBride Murry, V., Berkel, C., Gaylord-Harden, N. Copeland-Linder, N., Nation, M. (2011). Neighborhood Poverty and Adolescent Development. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 114–128
- McLaughlin, M. (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*.
- Mötte, M., Runnel, M.I., Lillemets, J. (2016). *Maapiirkond noorte elu- ja ettevõtluskeskonnana* / Eesti Maaülikool, majandus- ja sotsiaalinstituut.
- Oja L., Piksoot J., Aasvee K., jt. (2019). *Eesti kooliõpilaste tervisekaitumine*. 2017/2018. õppeaasta uuringu raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
- Osila, L., Turk, P., Piirits, M., Biin, H., Masso, M., Anniste, K. (2016). *Asendushoolduselt elluastuvate noorte uuring*. Poliitikauuringute Keskus PRAXIS
- Pajares, F. (2006). Self-efficacy During Childhood and Adolence. F. Pajares & T. Urdan (Toim). *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Information Age Publishing, 5, 339–367.
- Polson, E. C., Kim Y-I., Jang, S. J., Johnson, B. R., Smith, B. (2013). Being prepared and staying connected: Scouting's influence on social capital and community involvement. *Social Science Quarterly*, 94, 3, 758–776.
- Public and Corporate Economic Consultants (PACEC) (2011). *Impact Assessment Evaluation of The Scout Association*.
- Reichheld, Frederick F. (December 2003). One Number You Need to Grow. *Harvard Business Review*.
- Rämmer, A. (2018). Tartu koolinoorte sotsiaalne ja poliitiline aktiivsus. Tartu Ülikool. https://www.tartu.ee/sites/default/files/research_import/2018-10/Tartu%20noorte%20aktiivsuse%20uuring_2018.pdf
- Schwarzer, R., Mueller, J., Greenglass, E. (1999). Assessment of perceived general selfefficacy on the internet: data collection in cyberspace. *Anxiety, Stress and Coping*, 12, 145–161.

- Sociaal-Economische Impact van Scouting Nederland (2013). Steward Redqueen.
<http://www.stewardredqueen.com/nl/nieuws/in-het-nieuws/in-het-nieuws-item/t/ons-impact-rapport-voor-scouting-nederland-maakt-indruk/>
- Statistikaameti andmebaas, Sotsiaalelu: LEM01: Leibkonnad. Külastatud 22.07.2020.
- Sukk, M., Soo, K. (2018). *EU Kids Online'i Eesti 2018. aasta uuringu esialgsed tulemused*. Kalmus, V., Kurvits, R., Siibak, A. (Toim). Tartu: Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.
- Talbot, A. (2015). The negative impacts of volunteering: a qualitative case study of one UK scout group. *Voluntary Sector Review*, 6, 2, 209–220.
- Tasuja, M. (2018). Noorte osalus vabaajategevuses ja noorsootöös. *Eesti piirkondlik areng. Noored Eestis*. (lk 68–80). Statistikaamet.
- Tatrik, K. (2018). Noored olid kohalikel valimistel agarad. Kas nad võiks ka riigikogu valida? <https://novaa-tor.err.ee/864856/noored-olid-kohalikel-valimistel-agarad-kas-nad-voiks-ka-riigikogu-valida>
- The Scout Association Evaluation. Report #2. Participation and Impact in Scouting
- The Scout Association: Pilot impact survey analysis for the UK (2017). SocStats.
- Tooding, L.-M. (2020). Sissejuhatus klasteranalüüsi. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas.
- Toots, A., Idnurm, T., Saarts, T. (2014). Aktiivse valimisea langetamise mõjude analüüs: eelhindamine. Tallinn: TLÜ Riigiteaduste Instituut. <https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vote16.pdf>
- Quintelier, E. (2008). Who is politically active: The athlete, the scout member or the environmental activist?: Young people, voluntary engagement and political participation. *Acta Sociologica*, 51, 4, 355–370.